

Leevi Kääriäinen

Viikin tiedepuiston varhaisvaiheet

© Leevi Kääriäinen

Taitto: Tinde Päivärinta/PSWFolders Oy

ISBN:

Painopaikka: Hansaprint, Vantaa 2015

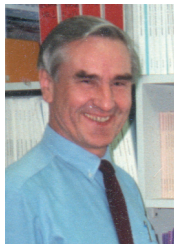
Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	5
Kiitokset.....	6
Viikin tiedepuiston varhaisvaiheet	7
Työryhmien raportit	28
Yhteenveto työryhmien esityksistä.....	29
Biokeskuksen suunnittelu alkaa.....	30
Tiedepuiston rakennushankkeet	50
Rakennustoiminnan yhteenveto vuosilta 1994–2007	53
Aikajana.....	57
Henkilöhakemisto.....	69
Liite 1: Tutkijoiden ajatuksia Viikin Biokeskuksen mahdollisuuksista ja organisaatiosta.....	71
Liite 2: Dokumenttikokoelma http://www.biocenter.helsinki.fi/Viikin_varhaisvaiheet/liite2.pdf	

Tiivistelmä

Suomen Kulttuurirahasto myönsi minulle *Eminentia*-apurahan, jonka tuella lupasin tarkastella geeniteknologian ja biotekniikan tutkimuksen ja opetuksen kehittymistä Suomessa.

Tässä katsauksessa kuvaan tapahtumat, jotka johtivat Helsingin yliopiston biotieteiden ja maatalous-metsätieteiden valtavaan uudelleenjärjestelyyn, minkä seurauksena syntyi Viikin Tiedepuisto. Järjestelyjen ohessa Helsingin kaupunki sai merkittävästi rakennusmaata Viikin alueelta. Keväällä 2014 julkaisin erillisenä asiakirjana Biotekniikan instituutin historian vuosilta 1989-2008.

Syksyllä 1985 syntyi kaksi erillistä hanketta Helsingin yliopiston kehittämiseksi. 1) Maatalous-metsätieteellistä tiedekuntaa uhkasi siirtäminen Seinäjoelle, koska Helsingin kaupunki halusi laajentua Viikin alueelle, jolla sijaitsivat valtion omistamat maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan rakennukset sekä laajat koeviljelyalueet. 2) Sitran ja opetusministeriön tuella vuonna 1983 syntynyt *geeniteknologian laitos* oli vaikeuksissa maan biotieteilijöitten muuttoliikkeen takia. Ulkomaille muuttavien tutkijoiden joukossa oli dosentti **Ralf Pettersson**, joka siirtyi geeniteknologian laitoksesta Tukholmaan Ludwig syöpäinstituutin johtajaksi. *Ralf Petterssonin* päätös siirtyä Ruotsiin laukaisi lehdistössä pitkällisen keskustelun ”aivoviennistä”, herättäen valtiohallan edustajat ja saaden opetusministeri **Gustav Björkstrandin** lupaamaan parannuksia tutkimusrahoitukseen.

Tutkijoitten muuttovirran pysäyttämiseksi teimme *professori Lauri Saxénin* ja professori **Pirjo Mäkelän** kanssa aloitteen uuden biologisen tutkimuskeskuksen perustamisesta. Vuoden 1985 lopulla päätimme kääntyä valtiohallan puoleen. *Lauri Saxén* tapasi tammikuussa 1986 kauppa- ja teollisuusministeri **Seppo Lindblomin**, joka suhtautui positiivisesti alustavaan ehdotukseemme. Kerroimme suunnitelmistamme kansanterveyslaitoksen johtajalle professori **Jussi Huttuselle**. Hän ehdotti, että puhuisimme biologisen tutkimuslaitoksen perustamisesta Sitran yliasiainmies **Jorma Routin** kanssa. Routti innostui ehdotuksestamme ja kertoi tavanneensa professori **Pekka Koivistoisen**, joka oli suunnittelemassa Viikin alueelle uudenlaista tutkimusalueutta ”vihreää laaksoa”. Yhteistyössä opetusministeriön ja Sitran kanssa syntyi suunnitelma ”*Solututkimuskeskuksesta*”, jonka Helsingin yliopisto perusti *Biotekniikan instituutin* nimellä *Suomen Akatemian* biotekniikan jaoston ja opetusministeriön työryhmien suositusten perusteella.

Vuoden 1986 alussa Sitran johto yhdessä Helsingin yliopiston ja Suomen Akatemian työryhmien kanssa tapasivat *Viikin Vihreän laakson* suunnittelijat professori **Pekka Koivistoisen** ja vararehtori **Risto Ihamuotilan**. Tällöin päätettiin koordinoita Sitran ja Helsingin yliopiston suunnitelmat. Hankkeeseen liittyi myös Helsingin kaupunki, joka oli valmis ostamaan valtiolta Viikin tiedepuiston tarvitsemat maa-alueet. *Biotekniikan instituutin* lisäksi Viikin Tiedepuistoon Helsingin yliopisto oli valmis sijoittamaan biokemian, mikrobiologian, perinnöllisyystieteen ja farmasian laitokset. Näin *Viikin Tiedepuistosta* muodostui maatalous-metsätieteiden ohella laaja biotieteiden opetuksen ja tutkimuksen kokonaisuus. Samalla Helsingin kaupunki saattoi perustaa asuntoalueen maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan käytössä olleille pelloille. Kaupungin maa-alueesta valtiolle maksaman hinnan avulla pystyttiin toteuttamaan mm. Viikin Biokeskuksen rakentaminen.

Suomen Akatemian biotekniikan jaoston tekemien ehdotusten perusteella opetusministeriö toteutti valtakunnallisen biotekniikan erityisrahoituksen vuosina 1988-94. Erityisrahoitus jatkui vuodesta 1995 lähtien yli 10 vuotta. Sen tuella Suomeen syntyivät Oulun yliopiston *Biocenter Oulu*, Turun yliopiston ja Åbo Akademiin *BioCity*, Kuopion yliopiston *A. V. Virtanen instituutti* ja Tampereen yliopiston *Institute of Medical Technology* sekä *Biotekniikan instituutti*.

Kiitokset

Työssäni olen saanut apua seuraavilta henkilöiltä: *Pekka Koivistoinen*, *Toivo Vainiotalo*, *Anna-Maija Lukkari*, *Aira Kalliainen* ja *Tiina Kaarlehto* (Helsingin yliopisto), *Heikki Rinne* ja *Reijo Korhonen* (Helsingin kaupunki), *Riikka Paasikivi* (*Culminatum*) ja *Pia Vikman-Roslin* (Evira). Työn kuluessa olen keskustellut seuraavien henkilöiden kanssa: *Arvo Jäppinen* (opetusministeriö), *Olli Lehto* ja *Risto Ihamuotila* (Helsingin yliopisto) sekä *Erkki Tuomioja* (ulkoministeriö).

Viikin Tiedepuiston varhaisvaiheet

Syksy 1985

Viikin vihreä 'piilaakso'

Syksyllä 1985 Elintarvikekemian ja teknologian 20-vuotispäivien yhteydessä vararehtori **Risto Ihamuotila** toi esille avauspuheenvuorossaan *Viikin vihreän "piilaakson"* käsitteen. Muistelmissaan *Yliopistomies ja maajussi* (WSOY, 2007) **Risto Ihamuotila** kertoo tapahtumasta: "Kovistoinen kysyi, voisinko vastavalittuna vararehtorina tuoda tilaisuuteen yliopiston tervehdyksen. Hän jatkoi: *Pamauta sitten ilmoille jotain merkittävää.* Tein työtä käskettyä ja julistin, että Viikkiin tulee perustaa elintarvike-, metsä- ym. biologista osaamista tukeva **Viikin vihreä ravintolaakso.**"

Risto Ihamuotila

25.11.1985

Molekyylibiologian keskukselta

Helsingin kauppakamarin toimitusjohtaja **Heikki Heliö** lähetti kirjeen kaupungin elinkeinoneuvottelukunnalle, jossa hän ehdottaa valtakunnallisen *Biotekniikkakeskuksen* perustamista kaupungin alueelle. Kirjeessä todetaan mm.

"Biotekniikka on voimakkaasti kasvava tutkimus- ja tuotekehityskohde. Sitä sovelletaan maa- ja metsätaloudessa, lääke- ja kemianteollisuudessa sekä yhä useammilla tuotannon aloilla." Heliö lopettaa kirjeensä:

"Kauppakamarin käsityksen mukaan Helsingin kaupungin tulisi välittömästi ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin valmisteluihin maan biotekniikkakeskuksen saamiseksi alueelleen."

13.12.1985

Lauri Saxén

Lääkäriseura Duodecimin jouluvastaanotolla 13.12.1985 keskustelimme professoreiden **Lauri Saxén** ja **Pirjo Mäkelä** kanssa syistä, joiden takia geeniteknologian laitoksen tutkijana toiminut dosentti **Ralf Pettersson** oli päättänyt siirtyä Tukholmaan perustettavan *Ludwig-syöpäinstituutin* johtajaksi. Perussyynä huoleeni oli rahoituksen niukkuus, joka oli pysäyttänyt lupaavasti alkaneen kehityksen geeniteknologian laitoksessa. Jokainen yritys saada Helsingin yliopiston varoja tutkijoiden ja muun henkilöstön palkkaukseen oli kohdannut raivokasta vastarintaa tiedekuntien taholta. Sitran rahoituksen avulla alkanut myönteinen kehitys päättyi samalla kun Sitran rahoituskin. Rahoitusvaikeudet koskivat laajemminkin biologista perustutkimusta, sillä ja monet muutkin tutkijat olivat lähteneet ulkomaille.

Illan myöhäisinä tunteina päätimme tehdä jotain asioiden parantamiseksi. **Lauri Saxén** tuns **Seppo Lindblomin**, joka oli silloin kauppa- ja teollisuusministerinä. Päätimme pyrkiä hänen puheilleen. Hahmottelimme suunnitelman tutkimuslaitoksesta, jonka perustana olisi moderniin geeniteknologiaan perustuva molekyylibiologinen tutkimus. Sen avulla voitaisiin myös yltää hyödyllisiin sovelluksiin biotekniikan eri aloilla.

Pirjo Mäkelä

Keskustelua Viikin maa-alueen käytöstä

Kokous rehtorin luona 13.1.1986

Läsnä:

rehtori **Olli Lehto**

vararehtori **Risto Ihamuotila**

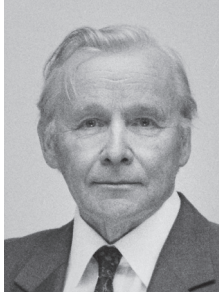
professori **Pekka Koivistoinen**

osastopäällikkö **Toivo Vainiotalo**

rakennussuunnittelupäällikkö **Pekkala-Koskela** (siht.)

Olli Lehto

Pekka Koivistoinen

1.§ Todettiin, että Helsingin kaupunginhallitus on pyytänyt yliopiston lausunnon 28.2.1986 mennessä Viikki - Kivikko - Vanhan kaupunginlahti alueen pohjoisosan osayleiskaavaehdotuksesta. Todettiin, että ko. osayleiskaavaehdotus on laadittu kiinteässä ja hyvässä yhteistyössä Helsingin yliopiston ja valtion kanssa ja että se yliopiston hallinnassa olevien alueiden osalta vastaa yliopiston käsityksiä ja tavoitteita alueen tulevasta käytöstä: alue on kaavoitettu pääosin virkistys- ja maatalouskäyttöön. Alueiden käytön suunnittelu on tehty noin 10 vuotta sitten käydyssä laaja-pohjaisessa, yksimielisessä keskustelun pohjalta. Viikintien eteläosan osayleiskaava on hyväksytty valtuustossa. Se määrittelee yliopiston hallinnassa olevan alueen samantapaiseen käyttöön.

2.§ Todettiin, että Viikin maataloustieteiden laitosten piirissä (vararehtori **Ihamuotila** ja professori **Koivistoinen**) on alettu ideoida ns. ”vihreän piilaakson” eli teknologiakylän kehittämistä Viikin maataloustieteiden laitosten ja koetilan yhteyteen. Todettiin, että *piilaakson* idea sopii Viikkiin ja on toteutettavissa esitetyn osayleiskaavan puitteissa. Jatkosuunnittelussa voidaan teknologiakylä ottaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa konkreettisesti huomioon. Luonteeltaan ”vihreä piilaakso” edellyttää laajaa em. kaavaehdotuksen ja seutukaavan mukaista virkistys- ja peltoaluetta. Päätettiin, että yliopisto antaa myönteisen lausunnon ko. kaavaehdotuksesta eikä lähde esittämään sen uusimista.

Toivo Vainiotalo

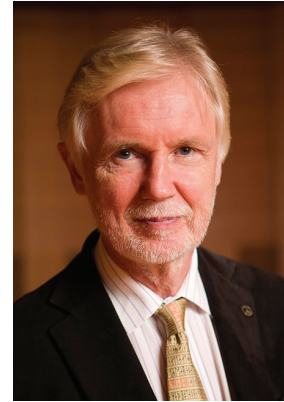
3. § Päätettiin, että *piilaakson ideaa* kehitellään yliopistossa eteenpäin, työryhmää asian edistämiseksi ei vielä perusteta. Päätettiin, että **Ihamuotila** ja **Koivistoinen** alkavat kartoittaa hankkeesta kiinnostuneita yrityksiä.

4.§ Päätettiin, että em. näkökohdat esitetään myös apulaiskaupunginjohtaja **Erkki Tuomiojalle** ja hänen seurueelleen 21.1.1986 hänen Viikin vierailunsa yhteydessä. Samalla kerrotaan ”vihreän piilaakson” ideasta tarkemmin.

Kokouksessa käsitelty ”myönteinen” lausunto esitettiin yliopiston konsistorille 14.2.1986. Siinä todettiin mm.:

Helsingin yliopisto haluaa erityisesti korostaa sitä, että Viikki- Kivikko- Vanhan kaupunginlahti (VIKIVA) -alueen pohjoisosan osayleiskaavaehdotukseen kuuluvat *Viikin koetilan pellot ovat ainoa kyllin homogeeninen alue laajoja kenttäkokeita varten. Viikin viisi vuosikymmentä kestäneen kenttäkoetöiminnan ajan koekentät ovat sijainneet lähes kokonaan Viikintien pohjoispuolella.* Luonnollisena selityksenä tähän on eteläosan vaihtelevat maalajit, suuri liejupitoisten maalajien osuus ja meriveden ajoittainen nousu osalle peltoja.

Viikintien pohjoispuolisten peltöjen varaaminen osayleiskaavassa maatalousalueeksi tekee mahdolliseksi maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan opetukseen välittömästi liittyvän kenttäkoetöiminnan edelleen jatkamisen ja kehittämisen. Yksistään koeruutujen ala on vuosittain noin 30 ha. Kun koekenttien sijoittelussa on noudatettava viljelykierron periaatetta, tarvitaan tätä toimintaa varten pohjoisen osayleiskaavan peltoalue kokonaisuudessaan. *Pohjoisen osayleiskaavaehdotuksen peltoalue on opetuksen kannalta todellinen ”peltolaboratorio”, jota ilman tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa opetusta tuskin on mahdollista Viikissä toteuttaa,*

Erkki Tuomioja

21.1.1986

Apulaiskaupunginjohtaja Erkki Tuomiojan vierailu Viikissä

Tuomiojan kalenterista löytyy merkintä vierailusta. Silloinen rehtori **Olli Lehto** ei muista tapausta, eikä tapauksesta ole löytynyt toistaiseksi muistiotia.

Koivistoinen: Tässä yhteydessä todennäköisesti esitettiin, että **Pekka Koivistoinen** ja **Reijo Korhonen** (Helsingin kaupungin suunnitteluvirasto) yhdessä valmistelisivat esityksen Tiedepuistosta ja sen tehtävistä kaupungin ja yliopiston osalta.

Idea molekyylibiologian keskuksista kehittyä

23–24.1.1986

Seppo Lindblom

Lauri Saxén onnistui saamaan meille ajan 23.1.1987 ministeri **Seppo Lindblomin** vastaanotolle. Esitimme ministerille asiamme ja sivun pituisen yhteenvedon *molekyylibiologian keskuksen* perustamisen puolesta. Hän lupasi puhua opetusministerin kanssa, joka oli juuri valmistelemaan korkeakoulujen kehittämissuunnitelmaa vuosille 1987–92.

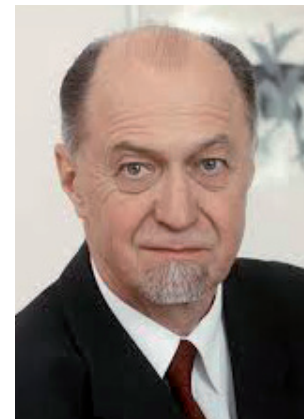
Sain seuraavaksi päiväksi vastaanoton Helsingin yliopiston rehtori **Olli Lehdon** virkahuoneeseen, jossa raportoin lyhyesti Saxénin kanssa tekevästämme vierailusta ministeri Lindblomin luona, sillä emme halunneet toimia yliopiston johdon selän takana. Realistina ymmärsin tietenkin, ettei ehkä ihmeitä ollut odotettavissa toimintamme johdosta. Uskoisin rehtorin ajatelleen samaan tapaan.

31.1.1986

Kerroimme kansanterveyslaitoksen johtajalle, **Jussi Huttuselle**, käynnistämme ministeri Lindblomin luona. Hän vuorostaan kertoi keskustelleensa maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan professori **Pekka Koivistoinen** kanssa suunnitelmasta, jota Koivistoinen kutsui *Viikin vihreän laakson* hankkeeksi. Sen sisältö liittyi elintarvikkeisiin, sen tarkemmin Huttunen ei keskustelua muistanut. Joka tapauksessa hän ehdotti, että tapaisimme Koivistoinen ja **Risto Ihamuotilan** mahdollisimman pian, jotteivät hankkeet menisi ristiin.

7.2.1986

Tapasin myös yliopiston kanslerin **Nils Oker-Blomin** ja kerroin hankkeestamme hänelle. Hän innostui ajatuksesta ja puhuikin monessa eri yhteydessä lämpimästi hankkeen puolesta.

Jussi Huttunen

14.2.1986

Jussi Huttunen järjesti tapaamisen, jossa olivat mukana **Pekka Koivistoinen**, vararehtori **Risto Ihamuotila**, **Lauri Saxén**, **Pirjo Mäkelä** ja minä, jolloin päätimme toimia yhdessä. Ajateltu tutkimuslaitos voisi sijoittua Viikkiin, lähelle maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan laitoksia.

26.3.1986

Tapasin rehtori **Olli Lehdon** ja vararehtori **Risto Ihamuotilan**. Asia koski molekyylibiologian tutkimuskeskusta.

9.4.1986

Kansanterveyslaitoksella pidetyssä kokouksessa olivat mukana **Pirjo Mäkelä**, **Lauri Saxén**, **Jussi Huttunen** ja minä. Huttunen ehdotti, että esittelisimme ajatuksemme uudesta tutkimuslaitoksesta Sitran yliasiamiehelle, professori **Jorma Routille**, jonka Saxén ja Huttunen tunsivat ennestään.

14.4.1986

Seuraava kokous pidettiin hotelli Vaakunassa. Sitrasta mukana olivat Routti ja **Juha Jutila** (DI). Routti kiinnostui asiasta ja Sitra tarjoutui suorittamaan analyysin alan tutkimuksen tarpeista ja edellytyksistä Suomessa. Viikon kuluttua Sitra antoi tehtävän Rinteknon silloiselle varatoimitusjohtajalle **Ralf Lundellille**, joka otti avukseen TT **Andrea Holmbergin**. Toimeksiannon nimeksi tuli *Solututkimuskeskushanke*, lyhyesti *Solut*.

11.5.1986

Vihreä laakso mainittiin ensimmäisen kerran julkisuudessa, kun kansleri **Nils Oker-Blom** kertoi siitä kirjoituksessaan Helsingin Sanomien alakerrassa otsikolla:

Tieteellistä tutkimusta arvostetaan, mutta ei tueta yliopistoja

Nils Oker-Blom puolusti voimakkaasti yliopiston määrätietoista toimintaa tutkimuksen ja opetuksen parantamiseksi. Hän mainitsi mm., että yliopisto perusti *geeniteknologian laitoksen* 1982 ja on ollut perustamassa myös *kehitysmaainstituuttia*, sekä *Ateena instituuttia*. Tämän lisäksi **Oker-Blom** jatkoi:

”Kiehtova hanke on ns. *Vihreän laakson perustaminen Viikkiin*. Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan *elintarviketeknologian laitoksen yhteyteen* on ajateltu sijoitettavaksi alan yritysten kehitysyksiköitä ja mahdollisesti alalla toimivia valtion laitoksia. Rinnan tämän hankkeen kanssa suunnitellaan *molekyylibiologista instituuttia*, jonka ytimenä voisi toimia geeniteknologian laitos. Jos tällainen instituutti sijoitettaisiin Viikkiin, syntyisi todellinen biotieteiden keskus”.

Nils Oker-Blom

26.5.1986

Viikin Vihreä laakso -suunnitelma eteni, kun Helsingin kaupungin kehittämispäällikkö **Reijo Korhosen** ja elintarviketeknologian laitoksen johtajan, professori **Pekka Koivistoisen** yhteinen muistio ”*Tiedepuistohankkeiden kehittäminen Helsingissä*” julkistettiin 26.5.1986. Muistiossa esitettiin Helsingin yliopistolle ja Helsingin kaupungille yhteistä toimintasuunnitelmaa Viikin ja Kumpulan yliopistoalueiden kehittämiseksi tiedepuistoksi.

Muistiossa viitattiin myös Helsingin kauppakamarin toimitusjohtajan kirjeeseen Helsingin kaupungin elinkeinoneuvottelukunnalle (26.11.1985), jossa esitettiin *biotekniikkakeskuksen* perustamista:

”Helsingin kauppakamari esittää, että Helsingin kaupungin elinkeinoneuvottelukunta kii-reellisesti ryhtyisi tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin tavoitteena biotekniikkakeskuksen aikaansaaminen Helsingin kaupungin alueelle. Helsingin kauppakamari on osaltaan valmis myötävaikuttamaan hankkeen myönteiseen eteenpäin viemiseen”.

3.6.1986

Suomen Akatemian *tieteen keskustoimikunta* päätti asettaa *biotekniikan jaoston* 31.12.1988 saakka. Tehtävänä oli valmistella Akatemian biotekniikkaohjelma. Puheenjohtajaksi valittiin prof. **Pirjo Mäkelä** ja jäseniksi **Tor-Magnus Enari** (VTT) **Leevi Kääriäinen** (HY), **Pertti Markkanen** (TKK), **Juhani Mikola** (JyY), **Pekka Mäenpää** (KY), **Mikko Niemi** (TuY), **Paula Nybergh** (Tekes), **Eeva Tapio** (Valtion MM-toimikunta) ja **Pekka Koivisto** (HY) ja sihteerinä **Mervi Sibakov** (Valio).

12.8.1986

Sitra järjesti kokouksen, jossa asiantuntijoina olivat prof. **Ari Helenius** (Yalen yliopisto) ja prof. **Kai Simons** (EMBL, Heidelberg). Lisäksi kokoukseen osallistuivat yliasiamies **Jorma Routti** ja **DI Juha Jutila** Sitrasta, prof. **Juhani Mikola** (Jyväskylän yliopisto), sekä minä, joka edustin geeniteknologian laitosta. Työryhmä hahmotteli Solututkimuskeskuksen organisaation, tutkimusalueet, henkilöstön-, laite- ja rahoitustarpeen.

Viikin tiedepuistohanke vahvistuu

11.9.1986

Helsingin yliopiston neuvottelukunnan kokous pidettiin Viikissä 11.9.1986. Kokouksen puheenjohtajana toimi kansleri **Nils Oker-Blom**. Professori **Pekka Koivisto** piti alustuksen aiheesta ”*Tiedepuisto yliopiston ja elinkeinoelämän uutena yhteistyömuotona*”. Hän esitti **Reijo Korhosen** kanssa yhteistyössä kehitettyjä näkemyksiä Viikin tiedepuistosta. Mahdollisista tiedepuistoon sopivista hankkeista esitettiin seuraava lista:

1. Bioteknologia (sisältäen geeniteknologian ja molekyylibiologian)
  - kasvituoantanto
  - eläintuoantanto
  - elintarvike ja rehuteknologia
  - terveydenhoito ja biodiagnostiikka
  - bioaktiivisten aineiden tuotantotekniikat
  - jätteiden käsittelytekniikat
2. Metsä- ja puutalouden kehityskeskus (metsäopetus, METLA + metsäteollisuuden yksiköt)
3. Elintarvike-, pakkaus- ja suurtalousalan systeemisuunnittelu
4. Ravitsemusalan tutkimus- ja kehitystyö
5. Kehitysmääohjelmat
6. Kansainvälisen kaupan tutkimus ja koulutus
7. Kansainvälinen kokous-, koulutus- ja kongressitoiminta

Pekka Koivisto

Toimintasuunnitelma

1. Ajatukset testataan yliopiston ja kaupungin johdon kanssa
2. Ministeriöt ja poliittinen johto informoidaan
3. Talouselämän järjestöjen ja tärkeimpien yritysten johto informoidaan
4. Muut korkeakoulut, VTT ja Tekes informoidaan
5. Järjestetään asiaa koskeva ideaseminaari
6. Kaupunki käynnistää korkeateknologian sisältöä ja vaikutusta selvittävän tutkimuksen.
7. Perustetaan työryhmiä asettamaan tavoitteita ja laatimaan kehittämissuunnitelmaehdotusta Viikin ja Kumpula-Kyläsaaren hankkeisiin
8. Päätös projektin perustamisesta yliopistossa ja kaupungilla
9. Kaavoituksessa huomioidaan tiedepuistoajatus

Ylipormestari Raimo Ilaskivi käytti puheenvuoron, jossa hän ilmoitti Helsingin kaupungin olevan valmis tukemaan yliopiston pyrkimyksiä vahvistaa yhteyksiä yliopiston ulkopuolelle professori Koivistoinen hahmottelemalla tavalla. Puheensa lopussa Ilaskivi tuo esille kuitenkin valistuneen maallikon käsityksen Viikin pelloista:

”Tämän asian yhteydessä olemme miettineet myös omien peltojemme käyttöä. Mikäli ajatellaan muistion hengen mukaisesti mahdollisimman edullista käyttöä, niin niitä ei ehkä kannattaisi viljellä nykyisellä tavalla. *Sen sijaan, jos ne olisivat korkeamman tutkimuksen käytössä, niiden viljelemisestä saattaisi olla kansallista hyötyä.* Niinpä muistion hengessä yliopisto ja kaupunki tulevat tutkimaan myös tämän mahdollisuuden. Silloin saatettaisiin saavuttaa tuottavin mahdollinen käyttö molempien omistamille maille ilman että maanomistus tai maankäytön suunnittelu sitovat ne epätarkoituksenmukaiseen tai riidanalaiseen käyttöön.

Helsingin kaupunki on näin ollen valmis jatkamaan ajatuksen eteenpäin viemistä suunnitelmaksi yhdessä yliopiston kanssa ja toivoo, että hankkeeseen tulisi myös muita kehitysohjelmia erityisesti yritys-elämästä ja valtiolta.”

Neuvottelukunta totesi, että suunnittelua on syytä jatkaa.

13.10.1986

Kokouksessaan 13.10.1986 *kaupunginhallituksen suunnittelujaosto* merkitsi tiedoksi tiedepuiston perustamisen Viikkiin.

16.10.1986

Helsingin kaupunki/Tiedepuistohankkeen-työryhmän 1. kokous

(Helsingin yliopisto, Hallituskatu 8)

Läsnä

Ihamuotila pj. (HY)

Koivistoinen (HY)

Vainiotalo (HY)

Korhonen (HK)

Moilanen siht. (HK)

4.§ Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan sijainti

Todettiin, että tiedekunnan sijainti on ollut esillä kaupungin ja valtion välisissä keskusteluissa. Kaupunki ei ole vielä ottanut asiaan virallista kantaa. Yliopiston toivomus on, että kaupunki ilmaisisi tukensa nykyiselle sijainnille. Kaupungin puolelta todettiin, että yliopiston edut Viik-

kissä voidaan turvata. Yliopisto tulee myöhemmin pyytämään kaupungilta lausunnon tiedepuistohankkeesta. Lausunnon pyyntöajankohta on mahdollisesti marraskuu 1986. Todettiin myös, että elinkeinoelämän tuki on alkuvaiheessa tarpeen.

5. § Työsuunnitelma

Todettiin, että tiedepuistohankkeeseen sisältyviä osahankkeita voidaan mainita mm:

- bioteknologiakeskus
- metsäntutkimuslaitos
- elintarvike-, pakkaus-, suurtalousalan tutkimuslaitokset
- ravitsemusalan tutkimus- ja kehitystyö
- kehitysmaaohjelmat
- kansainvälisen kaupan tutkimus- ja koulutuskeskukset

Arto Aniluodon pro gradutyö: ”Helsingin kaupungin ja Helsingin yliopiston yhteistyön kehittyminen kumppanuudeksi” (2004) antaa mielenkiintoisia haastatteluvälähdyksiä tapahtumien taustasta. Risto Ihamuotila kertoo kuinka hänen dekaanina ollessaan apulaiskaupunginjohtaja Erkki Tuomioja (1985) oli esittänyt, että Keski-Suomesta löytyisi parempia peltomaita. Ajatuksena oli tiedekunnan siirtäminen pois Helsingistä. Ajatusta kannattivat keskustapuoleen hajasijoitusta ajavat jäsenet, erityisesti Pohjanmaalta. Sama ajatus esitettiin myös pääkaupunkiseudun ministeriryhmässä 27.8.1985, jossa todettiin:

”Korkeakoulupolitiikan suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa opetusministeriö yhteistyössä Helsingin yliopiston sekä korkeakoulujen kanssa. Opetusministeriö selvittää maa- ja metsätieteellisen tiedekunnan opetuksen sijoittamismahdollisuudet kaksikieliselle rannikkoseudulle.”

Helsingin kaupunki havitteli Viikin laajoja, valtion omistamia maa-alueita, jotka olivat maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan käytössä. Valtio halusi hajasijoittaa Helsingin yliopiston resursseja ja ruotsinkieliset ministerit *Taxell* ja *Björkstrand* ajoivat kaksikielisten alueiden etua.

Kuten Helsingin kaupungin Tiedepuistoryhmän 1. kokouksen pöytäkirjan 4 § muotoilusta käy ilmi, että valtio ja kaupunki neuvottelivat tiedekunnan kohtalosta vielä 16.10.1986, eikä kaupunki suostunut vielä siinä vaiheessa ottamaan selvää kantaa yliopiston puolesta.

Gustav Björkstrand

Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan siirtäminen yliopiston ja erityisesti tiedekunnan professoreiden mielestä tulisi estää, mutta millä keinoin? Elintarviketeknologian osaamisen hyödyntäminen oli luonnollisin lähtökohta yhteistyölle ravinnon teollisille jalostajille ja uusien tuotteiden kehittäjille. Tässä suhteessa professori *Koivistoisen* kokemus ja asiantuntemus olivat avainasemassa. Hänellä oli myös erinomaiset suhteet opetusministeriöön, jotka olivat peräisin 1960 luvun puoliväistä. Hän oli saanut suuria apurahoja Kellogg-Säätiöltä, joiden kotiuttaminen edellytti opetusministeriön apua.

31.10.1986

Tiedepuisto-työryhmän 2. kokous

(HY Hallituskatu 8)

Läsnä

Ihamuotila pj.

Koivistoinen

Vainiotalo

Prihti

Aalto

Korhonen

Moilanen siht.

Ilmoitusasiat (mm.)

Todettiin, että **Lundellin** esitys biotekniikkakeskuksesta valmistuu marraskuussa 1986

Todettiin, ao. ministeriöt ovat periaatteessa myönteisiä tiedepuistohankkeelle

Todettiin, että maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan sijainnista tulee yliopiston lausuntopyyntö Helsingille

Yliopisto valmistelee esityksen Metsäntutkimuslaitoksen sijoittumislausunnoksi marraskuussa 1986

Todettiin, että biotekniikkatutkimus soveltuu hyvin tiedepuistohankkeen osaksi. Ministeriöiden kanta hankkeeseen saataneen jo ensi viikolla.

2 § Koeviljelyn tarpeet ja peltojen käyttöselvitys

Moilanen esitteli yliopiston ja kaupungin yhteiskeskusteluja koeviljelykysymyksestä ja jakoi muistion. Muistioon liittyen todettiin, ettei koeviljelyn välttämättä tarvitse sijaita valtion maalla.

Neuvottelut koeviljelyn tarpeiden ratkaisemisesta jatkuvat. Jos koeviljelyn siirtyminen Viikistä tulee ajankohtaiseksi, pidettiin Helsingin alueella Haltialaa parhaana vaihtoehtona. Helsingin ulkopuolelle nähtiin mahdolliseksi koeviljelyn sijoittuminen Vihdin Tervalammelle.

12.1.1987

Pekka Koivistoinen työryhmän raportti torjuu tiedekunnan siirtämisen

Helsingin yliopiston laatima selvitys *maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan kehittämismallista* luovutettiin opetusministeriölle. Rehtori **Olli Lehto** oli allekirjoittanut 22.12.1986 tämän 64-sivuisen mietinnön. Esipuheessa hän kirjoittaa:

”Pääkaupunkiseudun ministerityöryhmän pyydettyä opetusministeriöltä selvityksiä maatalous-metsätieteellisestä tiedekunnasta ja mahdollisuuksista siirtää se kaksikieliselle rannikkoseudulle, olen pyytänyt professori **Pekka Koivistoista**, tiedekunnan varadekaania, kokoamaan ja laatimaan selvityksen tiedekunnasta ja sen kehittämissuunnitelmista.

Tekijää ovat avustaneet tässä työssä rehtorin virasto ja tiedekunnan kanslia sekä ratkaisevalla tavalla useimmat selvityksessä mainittujen tutkimusyksiköiden johtajat.

Hyvinä tietolähteinä ovat olleet opetussuunnitelmat, mietinnöt, vuosikertomukset, esitteet, kirjelmät ja pöytäkirjat.

Kiitän kaikkia selvityksen valmisteluun osallistuneita.”

Laajan tiedekunnan rakennetta, toimintaa, opetusta ja rahoitusta käsittelevässä aineistossa päädytään seuraavaan toimenpide-ehdotukseen:

Ehdotus

Maatalouden ja metsätalouden sekä näihin liittyvien elinkeinojen edellytysten varmistamiseksi tulevaisuudessa pidetään kansallisesti välttämättömänä, että tutkimus-, koulutus- ja kehitystoimintaa lisätään merkittävästi kahdella tasolla:

Taso I: Kehitetään Viikin alueelle kansainvälisen tason bioteknis-taloudellinen tutkimuskeskus (tiedepuisto).

Keskuksen erityisenä tavoitteena olisi tutkia biologista tuotantoprosessia, tuotteita, tuotantoa, ympäristöongelmia, teknologioita, ja kansainvälistä kauppaa sekä kehittää ratkaisumalleja sellaisen kansallisen tason saavuttamiseksi, että ko. elinkeinojen edellytykset selviytyä kansainvälisestä kilpailusta merkittävästi paranisivat. Alueelle suunnitellaan lisäksi kehitysyhteistyötä varten tutkimuksen, koulutuksen ja projektitoiminnan keskus.

Taso II: Kehitetään eri lääneihin tai alueille *maaseudun kehittämiskeskus*ia, joiden tarkoituksena olisi ko. alueen keskusten ja maaseudun elinkeinojen elinkeinorakenteen ja yritystoiminnan monipuolistuminen ja vahvistuminen.

Kehittämiskeskusten tavoitteet tulisi asettaa ko. alueen tarpeiden perusteella. Kehittämiskeskukset tarjoaisivat alueen eri elinkeinojen ja yrittäjien tarvitsemia neuvonta-, informaatio-, koulutus- ja suunnittelupalveluja sekä suorittaisivat toimintoja tukevaa kehitys- ja tutkimustyötä.

Kehittämiskeskuksen toimintojen toteuttajina voisivat olla alueella jo sijaitsevat neuvonta-, koulutus-, koetoiminta-, tutkimus- yms. yksiköt, alueen korkeakoulut sekä tarpeellisessa määrin maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja muut korkeakouluyksiköt.

Keskuksen rahoitus voisi perustua esim. läänien kehittämisrahaan, keskuksen toimintaan osallistuvien organisaatioiden rahoitukseen, kuntien antamaan rahoitukseen, julkiseen ja yksityiseen projektirahoitukseen (esim. Kera ja Tekes) sekä palvelu- ja toimenpidemaksuihin.

Ensimmäiset maaseudun kehittämiskeskukset voitaisiin suunnitella esim. Etelä-Pohjanmaalle (Seinäjoki) ja Itä-Suomeen (Mikkeli). Mikäli kokemukset olisivat myönteisiä, keskuksia voitaisiin perustaa lisää.

Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupungin työryhmän ehdotus Viikin-Kivikon alueen kehittämisen päälinjoista (Muistio 26.11.1986)

1. Alue on Helsingin yliopiston ja puolustusvoimien halussa.
2. Alueesta kehitetään monipuolinen maatalous-metsätieteellisen tiedekuntaan (MMT tukeutuva tutkimuskeskus (tiedepuisto), jossa olisi:
  - a) MMT edelleen kehitettynä ja koetiloineen sekä mahdollisesti muita yliopiston laitoksia
  - b) metsä- ja puutalouden tutkimus- ja kehityskeskus (tiedekunnan metsäopetus sekä mahdolliset teollisuuden yksiköt)
  - c) solututkimuskeskus
  - d) elintarviketuotannon, jalostuksen, pakkauksen sekä ravitsemuksen monipuolinen korkean tason teknologian tutkimuskeskus

- e) ympäristöongelmien tutkimus
  - f) kansainvälisen kaupan ja koulutuksen keskus kehitysyhteistyön keskus
  - g) Tiedepuiston ensimmäisenä hankkeena olisi Sitran suunnittelema Helsingin yliopiston **solututkimuskeskus**, joka on ehdotettu rakennettavaksi tiedepuistoon Viikin alueelle.
3. Alueelle kaavoitetaan edellisten lisäksi ottaen huomioon kaupungin viljelysmaiden käyttö yliopiston koetilan tarpeisiin
    - toimintaa tukeva asuntokanta
    - toimintaan liittyvät välttämättömät palvelut ja siihen sopeutuva teollisuus sekä
    - alueellinen virkistystoiminta
  4. MMT- tiedekunnan metsätieteen laitosten siirtoa Viikin alueelle nopeutetaan siten, että valtion maalle tuleva kaupungin rakennusoikeus vaihdetaan kaupungin kanssa kaupungin toimesta rakennettaviin yliopiston metsätieteen laitosrakennuksiin. Lisäksi Helsingin kaupungille tulee vaihtoarvon edellyttämä jokin muu kiinteistö.
  5. Helsingin kaupunki, valtio ja Helsingin yliopisto perustavat kehitysyhtiön monipuolisen tutkimuskeskuksen aikaansaamiseksi, jonka rahoitukseen osallistuvat valtio, elinkeinoelämä ja Helsingin kaupunki.
  6. Tiedepuistosuunnitelma laaditaan tarpeellisine selvityksineen Helsingin yliopiston, Helsingin kaupungin ja Sitran yhteistyönä.

Helsingin kaupungin kannanotto Viikin-Kivikon alueen kehittämishankkeeseen

Yliopiston neuvottelukunnan kokouksessa yliopormestari *Raimo Ilaskivi* totesi suunnitelman vastaavan Helsingin kaupungin sen hetkistä kantaa ja ilmoitti kaupungin olevan valmis tukemaan yliopistoa näissä pyrkimyksissä sekä viemään ajatuksen suunnitelmaksi yhdessä yliopiston kanssa. Samalla hän toivoi kehityspanoksia myös muilta, erityisesti yrityselämltä ja valtiolta.

13.1.1987

Tiedepuisto-työryhmän 4. kokous

(Hallituskatu 8)

Läsnä

Ihamuotila pj. (HY).

Koivistoinen (HY)

Vainiotalo (HY)

Korhonen (HK)

Routti (Sitra)

Salovaara siht. (HK)

1. § Sitran solututkimusta käsittelevä raportti tiedepuiston näkökulmasta
2. § Maatalous-metsätieteellisen opetuksen kehittäminen
3. § Tiedepuistohankkeen eteneminen

14.1.1987

Sitran teettämä selvitys **solututkimuskeskuksesta** julkistettiin 14.1.1987. Siinä hahmoteltiin solututkimuskeskuksen sijoittumista myöhemmin Viikin tiedepuiston yhteyteen.

16.1.1987

Opetusministeriön reagoiti 12.1.1987 luovutettuun muistioon oli hämmästyttävän nopea. Neljä päivää myöhemmin ministeriö lähetti seuraavan kirjeen ministeriryhmälle, ja kopion mm. Helsingin yliopistolle:

Valtioneuvoston kanslia

Pääkaupunkiseudun erityisongelmien ministeriryhmä

Asia

Maatalous- ja metsätieteellisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen

Valtioneuvosto hyväksyi 11.7.1985 pääkaupunkiseudun erityisongelmien toimenpideohjelman. Opetusministeriö on 3.9.1985 lähettänyt toimenpideohjelman ja siihen liittyvät valtiovarainministeriön kirjeet tiedoksi korkeakouluille ja samalla ilmoittanut, että periaatepäätöksen tarkoittamia, korkeakouluja koskevia asioita käsitellään tulevissa korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmissa.

Valtioneuvoston periaatepäätökseen ei sisällynyt kaikkia toimenpiteiden toteuttamiseen ja seurantaan liittyviä yksityiskohtia. Pääkaupunki seudun erityisongelmien ministeriryhmä laatikin kokouksessaan 27.8.1985 puuttuvista yksityiskohdista pöytäkirjan, jonka valtioneuvoston kanslia on lähettänyt myös opetusministeriölle toimenpiteitä varten. Pöytäkirjassa todetaan korkeakoulujen osalta seuraavaa:

”Korkeakoulupolitiikan suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa opetusministeriö yhteistyössä Helsingin yliopiston sekä korkeakoulujen kanssa. Opetusministeriö selvittää maa- ja metsätieteellisen opetuksen sijoittumismahdollisuudet kaksikieliselle rannikkoseudulle.”

Opetusministeriö pyysi jatkotoimenpiteitä varten Helsingin yliopistolta asiaa koskevan selvityksen, jonka yliopisto on toimittanut ministeriölle vuoden 1987 alussa. Opetusministeriö lähettää oheisena selvityksen pääkaupunkiseudun erityisongelmien ministeriryhmälle. Tarkoitus on, että asiaa koskevaa kannanottoa käsitellään valtioneuvostossa helmikuussa korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Opetusministeriö lähtee tässä vaiheessa siitä, että *maatalous- ja metsätieteellistä koulutusta ja tutkimusta kehitetään Helsingin yliopistossa ja metsätieteiden osalta myös Joensuun yliopistossa*

Helsingin yliopiston laatimaan selvitykseen sisältyvät ehdotukset voivat opetusministeriön mielestä olla pohjana Viikin alueen kehittämisessä alan monipuoliseksi tutkimuskeskukseksi. Ministeriö pitää kannatettavana alueellisten maaseudun kehittämiskeskusten perustamista. Kehittämiskeskusten tulisi lähinnä keskittyä alan tutkimuspalvelujen tarjoamiseen sekä täydennyskoulutuksen järjestämiseen.

Allekirjoittajina ministeri **Gustav Björkstrand** ja korkeakouluneuvos **Seppo Kiiskinen**

30.1.1987

Suomen Akatemian Biotekniikan jaoston mietintö luovutetaan pääministeri *Kalevi Sorsalle*

Arvo Jäppinen

4.2.1987

1) Opetusministeriö asetti *Biotekniikan rahoitustyöryhmän*, jonka tehtäväksi määrättiin esityksen tekeminen solututkimuskeskusten perustamiseksi Helsingin yliopiston yhteyteen sekä esityksen tekeminen biotekniikan ja molekyylibiologian kehittämissuunnitelman vaatiman rahoituksen jakautumisesta eri rahoittajatahojen kesken. Puheenjohtaja *Arvo Jäppinen* (OPM), jäseninä *Pirjo Mäkelä* (SA), *Paula Nybergh* (Tekes), *Erkki Paulamäki* (MMM), *Matti Lamberg* (STM), *Matti Lähdeoja* (OPM) *Juha Jutila* (Sitra), *Leevi Kääriäinen* (GTL), *Elisabeth Helander* (HY), ja sihteerinä *Marja Pulkkinen* (OPM).

2) Helsingin yliopisto pyysi Sitraa teettämään selvityksen Viikin tiedepuiston toteuttamisvaihtoehtoista.

19.2.1987

1) Helsingin yliopisto esittää, että *Sitra* osallistuisi Viikin tiedepuiston suunnitteluun ja teettäisi selvityksen tiedepuiston toteuttamisvaihtoehtoista, jotka liittyvät Sitran teettämään suunnitelmaan solututkimuskeskuksesta.

Elisabeth Helander

2) Helsingin yliopiston tekemän ehdotuksen perusteella *Valtioneuvoston hyväksymässä korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmassa* vuosille 1987–92 todetaan mm.:

”Viikissä sijaitsevia laitoksia kehitetään alan monipuoliseksi tutkimuskeskukseksi. Helsingin yliopisto perustaa alueelliset keskuskeskukset maatalousalan tutkimus- ja täydennyskoulutuspalveluja varten Seinäjoelle ja Mikkeliin (Juva).”

Helsingin Sanomat otsikoi 20.2.1987:

Viikkiin vihreä tiedelaakso Alueyksiköt Mikkeliin ja Seinäjoelle

Valtioneuvosto teki päätöksen jatkosuunnittelusta

Artikkelin mukaan Valtioneuvosto päätti torstaina 19.2.1987, että Viikissä sijaitsevia maatalous- ja metsätieteellisiä laitoksia kehitetään alan monipuoliseksi tutkimuskeskukseksi. Metsätieteen osalta kehittämistyötä jatketaan päätöksen mukaan myös Joensuun yliopistossa.

Suunnitelmia Viikin kehittämiseksi on laadittu yhdessä Helsingin yliopiston, kaupungin ja elinkeinoelämän kesken. Jatkosuunnitelmasta on sovittu, että *Sitra* tutkii tämän vuoden aikana hankkeen mahdollisen laajuuden ja toteutumistavan. Samalla selvitetään rahoitussuunnitelma sekä rakentamisaikataulua.

Pitkän artikkelin lopussa ylipormestari *Raimo Ilaskivi* tuo esille syyn kaupungin kiinnostukseen tiedepuiston aikaansaamiseksi:

Raimo Ilaskivi

Ilaskivi tähdentää, ettei Helsinki ole ajamassa maatalous- metsätieteellistä tiedekuntaa Viikistä pois. ”Olemme korkeintaan keskustelemassa siitä, ovatko ne rehunviljelyyn käytetyt pellot sellaisia, että ne soveltuisivat asuttopoliittisiin tarkoituksiin”, hän sanoo

Ilaskivi myöntää että Viikki tarvitsee tulevaisuudessakin osan pelloistaan koeviljelyyn, mutta arvostelee alueella tapahtuvaa toisarvoista maataloustuotantoa.

Eri osapuolilla oli kullakin omat lähtökohtansa. Kaupunki katsoi karsaasti sen alueella olevia viljelyksiä, jotka olisivat loistavaa tonttimaata, ja vapautuisivat jos maatalous-metsätieteellinen tiedekunta olisi siirtynyt muualle esim. ruotsinkieliselle rannikkoseudulle (Kokkolaan, Vaasaan?). Vaara maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan siirtämisestä muualle oli vihdoinkin torjuttu. Koivistoisen strategiana oli torjua yritys ehdottamalla alueyksiköitä Seinäjoelle ja Mikkeliin ja ennen kaikkea saada valtiolta, kaupunki ja elinkeinoelämä kiinnostumaan yhteistyöstä maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan suorittaman tutkimuksen hyödyntämisestä.

Samalla tutkijat olivat huolissaan rahoituksen riittämättömyydestä ja parhaiden tutkijoiden pakenemisesta ulkomaille. Uuden biotekniikan tutkimuksen varmistamiseksi Suomessa tehty aloite oli Sitran tarmokkaalla avulla kehittymässä varteenotettavaksi ehdotukseksi. Jo siinä vaiheessa suunniteltu keskus oli tarkoitus sijoittaa tulevan Viikin tiedepuiston osaksi.

Kun Sitra oli saanut valmiiksi **Solut-suunnitelman**, se oli valmis auttamaan Viikin tiedepuiston suunnittelussa. **Sitran nauttima arvostus** eri ministeriöiden, poliitikkojen ja kaupungin virkamiesten keskuudessa **oli ratkaiseva tekijä Viikin tiedepuiston syntymisen kannalta**.

27.1.1987

Suomen Akatemian biotekniikan ja molekyylibiologian kehittämisohjelma julkistettiin. Siinä esitettiin noin yhdeksän miljoonan markan vuotuista lisärahoitusta biotekniikan tutkimukseen ja koulutukseen. Samalla siinä asetettiin tukemaan ajatusta **molekyylibiologian tutkimuskeskuksen** perustamiseksi Helsingin yliopistoon.

4.2.1987

Opetusministeriö asetti 4.2.1987 **Biotekniikan rahoitustyöryhmän**, jonka tehtäväksi määrättiin esityksen tekeminen **solututkimuskeskuksen perustamiseksi** Helsingin yliopiston yhteyteen sekä **esityksen tekeminen biotekniikan ja molekyylibiologian kehittämisohjelman vaatiman rahoituksen jakautumisesta eri rahoittajatahojen kesken**. Työryhmän tuli muokata Akatemian ja Sitran muistioissa esitetyt suunnitelmat yhdeksi kokonaisuudeksi.

Opetusneuvos **Arvo Jäppisen** johtamassa työryhmässä olivat edustettuina opetusministeriön lisäksi maa- ja metsätalous-, kauppa- ja teollisuus-, sosiaali- ja terveys- sekä ympäristöministeriö, Sitra ja Suomen Akatemia. Helsingin yliopistoa edustivat aluksi hallintojohtaja **Elisabeth Helander** ja hänen jälkeensä vararehtori **Risto Ihamuotila** sekä minä geeniteknologian laitoksen johtajana.

Sitra selvittää tiedepuistohankkeen mahdollisuuksia

Helsingin yliopisto pyysi 4.2.1987 Sitraa teettämään selvityksen Viikin tiedepuiston toteuttamisvaihtoehtoista. Sitran yliasiamies **Jorma Routille** osoitetussa kirjeessä, jonka allekirjoittajina olivat rehtori **Olli Lehto** ja hallintojohtaja **Elisabeth Helander**, todetaan mm.:

Helsingin yliopisto esittää kunnioittavasti, että Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto osallistuisi Viikin tiedepuiston suunnitteluun ja teettäisi selvityksen Viikin tiedepuiston toteuttamisvaihtoehtoista sekä teollisuuden ja muun yhteiskunnan osallistumisesta hankkeen toteuttamiseen. Selvitys liittyy Sitran teettämään suunnitelmaan solututkimuskeskuksesta ja olisi tarkoituksenmukaista, että koko tiedepuistoidea koskeva selvitystyö käynnistettäisiin mahdollisimman pian.

Helsingin yliopistossa on tehty raportti ”Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja muu luonnonvaroja ja niiden hyödyntämistä koskeva koulutus ja tutkimus”, joka antaa osaltaan perusteet selvityksen tekemiselle. Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupungin Viikin alueen kehittämistä pohtiva työryhmä voi osaltaan ohjata ja tukea selvityksen tekemistä. Opetusministeriön asettaman solututkimuskeskuksen perustamista selvittävän työryhmän kannalta olisi myös tärkeää saada aikaan koko tiedepuiston yksityiskohtainen toimintasuunnitelma. *Suunnittelussa tulisi ottaa huomioon opetusministeriön 4.2.1987 asettaman solututkimuskeskustyöryhmän toimeksianto ja ehdotukset.*

Viikin tiedepuiston suunnitelman alustava sisältöehdotus olisi seuraava.

- 1) Tiedepuistoon sijoittuvien tutkimusalojen ja niihin tukeutuvan teollisuuden osaamisen nykytilan analysointi ja niiden vertailu kansainväliseen tilanteeseen
- 2) Alan merkitys kansantaloudessa tällä hetkellä ja tulevaisuuden mahdollisuudet
- 3) Tavoitteiden määrittely
- 4) Ratkaisumallit
  - toiminta ja sen organisointi
  - kustannusarviot sekä investoinnit että vuotuis-kustannukset
  - rahoitusmallit
- 5) Tiedepuiston toteuttamisaikataulu

Selvitystyöhön tulisi ottaa mukaan erityisesti seuraavat kohteet:

- a) Bioteknologian tutkimuskeskussuunnitelmaa täydennetään ottaen huomioon opetusministeriön asettaman työryhmän toimeksianto ja ehdotukset.
- b) Elintarvike- ja ravitsemusalan tutkimuskeskuksen suunnitelma tehdään siten, että perusideana on laatututkimuskeskus. Sidosaloina voivat olla mm. - teollisuus (elintarvike-, metalli- ja pakkausala), suurtalousala ja ravintola-ala.

Yhteistyösopimuksina voisivat olla mm.

- yliopisto, elinkeinoelämä, Helsingin kaupunki ja yleensä, kunta
- Kansanterveyslaitos ja MMM + KTM:
- c) Metsä- ja puutalouden tutkimuskeskuksen suunnitteleminen siten, että yliopiston metsäopetuksen siirto Viikkiin tapahtuu valtion ja kaupungin maapoliittisin järjestelyin. Metsäntutkimuslaitoksen mahdollinen siirto Viikkiin otetaan suunnitelmaan mukaan ja metsäteollisuuden tutkimusyksiköiden mahdollinen mukaantulo selvitetään sekä selvitetään eri yksiköiden väliset yhteistyömuodot.
- d) Kehitysyhteistyön keskuksen ideointi siten, että mukana on
  - koulutuksen ja tutkimuksen järjestely, kehitysprojektien suunnittelu ja koordinointi, kehitysyhteistyön rahoitusjärjestelmät, joissa on mukana valtio, yritykset ja kansainväliset rahoituslähteet (esim. Maailmanpankki)
  - Wider-instituutti.

Lisäksi tulisi alustavasti selvittää edellisiin kohteisiin liittyen kansainväliseen kauppaan ja ympäristönsuojeluun liittyvät yhteistyömahdollisuudet:

- e) Kansainvälisen kaupan ja markkinoinnin tutkimus ja koulutus yhteistyössä siten, että mukana ovat mm. HY, HKKK, SHH, yritykset ja valtio. Erityisinä kysymyksinä otettaisiin

huomioon kielten, kulttuurien, juridiikan ja kansainvälisen kaupan sopimuskehityksen aiheuttamat erityistarpeet.

- f) Ympäristön suojeluteknologian tutkimuksen, kehitystyön ja koulutuksen järjestelyn vaihtoehtot

Selvitykseen liittyisi myös yhteisten toimintojen ja palveluiden kartoitus kirjasto-, kokous- ja kongressitiloista, ravintola- ja alueellisista palveluista, liikenneyhteyksistä ja asuntokysymyksistä.

Helsingin yliopisto on valmis tukemaan selvityksen tekemistä sekä laatimaan yliopiston omia yksiköitä koskevat toimintasuunnitelmat. Työnjako voitaneen sopia selvitystyötä varten asettavissa johto- ja tukiryhmissä.

Toimeksianto oli laaja ja pyrki vastaamaan *Koivistoisen* ja *Korhosen* esittämiin haasteisiin.

24.2.1987

- 1) Pankkivaltuusmiehet päättivät myöntää varoja Sitralle *Viikin tiedepuiston* runkosuunnitelman laatimiseksi.
- 2) *Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto* päätti hyväksyä työohjelman Helsingin tiedepuiston runkosuunnitelman laatimiseksi.

12.3.1987

Helsingin yliopiston *farmasian laitoksen* neljä professoria (*Liisa Ahte*, *Jaakko Halmekoski*, *Eeva Kristoffersson* ja *Max von Schantz*) lähettivät rehtori Lehdolle 12.3.1987 päivätyyn kirjeeseen, jossa ehdotetaan laitoksen siirtymistä Viikin tiedepuiston yhteyteen:

”Viitaten Helsingin yliopiston 19.2.87 lähettämään kirjelmään Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahastoon sekä niihin keskusteluihin mitä olemme käyneet vararehtori Risto Ihamuotilan ja professori Pekka Koivistoisen kanssa koskien korkean teknologian keskuksen suunnittelua Viikkiin, haluamme kiinnittää Herra Rehtorin huomiota siihen, että näitä suunnitelmia edelleen kehitettäessä olisi paikallaan tutkia myös Helsingin yliopiston farmasian laitoksen soveltuvuutta tähän yhteyteen.”

Helsingin kaupunginhallituksen suunnittelujaoston kokouksessa 23.2.1987 todettiin mm.:

”Yliopiston, kaupungin ja Sitran välisissä neuvotteluissa on sovittu, että Sitra koordinoi suunnittelua sekä vastaa toiminnallisesta suunnittelusta. Sen sijaan tarvittavat maankäyttö sekä kiinteistöpolitiikkaan liittyvät selvitykset tekisi kaupunki.”

13.3.1987

Sitra solmi sopimuksen Provivo Oy:n kanssa *Viikin tiedepuiston runkosuunnitelman* laatimiseksi.

16.3.1987

Sitran yliasiamies *Jorma Routti* vastasi Helsingin yliopiston kirjeeseen rehtori *Olli Lehdolle* osoitetussa kirjeessä:

”Eduskunnan pankkivaltuusmiehet ovat kokouksessaan 24.2.1987 päättäneet valtuuttaa Sitran osallistumaan ehdotukseen mukaisesti Helsingin tiedepuiston valmistelun rahoittamiseen. Sitra on solminut 11.3.1987 Provivo Oy:n kanssa rahoitussopimuksen Helsingin tiedepuiston runkosuunnitelman valmisteleminen. Kirjeenne 19.2.1987 on tämän rahoitussopimuksen työsuunnitelman liitteenä.”

18.3.1987

Helsingin kaupungin, Helsingin yliopiston ja Sitran Solut-työryhmän yhteinen kokous pidettiin 18.3.1987. Puheenjohtajana toimi **Risto Ihamuotila** ja muut osallistujat olivat **Elisabeth Helander** (HY), **Pekka Koivisto** (HY), **Reijo Korhonen** (kaupunki), **Leevi Kääriäinen** (HY/GTL), **Ralf Lundell** (Sitra/Provivo Oy), **Toivo Vainiotalo** (HY/tekn. osasto) **Kari Moilanen** (kaupunki) ja sihteeri **Liisa Salovaara** (kaupunki).

Kokouksessa käytiin läpi eri tahojen sitoutuminen tiedepuistohankkeeseen. Samalla todettiin, että hankkeen laajuudesta johtuen valmistelutyö tulee tapahtumaan monissa eri työryhmissä

27.11.1987

Biotekniikan rahoitustyöryhmän muistio luovutettiin opetusministerille. Siinä oli hahmoteltu Biotekniikan instituutin toimintaperiaatteet ja rahoitus vuosiksi 1989–92 sekä valtakunnallinen biotekniikkarahoitus yhteensä 225 Mmk.

18.12.1987

Opetusneuvos **Arvo Jäppisen** johtaman *Biotekniikan rahoitustyöryhmän* muistio luovutettiin opetusministerille. Siinä oli hahmoteltu Biotekniikan instituutin rahoitus ja toimintaperiaatteet sekä valtakunnallinen biotekniikan rahoitussuunnitelma vuosille 1989–92. Rahoitustyöryhmä ehdotti, että Biotekniikan instituutti, johon silloinen geeniteknologian laitos tulisi sulauttaa, pitäisi perustaa Helsingin yliopiston yhteyteen ja että sen pitäisi mahdollisimman nopeasti aloittaa toimintansa tiedepuistossa.

Helsingin Tiedepuisto ja Turun BioCity kilpasilla lehdistössä

Helsingin Sanomat 18.2.1988:

Turun BioCity ei hetkauta Viikin tiedepuiston vauhtia

Biotekniikan instituutille etsitään suunnittelijaa

Turun pyrkimys nousta biotekniikan tutkimuksen keskuksiksi ei hetkauta suunnitelmia rakentaa Helsingin Viikkiin tiedepuisto, jonka ytimenä on biotekniikkaan keskittynyt biokeskus. ”Näyttää vähän siltä, että Turku lähtee liikkeelle tiedotuksella ennen varmoja suunnitelmia”, päättelee Helsingin yliopiston vararehtori Risto Ihamuotila.

Ihamuotilan mukaan mahdollinen rinnakkaisten tutkimuskeskusten nouseminen Suomeen samanaikaisesti edellyttää järkevää työnjakoa. Opetusministeriön asettaman biotekniikan työryhmän mietinnössä katsottiin, että biotekniikan tutkimus olisi keskitettävä Viikkiin.

Pari kuukautta myöhemmin Helsingin Sanomat julkaisi tietoja Turusta (21.4.1988):

Turun DataCity laajenee lääketieteen tutkimukseen

Turkulaisten oma piilaakso *DataCity* on laajenemassa suureksi teknopoliisikeskukseksi, jonne on tarkoitus rakentaa seuraavaksi DataCityn neljäntenä vaiheena lääketieteen suuntaan painottunut *BioCity*. Se toimii yhteistyössä Turun korkeakoulujen kanssa. Kiinteistön koko on noin 24 000 neliötä. Pelkän rakennuksen hinnaksi arvioidaan noin 200 miljoonaa markkaa.

DataCityn ja BioCityn takana olevan Uuden Teknologian Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja on *Bror Wahlroos* ja siihen kuuluvat mm. maaherra *Pirkko Työläjäarvi*, ministerit *Ilkka Kanerva*, *Christoffer Taxell*, *Pekka Vennamo*, *Pertti Paasio* ja *Eeva Kuuskoski-Vikatmaa*.

30.3.1988

Viikin tiedepuiston runkosuunnitelma julkistetaan keväällä 1988

Tiedepuiston taustaryhmän kokous hyväksyi Sitran esittämän *Tiedepuiston runkosuunnitelman* kokouksessaan. Helsingin tiedepuiston Runkosuunnitelma-julkaisun esipuheessa todetaan mm.:

Esipuhe

Helsingin tiedepuiston Viikin alueen runkosuunnittelu käynnistyi maaliskuussa 1987 Helsingin yliopiston Sitralle osoittamasta aloitteesta. Siinä esitettiin, että Sitra tekisi selvityksen Viikkiin perustettavan tiedepuiston toteuttamisvaihtoehdoista sekä teollisuuden ja muun yhteiskunnan osallistumisesta hankkeen toteuttamiseen. Sitra päätti rahoittaa hankkeen runkosuunnitteluvaiheen ja kutsui projektipäälliköksi dipl.ins. *Ralf Lundellin* Provivo Oy:stä. Runkosuunnitelman laatimisesta Sitra solmi sopimuksen Provivo Oy:n kanssa, josta työhön on osallistunut myös tekn. tri *Andrea Holmberg*.

Tehtävänannossa korostettiin Helsingin yliopiston laatiman raportin ”Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja muu luonnonvaroja ja niiden hyödyntämistä koskeva koulutus ja tutkimus” merkitystä selvityksen perusteiden antajana. Toimeksiannossa tähdennettiin lisäksi, että suunnittelussa tulisi ottaa huomioon opetusministeriön 4.2.1987 asettaman biotekniikan rahoitustyöryhmän toimeksianto ja ehdotukset. Sitran taholta on aiemmin selvitetty tähän liittyvää osakokonaisuutta, joka on julkaistu raporttina ”Suunnitelma solututkimuskeskuksesta.”

Sitra kutsui projektille johtoryhmän, joka koostuu Helsingin yliopiston, Helsingin kaupungin ja opetusministeriön nimeämistä edustajista, sekä Sitran projektiryhmästä. Johtoryhmän puheenjohtajaksi valittiin Sitran yliasiamies, professori *Jorma Routti*. Johtoryhmä kutsui tuekseen taustaryhmän, joka koostuu ministeriöiden, tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän edustajista varsinaisten osapuolten lisäksi. Helsingin yliopiston vararehtori *Risto Ihamuotila* kutsuttiin taustaryhmän puheenjohtajaksi.

Toimeksiannossa esitetyn suosituksen johdosta johtoryhmä asetti yhdeksän työryhmää pohtimaan Viikin tiedepuistosuunnitelmaa alakohtaisesti. Työryhmät edustivat toisaalta tiettyä tieteenalaa (*maatalous, metsätalous, biotekniikka, elintarvike, farmasia*) ja toisaalta poikkitieteellistä tutkimustoimintaa (*kansainvälinen kauppa, kehitysmaayhteistyö, ympäristö, pakkaus*). Elintarviketyöryhmä jakoi työnsä kolmeen alaryhmään (*ravitsemustutkimus, catering ja elintarviketeknologia*). Näiden alakohtaisten työryhmien lisäksi toimivat rahoitus- ja hallinto- sekä kiinteistö- ja kaavoitustyöryhmät. Kukin työryhmä laati johto-

ryhmän käyttöön raportin. Työryhmissä ovat olleet edustettuina myös muut korkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä elinkeinoelämä.

Johtoryhmän asettamien työryhmien lisäksi samanaikaisesti toimi edellä mainittu opetusministeriön nimeämä *biotekniikan rahoitustyöryhmä*. Tämä työryhmä jätti mietintönsä opetusministeri *Christoffer Taxellille* 18.12.1987. Johtoryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti seurannut tiiviisti biotekniikan rahoitustyöryhmän työn edistymistä ja ottanut sen huomioon laatimassaan tiedepuistosuunnitelmassa.

Eri maissa toimivien teollisuussuhteiden sekä tutustumiskäyntien avulla kerättiin kattavat tiedot eurooppalaisista ja yhdysvaltalaisista tiedepuistoista. Tietoja hankittiin tällä tavalla Yhdysvalloista, Ranskasta, Isosta-Britanniasta, Alankomaista, Belgiasta, Saksan liittotasavallasta, Itävallasta, Sveitsistä ja Italiasta.

Runkosuunnittelusta vastaava Provivo Oy on suunnittelutyön alusta lähtien toiminut Otoniemen teknologiakylästä vuokratuissa tiloissa. Teknologiakylässä toimiminen on antanut arvokasta kokemusta suunnittelua varten. Erityisen tärkeää on ollut tutustuminen käytännössä kylän tarjoamiin palveluihin (ravintola, konttoripalvelut, kielitoimisto, patenttitoimisto jne.) ja näiden merkityksen arvioiminen kylässä toimivien yritysten kannalta. Toinen merkittävä analyysin kohde on yritysten tapa hyödyntää läheisyyttä Teknilliseen korkeakouluun ja Valtion teknilliseen tutkimuskeskukseen.

Oheinen runkosuunnitelma on johtoryhmän ehdotus tiedepuiston ohjeelliseksi toteutusmalliksi. Projektin taustaryhmä hyväksyi johtoryhmän ehdotuksesta kokouksessaan 30.3.1988 kannanoton, jossa se piti runkosuunnitelmaa yleisperiaatteiltaan toteuttamiskelpoisena ja esitti ne toimenpiteet, joihin tulisi ryhtyä suunnitelman toteuttamiseksi. Kananotto on julkaistu kokonaisuudessaan esipuheen jälkeen. Taustaryhmän ehdotuksen mukaisesti opetusministeriö asetti 18.4.1988 työryhmän valmistelemaan tiedepuistoyhtiön perustamista. Sitra esittää omasta puolestaan, että raportti käsiteltäisiin eri osapuolten päättävissä elimissä johtoryhmän ehdotuksen mukaisesti.

Sitra esittää parhaat kiitoksensa kaikille niille, jotka ovat toimineet taustaryhmässä, johtoryhmässä ja työryhmissä ja näin antaneet arvokkaan panoksensa Helsingin tiedepuiston perustamistyölle.

Helsingissä toukokuussa 1988

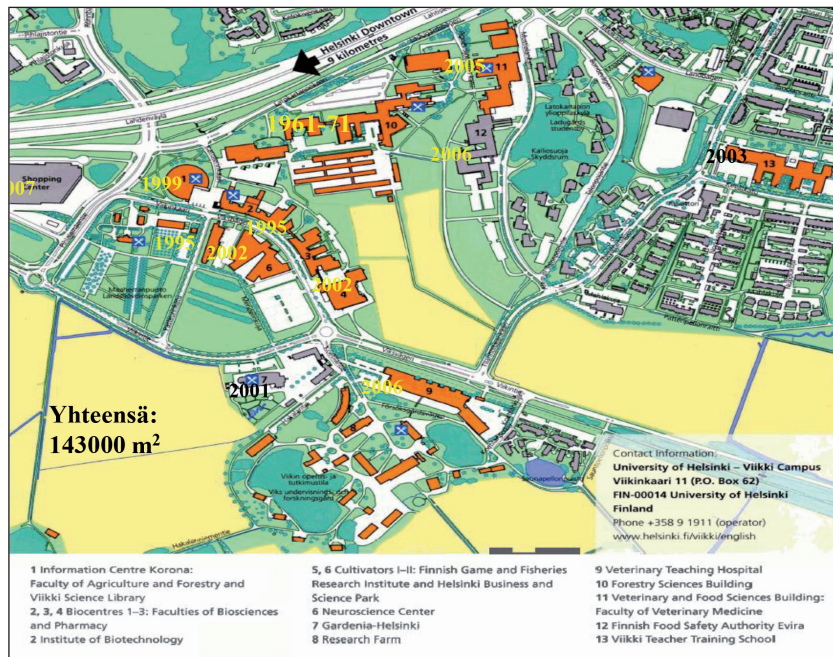
Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto Sitra

Julkaisun tiivistelmässä todetaan mm:

Tavoitteet

Runkosuunnitelmassa esitetään malli Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan yhteyteen Viikkiin perustettavasta tiedepuistosta, josta on käytetty myös nimitystä *Viikin vihreä laakso*. Keskustelut aiheesta käynnistyivät vuoden 1986 aikana eri tahoilta tulleiden aloitteiden virittämänä. Varsinaisina aloitteentekijöinä voidaan pitää Helsingin yliopistoa ja Helsingin kaupunkia.

Viikkiin esitetään perustettavaksi kansainvälisen tason bioteknis-taloudellinen tutkimuskeskus, joka käsittäisi maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan, muita yliopiston biotieteitä edustavia laitoksia sekä alueelle sijoitettavia omistuspohjaltaan erilaisia tutkimus-, koulutus- ja kehitysyksiköitä.

Perustettavalla *Helsingin Tiede puistolla* (*Helsinki Science Park*) tarkoitetaan toiminnallista ja fyysistä kokonaisuutta, jossa on edustettuna yliopiston laitoksia, valtion tutkimusyksiköitä sekä talouselämän kehitys- ja palveluyksiköitä.

Toteutusmalliksi on valittu tiedepuisto, jolle on tunnusomaista sijoittaa toisiaan tukevia toiminnallisia kokonaisuuksia puistoympäristöön. Toiminnallisissa kokonaisuuksissa on edustettuna saman alan tutkimusyksiköitä, yliopiston laitoksia sekä talouselämän kehitys- ja palveluyksiköitä. Kaiken kaikkiaan tiedepuisto on tärkeä linkki yliopiston ja yritysmailman välillä. Tiedepuisto muodostaa myös oivan ympäristön alkaville yrityksille, joiden liikeideat ovat peräisin yliopistossa syntyneistä tutkimustuloksista.

Tiedepuisto on uusi perustutkimuksen ja sovelletun tutkimuksen toteutusmuoto, joka on yleistynyt maailmassa räjähdysmäisesti 1980-luvun aikana. Tämä pätee myös Pohjoismaissa, joissa etenkin tiedepuistojen pienoismuoto, teknologiakylä, on viime vuosina löytänyt itsensä läpi hyvin toimivana ratkaisuna.

Suomessa teknologiakylä oli vuoden 1988 alussa seitsemän kappaletta: Oulussa, Otaniemessä, Lappeenrannassa (*Karelsk*), Tampereella (*Hermia*), Turussa (*DataCity*), Jyväskylässä (*Tietotaajama*) sekä Kuopiossa (*Teknia*).

Helsingin kaupunkirakenteen kehittämisessä seuraavaa vuosituhatta varten keskeisiä asioita on ympäristöltään toimiviksi ja viihtyisiksi suunniteltujen alueiden aikaansaanti. Viikin alueelle voidaan sijoittaa niin asuntoalueita kuin toimitiloja varsin monipuolista yritystoimintaa varten. Tarkoituksella luotu läheinen yhteys yliopistoon ja sen tarjoamaan koulutus-, tutkimus- ja kehitystoimintaan takaa myös uudentyypisten, yhteiskunnan kehitystä vastaavien työpaikkojen syntymisen. Viikin ja Kumpulän yliopistoalueiden palveluiden kehittäminen on myös omiaan nostamaan Itä-Helsingin arvostusta. Yhteyksiä muihin pääkaupunkialueen tiede- ja tutkimuskeskeisiin ehdotetaan kehitettäväksi edelleen.

Viikin tiedekeskittymän vaikutukset kansantalouteemme ovat Suomen kannalta projektin keskeisiä asioita. Viikin alueelle on tarkoitus luoda maatalous- ja metsätieteiden, elintarvikkeiden ja biotekniikan sekä ympäristönsuojelun ja osittain myös kansainvälisen kaupan ja kehitysmaayhteistyön tutkimus- ja kehityskeskittymä.

Suunnittelun lähtökohdat

Helsingin tiedepuiston runkosuunnitelman laatimisen lähtökohtana on ollut kaksi toisistaan erillistä aloitetta a) ehdotus maa- ja metsätieteellisen opetuksen hajasijoittamisesta kaksikieliselle rannikkoseudulle ja sen perusteella tehty selvitystyö ja b) tutkijaryhmän (*Kääriäinen - Saxén - Mäkelä - Huttunen*) aloite molekyylibiologian ja geeniteknikan tutkimuslaitoksen perustamisesta.

Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan kehittäminen

Pääkaupunkiseudun erityisongelmien ministerityöryhmä antoi 27.8.1985 opetusministeriölle tehtäväksi selvittää maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan opetuksen sijoittamismahdollisuuksia kaksikieliselle rannikkoseudulle.

Helsingin yliopisto ja Helsingin kaupunki käynnistivät tämän johdosta vuoden 1986 alussa keskustelun maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan roolista Helsingissä. Neuvottelut johtivat toukokuussa 1986 yhteiseen muistioon ”*Tiedepuistohankkeiden kehittäminen Helsingissä.*”

Muistio perustui moniin keskusteluihin talouselämän vaikuttajien kanssa, jolta pohjalta määritettiin tiedepuistohankkeen yhteiskunta- ja talouspoliittiset perustelut. Muistiassa idea ”*Viikin vihreästä laaksosta*” sisällytettiin osaksi ehdotettua Helsingin seudun tiedeväylää. Päätöksentekoa varten opetusministeriö pyysi Helsingin yliopistolta selvitystä ”Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja muu luonnonvaroja ja niiden hyödyntämistä koskeva koulutus ja tutkimus: selvitys ja strateginen kehitysmalli”, joka valmistui vuoden 1986 lopulla.

Selvitykseen nojaten opetusministeriö on tammikuussa 1987 ilmoittanut suhtautuvansa myönteisesti tiedekunnan kehittämiseen Helsingin yliopistossa ja ehdotukseen Viikin alueen kehittämiseksi alan monipuoliseksi tutkimuskeskukseksi sekä kannattavansa alueellisten maaseudun kehittämiskeskusten perustamista Seinäjoelle ja Mikkeliin, joiden kautta tarjottaisiin alan tutkimuspalveluja ja täydennyskoulutusta. Opetusministeriön esityksestä valtioneuvosto on vahvistanut suunnitelman osaksi korkeakoulujen kehittämissuunnitelmaa helmikuussa 1987.

Biotekniikan instituutti

Biotekniikan voimakkaan kehityksen myötä suomalaiset tutkijat ovat esittäneet huolestuneisuutensa suomalaisen tutkimuksen kilpailukyvyn säilyttämisestä. Etenkin niukat resurssit ovat osittain johtaneet usean huippututkijan muuttamiseen ulkomaille. Tilanteen parantamiseksi ehdotettiin molekyylibiologian ja geeniteknologian tutkimusinstituutin perustamista Suomeen. Muun muassa professoreiden *Leevi Kääriäisen, Lauri Saxénin, Pirjo Mäkelän ja Jussi Huttusen* aloitteesta Sitra teetti selvityksen ”*Suunnitelma solututkimuskeskuksesta*”, joka julkaistiin tammikuussa 1987. Selvityksessä esitetään solututkimuskeskuksen perustamista Helsingin yliopiston yhteyteen ja ehdotetaan, että se sijoitettaisiin 1990-luvulla osaksi Viikin tiedepuistoa.

Suomen Akatemiassa valmistettiin vuonna 1986 biotekniikan kehittämisohjelma vuosiksi 1988-92. Ohjelma julkaistiin 16.1.1987. Siinä esitetään tuntuvia lisäyksiä biotekniikan tutkimukselle eli keskimäärin noin 40 milj. mk vuodessa kyseiselle viisivuotiskaudelle.

Sitran ja Suomen Akatemian selvitysten perusteella opetusministeriö asetti helmikuussa 1987 *Biotekniikan rahoitustyöryhmän* korkeakouluneuvos **Arvo Jäppisen** johdolla. Sen tehtäviksi annettiin

- a) tehdä esitys solututkimuskeskuksen perustamiseksi ja sen hallinnon järjestämiseksi Helsingin yliopiston yhteydessä
- b) tehdä esitys biotekniikan ja molekyylibiologian kehittämisohjelman vaatiman rahoituksen jakautumisesta eri rahoittajatahojen kesken

Työryhmien raportit

Biokeskustyöryhmä

(*Carl Gahmberg*, pj., *Helge Gyllenberg*, *Andrea Holmberg*, *Leevi Kääriäinen*, *Nils-Erik Saris*, *PMA Tigerstedt* ja *Jorma Hermonen*, siht.).

Työryhmä ehdotti, että 1.-vaiheessa tiedepuistoon perustettavaan biokeskukseen siirtyisivät *geenitekniologian*, ja *elektronimikroskopian* erillislaitokset. Matemaattis-luonnontieteellisestä tiedekunnasta *biokemian*, *perinnöllisyystieteen*, *yleisen mikrobiologian* laitokset. Laitokset sijaitsivat silloin eri puolilla Helsinkiä. Suunniteltu Biotekniikan instituutti, joka pohjautui geenitekniologian laitokseen, tulisi sijoittaa tiedepuistoon ensimmäisten laitosten mukana. Sen sijaan kaikki lääketieteellisen tiedekunnan laitokset sijoitetaan myöhemmin Meilahden sairaalan läheisyyteen.

Maatalous-metsätieteellisestä tiedekunnasta *soveltavan mikrobiologian*-, *kasvipatologian* -, *kasvinjalostustieteen*- sekä *kotieläinten jalostustieteen* laitokset kuuluivat työryhmän mielestä tiedepuiston biokeskuksen ensimmäisten joukkoon. Toisessa vaiheessa siirtyisivät matemaattis-luonnon-tieteellisen tiedekunnan kasvifysiologian ja eläinfysiologian laitokset.

Elintarvikealan työryhmät

Työryhmiä oli kaikkiaan neljä *Elintarviketeollisuus* (*Martti Pajari*, pj.), *Elintarvike teknologia* (*Juha Koivurinta* pj.), *Catering-toiminta* (*Aili Jokelainen*, pj.), ja *Ravitsemus* (*Jussi Huttunen* pj.)

Tiivistelmä työryhmien ehdotuksista:

1. Viikin tiedepuiston osaksi rakennetaan voimakas elintarviketutkimuskeskus, jonka runkona toimivat yliopiston elintarvikelaitokset.
2. Ohjelmien suunnittelu käynnistetään mahdollisimman nopeasti.
3. Rahoitustarve selvitetään.
4. Asetetaan työryhmä, joka laatii suunnitelman catering-alan tutkimuksen tarpeista.
5. Selvitetään maataloushallinnon alaisten elintarviketutkimus- ja tarkastuslaitosten sijoittamismahdollisuuksista tiedepuiston yhteyteen.
6. Selvitetään erikseen mahdollisuus siirtää VTT:n elintarvikekeskus tiedepuiston yhteyteen.

Farmasian työryhmä

(*Jaakko Halmekoski*, pj., *Liisa Ahtee*, *Raimo Hiltunen*, *Ralf Lundell*, *Martti Marvola* ja *Jaakko Uotila*)

Työryhmän tärkein tavoite oli saada farmasian laitokselle riittävät opetus- ja tutkimustilat. Työryhmä näki yhteistyömahdollisuuksia sekä maatalous- metsätieteellisen että matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan useiden eri laitosten kanssa.

Kansainvälisen kaupan työryhmä

(*Seppo Ervasti*, pj. ja 13 jäsentä)

Työryhmä ehdotti, että tiedepuistoon perustetaan kansainvälinen keskus, jossa olisi kansainvälistä kauppaa tutkivia yksiköitä, kehitysmaayksikkö sekä atk- ja informaatiopalveluita. Näiden yhteyteen sopisi myös kongressikeskus.

Kehitysmaatyöryhmä

(*Olavi Luukkanen*, pj. ja 9 jäsentä)

Työryhmä ehdotti, että tiedepuistoon perustetaan *kehitysmaayksikkö*, johon sijoittuisi noin 100 henkilöä. Tilantarpeeksi arvioitiin noin 2000 m². Mikäli mukaan tulisivat Wider-instituutti ja kehitysmaainstituutti, joita varten tarvitaan 3500 m².

Maataloustyöryhmä

(*Aarne Pehkonen*, pj., *Ilkka Alitalo*, *Antti Jaakkola*, *Ralf Lundell*, *Markku Nevala*, *Matti Näsi*, *Esko Poutiainen*, *Liisa Pietola*, siht.).

Työryhmä nojasi maatalouden asemaa ja kehitystä selvittäneeseen MMM:n mietintöön *Maatalous 2000*. Mietinnön keskeisimpiä tavoitteita ovat maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laadun kehittäminen, tuotantokustannusten alentaminen ja maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäminen.

Painopistealueita ovat siis:

- maaseutuelinkeinojen edistäminen
- maatalouteen sovellettu biotekniikka
- *non-food*-tuotanto
- ympäristöhaittojen estäminen

Näitä varten tarvitaan mm. sopivien mittauslaitteiden kehittelyä ja atk-ohjelmia. Lisäksi mainitaan tärkeinä tutkimusaiheina:

- tuotantomenetelmien kehittäminen
- maataloustuotteiden laatu
- maatalouden ja sään vuorovaikutus
- terveellisen työympäristön kehittäminen.

Työryhmä esittää lisäksi uusien yksiköiden perustamista tiedepuistoon:

- Biotekniikan tutkimuskeskus Biotekniikan instituutin yhteyteen (noin 1500 m²).
- Bioelektroniikan ja informaatiotekniikan yksikkö (500 m²)
- Biotieteiden kontrolloitu kasvatusyksikkö (1800 m²)
- Kehitysmaatutkimus ja koulutusyksikkö (500 m²)

Metsä- ja puutalouden työryhmä

(*Risto Haarla*, pj., ja 10 jäsentä)

Metsäntutkimus- ja opetusyksikkö on valmis siirtymään Unioninkadun Metsätalosta Viikkiin edellyttäen, että vastaavat tilat ovat käytettävissä. Työryhmä ehdottaa, että Metsäntutkimuslaitoksen keskusyksikön kolmessa paikassa olevat tilat kootaan yhteiseen tilaan Viikissä. Alkuvaiheessa laitos kootaan Jokiniemeen.

Pakkaustyöryhmä

(*Jorma Hämäläinen*, pj. ja neljä jäsentä)

Työryhmä ehdottaa, että ainakin Suomen Pakkausyhdistyksen koulutustoiminta siirretään tiedepuistoon. Toistaiseksi ei ole edellytyksiä pakkausalan kansainvälisen tason tutkimuslaitoksen perustamiseen.

Ympäristöasioiden työryhmä

(*Olli Paasivirta*, pj. ja 10 jäsentä)

Työryhmä esitti seuraavia painopistealoja:

- kehitysmaiden ympäristötutkimus
- tieteellisten ja teknisten innovaatioiden ympäristövaikutusten tutkimus
- ympäristöongelmien ratkaisujen tutkimus
- ympäristön tuotantokyvyn säilyttämisen tutkimus

Työryhmä esittää, että Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sijoitetaan Helsingin tiedepuistoon (tilantarve noin 4300 m²). Työryhmä esittää, että mikäli suunnitteilla oleva ympäristötutkimuslaitos perustetaan, se tulisi sijoittaa tiedepuistoon.

Yhteenveto työryhmien esityksistä

Suurin osa työryhmien ideoinnista kohdistui luonnollisesti maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan tutkimusaiheisiin. Tarkoituksena oli vakuuttaa valtiovalta tiedepuiston hyödyllisyydestä juuri maatalouden ja sen kautta syntyvän yritystoiminnan ja kansantaloudellisen merkityksen osalta. Näin ollen ajatus tiedekunnan hajasijoittamisesta kaksikieliselle alueelle voitiin lopullisesti torjua.

Alueelle suunniteltujen muiden laitosten osalta tulevaisuudessa saatavan hyödyn ennakoitiin jää huomattavasti vähäisemmäksi. Tärkeimmäksi hyödyksi laskettiin opetuksen ja yhteisen sijainnin kautta saatava rationalisointietu. Kymmenien kirjastojen asemasta tulitisiin toimeen yhdellä yhteisellä kirjastolla. Luentosalien määrä pienenisi ja käyttöaste nousisi.

Tärkeä toive oli opetuksen rationalisoinnista saatava hyöty. Kun yhdistettäisiin eri tiedekunnissa annettavaa opetusta samoilla aloilla (kasvitiede, eläintiede, mikrobiologia, genetiikka, biokemia jne.) voitaisiin vapauttaa resursseja tutkimukseen. Sen sijaan tutkimuksesta syntyville innovaatioille ei tässä vaiheessa Biokeskuksen osalta ennakoitu juuri mitään.

18.4.1988

Opetusministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella Viikkiin suunnitellun tiedepuiston perustamiseen ja toiminnan aloittamiseen liittyvät toimenpiteet. Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin ylijohtaja **Markku Linna** (OPM) ja jäseniksi rakennusneuvos **Aimo Murtomäki** (OPM), hallitusneuvos **Antero Kivi** (VVM), rakennusneuvos **Pertti Tuominen** (rakennushallitus), professori **Aatto Prihti**/1.1.1989 **Pekka Koivistoinen** ja hallintojohtaja **Timo Esko** (HY), kaupungininsinööri **Reijo Korhonen** ja virastopäällikkö **Martti Koivumäki** (Helsingin kaupunki).

Toukokuu 1988

Sitra julkaisi *Helsingin tiedepuiston runkosuunnitelman*, jossa lueteltiin mm. suunnitelman valmisteluun osallistuneet työryhmät: 1) Johtoryhmä pj. **Jorma Routti** (Sitra) ja 10 jäsentä. 2) Taus-taryhmä pj. **Risto Ihamuotila** (HY) ja 20 jäsentä, 3) Kiinteistöryhmä pj. **Martti Koivumäki** (kaupunki) ja 8 jäsentä, 4) Hallinto- ja rahoitustyöryhmä pj. **Aatto Prihti** (HY) ja 8 jäsentä sekä kymmenen muuta erityistyöryhmää kaikkiaan 115 jäsentä (noin 100 eri henkilöä).

20.6.1988

Runkosuunnitelma tiedoksi *kaupungin suunnittelujaostossa*.

Professori Pekka Puska vastustaa tiedepuistohanketta

Sanomalehti Karjalan Maa otsikoi 9.2.1988:

Pekka Puska tiedepuistohankkeesta
Maakunta vaatimaan omaa viherlaaksoa

”Nyt pitäisi nostaa jyrkästi keskusteluun se, miten Viikin tiedepuistoa vastaavia keskuksia saadaan maakuntakorkeakoulujen yhteyteen ja miten valtion voimavarat voidaan jakaa tasapuolisesti muiden tiedelaaksojen kesken. Pohjois-Karjalassa pitää nyt jämäkästi nostaa esille Joensuun viherlaaksohanke ja vaatia oikeutettua osuutta sen toteuttamiseen alan julkisista varoista, vaatii kansanedustaja, professori Pekka Puska.

Kansanedustaja Puska esitti vuoden 1988 lisämenoarvion käsittelyn yhteydessä kirjallisen kysymyksen (n:o 621) 7.11.1988. Kysymyksen allekirjoitti kaikkiaan 31 keskustapuoleen kansanedustajaa, joukossa mm. *Johannes Virolainen, Sirkka-Liisa Anttila, Paavo Väyrynen, Seppo Kääriäinen, Esko Aho, Anneli Jäätteenmäki* ja *Eeva Kuuskoski-Vikatmaa*.

Asia koski esitystä 3 Mmk myöntämisestä Helsingin tiedepuiston valtionosuutta varten.

13.11.1988

Tiedepuistotoimiston avajaiset Viikissä.

Biokeskuksen suunnittelu alkaa

25.1.1989

Viikin biokeskuksen suunnittelu alkoi jo 1988 yliopiston teknillisen osaston toimesta. Ensimmäiseksi kartoitettiin farmasian laitoksen tilantarpeet tiedepuistotoimiston arkkitehdin *Anna-Maija Lukkarin* ja prof. *Martti Marvolan* yhteistyönä. Apuna toimi osastopäällikkö *Toivo Vainiotalon* johtama farmasian laitoksen professoreista koostuva työryhmä. Tilaohjelma, joka käsitti kaikkiaan noin 6200 hyötyneliometriä, valmistui 25.1.1989 (Farmasian laitoksen työryhmä: *Jaakko Halmekoski, Liisa Ahtee, Raimo Hiltunen, Erik Klinge* ja *Eeva Kristoffersson*).

Suunnitelmien mukaan tässä vaiheessa Biokeskus 1B rakennukseen ei ollut tulossa farmasian lisäksi muita laitoksia.

20.2.1989

Samaan aikaan valmisteltiin tilaohjelmaa myös Biokeskus 1A-vaihetta (rakennusta) varten. Työryhmän puheenjohtajana toimi *Toivo Vainiotalo* ja sihteerinä *Anna-Maija Lukkari*. Siinä olivat edustettuina yleisen mikrobiologian laitos (*Timo Korhonen*), maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan mikrobiologian laitos (*Seppo Niemelä*), elektronimikroskopian laitos (*Jorma Wartiovaara*) sekä Biotekniikan instituutti (*Helge Gyllenberg* ja *Tuula Pehu*).

Tilaohjelman esipuheessa todetaan mm.:

Viikin tiedepuiston ensimmäisenä hankkeena on tarkoitus toteuttaa ns. biokeskus, jonka kokonaiskerrosala tulee olemaan noin 50.000 kerrosneliometriä. Biokeskuksen rakentaminen on vaiheistettu siten, että ensimmäisen, niin sanotun 1a-vaiheen laajuus on 13.000 kerrosneliometriä.

Tilaohjelma on yleispiirteinen. Tarkoitus ei ole ollut tehdä tarkkaa huonetilakohtaista ohjelmaa, vaan karkea, tilaryhmäkohtainen ohjelma. Tavoitteena on rakentaa mahdollisimman yleispätevää toimisto- ja laboratoriotilaa, joka voi joustavasti muuntua muuttuvien käyttäjien ja vaatimusten mukaan.

Kaikkiaan Biokeskus 1A tulisi käsittämään 8300 hyötyneliömetriä, joista *mikrobiologia laitoksille* oli varattu 2830 hyötyneliömetriä *yhteisiksi tiloiksi* noin. 2500 hyötyneliömetriä. *Biotekniikan instituutille* oli suunniteltu 2140 hyötyneliömetriä. Tässä oli kuitenkin mielenkiintoinen varaus. *Aluksi instituutti saisi käyttöönsä vain noin puolet tiloista. Puuttuva osa vuokrattaisiin teollisuutta varten useaksi vuodeksi ja tulisi vasta sitten instituutin käyttöön.*

Esityksen taustalla saattoi olla geeniteknologian laitoksen yhteydessä aiemmin toteutettu teollisuuden ja yliopiston yhteistyö, jolloin samassa rakennuksessa toimivat *Orion yhtymän* molekyylibiologian ja *Genesit Oy:n* laboratoriot. Nämä maksoivat yhteisistä palveluista osan geeniteknologian laitoksen kustannuksista. Vuotta myöhemmin Genesit Oy meni konkurssiin ja muutaman vuoden kuluessa Orionin laboratorio supistui sisällä pieneksi proteiinien puhdistusyksiköksi.

Helsingin Sanomat raportoi 16.6.1989:

Viikin tiedepuiston suunnittelu etenee, mutta toteutus nikottelee Valtion, Helsingin ja yliopiston tiedepuistoyhtiö yhä perustamatta

Artikkelissa todetaan mm.: Tiedepuiston rungossa on kolme keskusta: biokeskus, elintarvikekeskus ja kansainvälinen keskus. Kaupunki vasta tutkii maan käyttöä.

7.3.1990

Opetusministeriön työryhmän raportti:

Tiedepuiston toiminnalliset tavoitteet ja toteutusmalli

Opetusministeriö asetti 18.4.1988 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella Viikkiin suunnitellun tiedepuiston perustamiseen ja toiminnan aloittamiseen liittyvät toimenpiteet ja tehdä tätä tarkoittavat ehdotukset eri viranomaisille ja elinkeinoelämän järjestöille.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui ylijohdaja *Markku Linnan* opetusministeriöstä ja jäseniksi rakennusneuvos *Aimo Murtomäen* opetusministeriöstä, hallitusneuvos *Antero Kiven* valtiovarainministeriöstä, rakennusneuvos *Pertti Tuomisen* rakennushallituksesta, professori *Aatto Prihtin* ja hallintojohtaja *Timo Eskon* Helsingin yliopistosta sekä kaupungininsinööri *Reijo Korhosen* ja virastopäällikkö *Martti Koivumäen* Helsingin kaupungin edustajina. Professori *Aatto Prihtin* jäätyä virkavapaalle ja pyydettyä eroa työryhmästä opetusministeriö kutsui hänen tilalleen dekaani *Pekka Koivistoinen* Helsingin yliopistosta 1.1.1989 alkaen.

Opetusministeriön pyynnöstä elinkeinoelämän järjestöt nimittivät työryhmään edustajikseen vuorineuvos *Gustav von Hertzenin* Cultor Oy:stä ja toimitusjohtaja *Jorma Latvuksen* Hotelli- ja ravintolaneuvostosta 21.12.1989 alkaen.

Työryhmän sihteerinä on toiminut *Toivo Vainiotalo* Helsingin yliopistosta ja hänen apunaan sihteeristössä ja asiantuntijoina ovat toimineet suunnittelija *Liisa Salovaara* Helsingin

kaupunginkansliasta (tammikuuhun 1989 saakka), kiinteistölakimies **Jaakko Stauffer** Helsingin kaupungin kiinteistövirastosta, **Ralf Lundell** Sitran tiedepuistoprojektista (30.6.1989 saakka), **Anna-Maija Lukkari** Helsingin yliopistosta ja arkkitehti **Tuomas Rajajärvi** Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta (20.9.1989 alkaen).

Kuvatessaan tiedepuiston toiminta-ajatusta työryhmä esittää seuraavia näkemyksiä:

Helsinkiin, Viikin alueelle, on tarkoitus perustaa *biotekniikan, elintarvikealan ja siihen liittyvien palvelualueiden tutkimuksen, farmasian, metsätieteiden, ympäristötieteiden sekä kansainvälisen kaupan ja kehitysmaatutkimuksen keskus*. Tähän Helsingin tiedepuistoon tulee sijoittumaan pääkaupunkiseudulla olevien korkeakoulujen, mahdollisten muiden oppilaitosten, tutkimus- ja palvelulaitosten sekä teollisuuden yksiköitä. Tiedepuisto edistää vuorovaikutusta korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan välillä niin kansallisella kuin myös kansainvälisellä tasolla.

Helsingin yliopiston *maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan yhteyteen sijoittuvan tiedepuiston* tausta-ajatuksena on ollut ensinnäkin laajentaa alan tiedeyhteisöä ja tiivistää yhteyksiä siihen elinkeinoelämään, joka kuuluu tiedekunnan sidosryhmiin.

Biotekniikan nopea läpimurto näyttää avaavan uusia mahdollisuuksia monien ongelmien ratkaisemiseen niin elintarvike- ja puutarhatuotannossa kuin esimerkiksi ympäristönsuojelussa. Suomen on pyrittävä pysymään biotekniikan nopean kehityksen tahdissa. Biotekniikan kansallinen tutkimuskeskus, Biotekniikan instituutti, on jo aloittanut toimintansa ja odottaa sijoittumistaan Viikkiin.

Tiedepuistoon sijoittuvat yksityiset yritykset tulevat harjoittamaan tiedepuiston painopistealueisiin liittyvää tutkimus-, tuotekehitys- ja palvelutoimintaa.

Helsingin kaupungin kannalta tiedepuiston merkitystä kuvaillaan mm. seuraavasti:

Helsingin tiedepuisto ja sen suunnittelun yhteydessä ideoitu vielä laajempi ”**Helsingin tiedeväylä**” (Viikki - Kumpula - Keskusta - Meilahti - Otaniemi), voi osaltaan toteuttaa Helsingin kaupungin tavoitteita vahvan ja kansainvälisesti kilpailukykyisen pääkaupungin kehittämisessä. Tiedepuistoon keskittyy juuri kilpailukykyyn kannalta välttämättömiä korkeaan koulutukseen ja asiantuntemukseen perustuvia työpaikkoja.

Työryhmän mietinnössä keskitytään pääasiallisesti ratkaisemaan tiedepuiston perustamiseen liittyviä kaavoitus-, rahoitus- ja toteutustapoja. Siinä esitetään **Helsingin tiedepuisto Oy:n** perustamista, joka voisi:

- huolehtia koko tiedepuiston suunnittelun, toteuttamisen ja hallinnon koordinoinnista sekä käytön valvonnasta
- edistää tiedepuiston toteuttamista mm. tekemällä aloitteita maankäytön suunnittelusta sekä erillisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamisesta.
- huolehtia tiedepuiston tiedotustoiminnasta ja yleismarkkinoinnista
- toimia tiedepuiston toteuttamiseen osallistuvien tahojen yhteistyöorganisaationa (valtio, kaupunki, yliopisto, teollisuuden ja elinkeinoelämän järjestöt, SITRA, tutkimuslaitokset ja yritykset)
- hallita ja ylläpitää tarvittaessa yhteisiä maa-alueita, rakennuksia ja tiloja sekä tarjota niitä edelleen vuokralle

- toimia tarvittaessa tonttien välivuokraajana
- laatia alueen rakentamisohteet ja valvoa niiden noudattamista
- organisoida palvelut ja laatia tiedepuiston toimintaa koskevat järjestyssäännöt
- hyväksyä omasta puolestaan tiedepuiston keskinaisten kiinteistöyhtiöiden osakkaat, yhtiöjärjestykset sekä rakennusten, tilojen ja alueiden rakentamista koskevat suunnitelmat ja käyttöä koskevat säännöt
- huolehtia muista osapuolten erikseen sopimista tehtävistä.

Työryhmän mietinnössä hahmotellaan yksityiskohtaisesti *Tiedepuisto Oy*:n perustaminen ja sen kautta toteutettavat toimenpiteet Viikin alueen kaavoittamiseksi ja rakentamiseksi yhteistyössä valtion, kaupungin, Sitran ja yritysten kesken. Lopuksi esitetään toimenpide-ehdotukset:

1. Työryhmä esittää, että opetusministeriö saattaa tämän asiakirjan liitteineen eri osapuolten käsiteltäväksi.
2. Valtion seuraavaan lisämenoarvioon esitetään vuoden 1988 lisämenoarvion perustelujen tarkistamista tämän asiakirjan periaatteiden mukaisesti siten, että varataan 2 Mmk Helsingin Tiedepuisto Oy:n osakepääoman merkintää varten. Helsingin kaupunginhallitus tekee vastaavan määrärahavaruksen 2 Mmk:n osakepääoman merkintää varten. Elinkeinoelämän järjestöt tekevät päätöksen 1 Mmk ja Sitra, 1 Mmk:n osakepääoman merkitsemisestä. Osakepääoman maksaminen tapahtuu vuonna 1990.
3. Perustetaan Helsingin Tiedepuisto Oy.
4. Perustetaan keskinäinen kiinteistöyhtiö Biokeskuksen 1 A-vaihetta varten. Perustettavan kiinteistöyhtiön toimesta rakennettavan Biokeskuksen 1A-vaiheen kustannusarvio on 170.000.000 mk ja laajuus 8300 hyöty-m², josta valtion osuus on 116.000.000 mk ja 5650 hyöty-m².
5. Helsingin kaupunki laatii Viikin alueen osayleiskaavan ja asemakaavat ottaen huomioon tässä asiakirjassa mainitut tavoitteet.

Helsingin kaupunki harkitsee Viikin peltoalueiden pakkolunastusta

Kaupungin Kiinteistölautakunnan kokouksessa 16.10.1990 ehdotettiin:

Lautakunta päättäne hakea ympäristöministeriöltä rakennuslain 53 §:n mukaista lunastuslupaa ja lunastuslain 58 §:n mukaista *ennakkohalutunotto-oikeutta* oheisessa Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston 29.5.1990 päivätyssä piirustuksessa asumiseen Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston 29.5.1990 päivätyssä piirustuksessa asumiseen osoitettuihin alueisiin Suomen valtion omistamalla Viikki-Latokartanon kylän tilalla Wiks RN:o 1:27

20.12.1990

Helsingin Sanomat raportoi:

Viikin peltojen laitaa tulee tiedepuisto ja 18 000 asukasta

Helsingin kaupunkisuunnittelulautakunnassa istuvat poliitikot saavat tänään käsiteltäväkseen Viikin ja Latokartanon yleiskaavaluonnoksen, jossa rakentaminen on keskitetty voimakkaasti Lahdenväylän ja Kehä I:n lähistölle. Viikki ja Latokartano ovat suurluokaltaan yhteensä Vuosaaren veroisia.

31.5.1991

Helsingin kaupungin ja yliopiston yhteishankesuunnitelmia

Kaupungin ja yliopiston neuvottelukunta asetti 5.9.1990 työryhmän selvittämään 31.5.1991 mennessä, mitä kaupungin toimintoja voitaisiin sijoittaa tiedepuistoon. Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin kaupungin organisaatiopäällikkö **Pekka Hapuoja** ja jäseniksi projektin johtaja **Heikki Rinne** kaupungin kansliasta, **Anna-Maija Lukkari** yliopiston teknillisestä osastosta ja **Antti Uusi-Rauva** maatalous-metsätieteellisestä tiedekunnasta.

Työryhmän ehdotukset

1. Asetetaan työryhmä tekemään ehdotus tiedepuistoon kuuluvasta *Elintarvikekeskuksesta* johon kuuluisivat *Helsingin kaupungin ruokatehdas, Hotelli- ja ravintolakoulu* sekä *Ravitsemusneuvontayksikkö*-
2. Asetetaan työryhmä tekemään ehdotus *Ravitsemusneuvontakeskuksen* sijoittamisesta tiedepuistoon toteutettaviin tiloihin.
3. Selvitetään tarpeet ja mahdollisuudet *Helsingin kaupungin ruokapalveluiden* siirtämiseksi tiedepuiston yhteyteen.
4. Selvitetään tarpeet ja mahdollisuudet *Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen* siirtämiseksi tiedepuiston alueelle.
5. Asetetaan työryhmä tekemään ehdotus tiedepuistoon kuuluvan *Viherkeskuksen* toteuttamiseksi siten, että siihen kuuluisi Viikin arboretumista alkava ja alueen läpi kulkeva viherverkosto, jonka varrella olisivat esim. *Helsingin kaupungin ympäristövalistuskeskus, Ympäristötutkimuksen kehitysstudio, viherneuvontapiste* sekä *vihergalleria*.
6. Asetetaan yhteinen työryhmä tekemään ehdotus *Ympäristöneuvontakeskuksen* toteuttamisesta.
7. Ehdotetaan, että Helsingin kaupunki selvittäisi *Helsinki instituutin* kanssa sen nykyisten tilojen korvaamismahdollisuudet uusilla tiloilla tiedepuiston yhteydessä.
8. Asetetaan kaupungin ja yliopiston yhteinen työryhmä tekemään ehdotus tiedepuistoon kuuluvan *Tutkimus- ja kehitysstudion* toteuttamiseksi.

Tekninen osasto johtaa Biokeskuksen suunnittelua

Nisse Kalkkinen

16.10.1991

Helsingin yliopiston tekninen osasto kutsui Biokeskus 1A:n suunnittelua varten *projektiryhmän*, joka aloitti toimintansa 16.10.1991. Puheenjohtajana toimi osastopäällikkö **Toivo Vainiotalo** ja sihteerinä arkkitehti **Anna-Maija Lukkari**. Jäsenet olivat **Nisse Kalkkinen** (BI), **Erkki Äijö** (YM), **Outi Niemimaa** (M), **Jukka Nikula** (tekn. os.) sekä **Antti Uusi-Rauva** (MM-laitekeskus). Projektiryhmä kokoontui syksyn aikana 5 kertaa, jolloin tarkistettiin aikaisemmin laadittu tilaohjelma.

30.1.1992

Biokeskus 1A:n projektiryhmän kokouksessa (30.1.1992), jossa oli mukana myös arkkitehti **Kaarina Löfström**, hyväksyttiin 15.1.1992 päivätty tilaohjelma ja Löfström esitti luonnoksiaan rakennuksesta. Yksityiskohtainen suunnittelu jatkui kevään 1992 aikana. Projektiryhmän henkilöt vaihtelivat eri kokouksissa. Biotekniikan instituutin osalta **Nisse Kalkkinen** otti täyden vastuun laitoksen suunnittelusta. Hänen aikaisemmat kokemuksensa geeniteknologian laitoksen ja Biotekniikan instituutin Karvaamokuja 3:n laboratoriotilojen suunnittelusta olivat korvaamaton apu kaikille Biokeskus 1A:n suunnittelijoille. Olipa Kalk-

kinen osallistunut *Bertil Ekengrenin* rakentaman kardiologisen instituutin laboratoriodenkin suunnitteluun 1980-luvun puolivälissä.

Helsingin Tiedepuiston valmistelutyöryhmän kokous 23.8.1991 (8§)

Asemakaavapäällikkö *Tuomas Rajajärvi* kertoi kaupunkisuunnitteluviraston työvaiheesta:

Kaikki osayleiskaavaluonnosta koskevat lausunnot on saatu ja vastaus niihin viedään kaupunkisuunnittelulautakuntaan syys-lokakuun vaihteessa. Rinnan osayleiskaavan kanssa voidaan ensimmäisten hankkeiden osalta valmistella jo detaljikaavoja.

16.12.1991

Helsingin Tiedepuiston valmistelutyöryhmän raportti

Vireillä olevat hankkeet:

- Kehitysmääpötuksen rakennus (n. 2300 m²) on valmistunut toukokuussa 1991.
- Opiskelija-asuntola (n. 7000 m²), rakentaminen käynnistyy 1992
- Biokeskus 1A (n. 13.000 m²), rakentaminen alkaa 1993, valmis 1995
- Biokeskus 1B (n. 15.000 m²), rakentaminen alkaa 1993, valmis 1995)
- Hotelli ja Ravintolakoulu Perho (Tonttivarauspyyntö esitetty)
- Ympäristöneuvontakeskus. Työryhmän työ valmistuu 31.5.1992
- Helsingin kaupungin talvipuutarha 2 (rakennukset n. 1000 m²)

27.2.1992

Vainiotalon tilannekatsaus

Biotekniikan instituutin neuvottelukunnan kokouksessa *Toivo Vainotalo* selvitti tiedepuisto-hankkeen taustoja, nykyvaihetta sekä toteuttamisaikataulua todeten mm. seuraavan:

Yliopiston näkökulmasta tiedepuistohanke liittyy em. seuraaviin tekijöihin: 1) Viikin rakennusohjelma; 2) koetoimintojen siirto Viikin alueelta; 3) kasvi- ja kotieläintutkimuksen kehittämistarve.

Hankkeen rakennemalli muodostuu seuraavista osatekijöistä: HY, kaupunki, valtio ja yritykset (sekä asukkaat). Maankäytön suunnittelu on edennyt, vaikkei lopullisia päätöksiä valtion ja kaupungin välisissä neuvotteluissa ole vielä tehty. On perustettu *Helsingin tiedepuisto Oy*, jonka hallituksen puheenjohtajana on vuorineuvos *Gustav von Herzen*. Varsinaisen rakentamisen toteuttavat kuitenkin kiinteistöyhtiöt, joita on jo olemassa kaksi: Yhtiöt kehitysmääpöalaa varten (osakkaina UM/HY/OH) sekä opiskelijoille ja kansainvälisille vieraille tarkoitettua asuntolaa varten (osakkaina HY ja HYY). Perusteilla (allekirjoituksia vailla) on myös *Biokeskus 1A:n ja 1B:n* rakentamisen toteuttavat kiinteistöyhtiöt. Tarkoitus on, että molemmat vaiheet rakennetaan samanaikaisesti ja että ne valmistuvat vuoden 1995 puolivälissä. Ensimmäisessä vaiheessa Biokeskukseen siirtyvät joka tapauksessa *Biotekniikan instituutti, farmasian laitos*, sekä niin *yleisen mikrobiologian* (ML-tiedekunta) kuin *mikrobiologian* (MM-tiedekunta) laitokset. Todennäköistä on, että biokeskukseen siirtyvät myös perinnöllisyystieteen laitos sekä biokemian laitos.

17.12.1992

Neuvottelutilaisuus aiheesta ”Miten Viikkiin sijoittuvien biotieteiden yksiköiden yhteistoiminta otetaan huomioon biokeskuksen rakennussuunnittelussa ja toteutuksessa” (Biotekniikan instituutti).

Läsnä:

Aaltonen Kirsti, hallintopäällikkö (BI)
Haahnela Kielo, vt. apul.prof. (yleinen mikrobiologia)
Halkka Olli, professori (perinnöllisyystiede)
Kaila Kai, vt. professori (eläintiede)
Kalkkinen Nisse, laboratoriojohtaja (BI)
Koivistoinen Pekka, professori (BI johtokunta)
Kuismanen Esa, vs. apul.prof. (biokemia)
Kääriäinen Leevi, tutkimusjohtaja (BI)
Lukkari Anna-Maija, arkkitehti (HY/tekn. osasto)
Löfström Kaarina, arkkitehti
Pessi Yrjö, vuorineuvos (BI/Neuvottelukunnan pj.)
Rauvala Heikki, tutkimusjohtaja (BI)
Rouvinen Kari, kurssisihteeri (BI)
Saarma Mart, johtaja (BI)
Saxén Lauri, professori (BI, johtokunnan, pj.)
Vainiotalo Toivo, vt. hallintojohtaja (HY)

Helsingin yliopiston teknillisen osaston tilannekatsaus

(PM/*Kirsti Aaltonen* & *Kari Rouvinen*)

Toivo Vainiotalo alusti todeten mm. seuraavan:

Viikin tiedepuiston suunnittelu on perustunut alusta alkaen toiminnallisiin lähtökohtiin. Maailmassa on olemassa jo noin 500 tiedepuistoa. Mahdollisimman hyvän toiminnallisen ratkaisun saavuttamiseksi Viikin tiedepuiston suunnittelijat kävivät tutustumassa paikan päällä useisiin eri puolella maailmaa toteutettuihin tiedepuistoihin.

Keskeisimmäksi lähtökohdaksi Helsingin tiedepuiston suunnittelussa valittiin hankkeesta kiinnostuneiden välinen toiminnallinen yhteistyö. Tarkoituksena on, että hankkeen perusrungon muodostaisivat yliopiston opetus- ja tutkimuslaitokset ja partnereina olisivat yksityiset tutkimus- ja tuotekehitysyrietykset, Helsingin kaupungin tutkimus- ja kehitystoiminta sekä valtion tutkimustoiminta.

Opetusministeriön työryhmä lähti Biokeskuksen suunnittelussa seuraavista kolmesta peruseriaatteesta:

1) 1/3 periaate

Tämän periaatteen mukaisesti tilat jakautuisivat seuraavasti: 1/3 valtiolle, 1/3 yrityksille ja 1/3 yhteistiloja. Tämä ei kuitenkaan ole osoittautunut realistiseksi. Yritysten kiinnostus hanketta kohtaan laman oloissa on ollut vähäinen. Nyt on vain toivottava, että yliopisto houkuttelisi pidemmällä aikavälillä tiedepuistoon yritystoimintaa, joka sijoittuu omaan rakennukseen. Myös hankkeen rahoittajat kannattavat yritystoiminnan sijoittamista eri rakennukseen (mm. turvallisuuskysymykset).

2) Katettu toimintoja yhdistävä valtakatu

Arkkitehtonisesti tämä tarkoitti, että rakennuksia yhdistäisi katettu valtakatu, jonka varrelle sijoittuisivat yhteiset tilat sekä pienet myymälät ja muu palvelutoiminta. Taloudellisen tilanteen heiketessä on katetun sisätiloissa olevan valtakadun ideasta yhteisten tilojen ja palvelujen strukturoijana jouduttu luopumaan. Yhteiset tilat on otettu huomioon eri raken-

nusten tilankäytönsuunnittelussa. Myös nykyisessä suunnitelmassa rakennukset yhdistää pääväylä. Sisätilayhteys toteutetaan katetun käytävän avulla.

3) 1/4 periaate

Talokohtaisen suunnittelun lähtökohtana on mahdollisimman joustava tilojen käyttö ja muunneltavuus. Tarkoituksena oli että 1/4 olisi työhuone- ja toimistotilaa, 1/4 vaativaa laboratoriotilaa (esim. isotooppityöt) ja 1/4 laboratorion ns. aputilaa sekä 1/4 muita tiloja. Myös tästä periaatteesta on jouduttu luopumaan. Käyttäjälähtöisten kompromissien tuloksena on päädytty Biokeskus 1 A:n osalta seuraavaan tilojen käyttösuunnitelmaan: 30 % on ns. normaalivarusteista tilaa (esim. työhuoneet, opetustilat, kirjasto jne.), 30 % erityisvarusteista tilaa (eläintallit, kasvihuoneet, isotooppilaboratoriot, NMR-laboratorio jne.) ja 40 % laboratoriotilaa. Muunneltavuuden peruseriaate on kuitenkin säilytetty. Tekninen suunnittelu on toteutettu siten, että toiminnalliset muutokset ovat myöhemmin mahdollisia

Kaavoitus ja liikennejärjestelyt

Arkkitehti *Anna-Maija Lukkari* alusti todeten mm. seuraavaa:

Viikki-Kivikko on noin 1000 hehtaarin suuruinen alue, joka on kaavoitettu lähinnä maatalous- ja virkistysalueeksi. Näin suuren alueen uudelleen kaavoittaminen on Helsingissäkin mittava asia. Uusi aluetta koskeva *osayleiskaavaluonnos on hyväksytty tammikuussa 1991* ja siitä tehdään tarkennettu esitys kaupunkisuunnittelulautakunnalle syksyllä 1993. Osayleiskaava koskee koko mainittua 1000 hehtaarin aluetta ja sisältää myös esitykset mm. liikenneväylien rakentamisesta. Osayleiskaavan käsittelyn keskeneräisyydestä huolimatta on yliopiston hallinnassa olevalle valtion maalle (n. 500 hehtaaria) päästy rakentamaan. *Kehitysmaatalo* valmistui poikkeusluvan turvin ja parhaillaan rakennetaan kansainvälistä opiskelijain ja tutkijain asuntolaa ns. erillisasemakaavan turvin. Myös Biokeskuksen rakentamisen mahdollistava erillisasemakaavoitus on periaatteessa selvä. Se on jo hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa ja pyrkimys on, että se saadaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi vielä kevään 1993 kuluessa. Tarkoitus on, että Biokeskus I B-vaihetta päästään rakentamaan kesällä 1993 ja 1A:n rakentaminen käynnistyisi viimeistään helmikuussa 1994.

Anna-Maija Lukkari

Joukkoliikenteen kehittämisessä Viikin hankkeeseen liittyy nykyisen bussiliikenteen tehostamisen ohella kaksi suunnitelmaa. Toinen on pidemmän aikavalin suunnitelma poikittaisliikenteen järjestämisestä pikaraitiotielinjan Itäkeskus-Leppävaara avulla (JOKERI) ja toinen on raitiovaunulinjan (raitiovaunu 6 Hietalahti - Arabia) jatkaminen Viikkiin, joka osaltaan parantaisi jo nykyisiäkin melko hyviä yhteyksiä Kumpulan ja Viikin (n. 3 km) välillä.

Keskustelu

Alustusten jälkeen käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että suunnittelu on ollut koko syksyn 1992 pysähdyksissä ja voimavarat on käytetty rahoituksen hankkimiseen. Vuoden 1993 alussa suunnittelu käynnistyy jälleen. Samoin hanke on saanut vetäjän. Apulaisprofessori **Jim Schröder** (perinnöllisyystiede) on nimitetty **Tiedepuistoyhtiön toimitusjohtajaksi** vuoden 1993 alusta lukien.

Suunnittelun edetessä kiinnostus Viikin hankkeeseen on kasvanut eri laitoksilla asteittain. Nyt myös *eläintiede ja kasvitiede* ovat ilmaisseet halukkuutensa siirtyä Biokeskukseen. Laitosten sijoittuminen Viikkiin ei kuitenkaan ole nykyoloissa realistista ennen vuosituhanen taitetta. Joka tapauksessa osa Helsingin alueen bioteknisestä ja molekyylibiologisesta tutkimuksesta jää suoritettavaksi Biokeskuksen ulkopuolella. Tavoitteena on keskittää biolääketieteellinen tutkimus Meilahden alueelle. Näköpiirissä onkin kehitys, jonka mukaan **pääkaupunkiseudun biotekninen tutkimus keskittyy akselille Viikki - Meilahti - Otanemi**.

11.2.1993

Maa- metsätaloutteen sekä Biotekniikkaan liittyvät tiedepuisto- teknologiakeskus- ja korkeakouluhankkeet sekä Viikin Tiedepuistosuunnitelma (OPM-työryhmän raportti,1993:10)

Opetusministeriö asetti 19.8.1992 työryhmän tekemään valtioneuvoston talousarvioneuvotteluissa 15–17.6.1992 tarkoittaman kokonaiselvityksen. Samalla työryhmän piti selvittää Viikin tiedepuiston kokonaislaajuus. Työryhmän puheenjohtajana toimi apulaisosastopäällikkö **Matti Lähdeoja** (OPM). Jäseniä oli kaikkiaan 9, joista Helsingin yliopistosta **Anna-Maija Lukkari** ja **Pekka Koivistoinen**, opetusministeriöstä olivat lisäksi rakennusneuvos **Aimo Murtomäki**, ja suunnittelijaa **Eeva Ikonen**, valtiovarainministeriöstä hallitusneuvos **Antero Kivi**, kauppa- ja teollisuusministeriöstä teollisuusneuvos **Martti Mäenpää**, maa- ja metsätalousministeriöstä osastopäällikkö **Ilkka Vainio-Mattila**, Oulun yliopistosta professori **Karl Tryggvason** sekä **Kyösti Jääskeläinen** Tekel ry.:stä.

Työryhmä luovutti mietintönsä 11.2.1993. Yhteenvedossa todetaan mm. seuraavaa

Työryhmä katsoo, että Helsingin tiedepuiston ensimmäiset rakennukset Biokeskus 1A ja 1B tulee rakentaa vahvistettujen suunnitelmien mukaisesti vuosina 1993–1995. Biokeskus 1B rahoitetaan kiinteistön vaihdon avulla. Biokeskus 1A:sta valtion osuuden kokonaiskustannukset ovat 92 Mmk. Biokeskus 1A ja 1B tarjoavat tilat laitoksille, joiden nykyiset tilat vapautuvat muuhun käyttöön.

Työryhmä katsoo, että tiedepuiston ytimen luomiseksi näiden kahden ensimmäisen rakennuksen rakentamisen lisäksi tulee toteuttaa maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan laitosten tilajärjestelyt, jotka edellyttävät noin 20000 br-m² peruskorjaamisen ja noin 8000 br-m² lisärakentamista kokonaiskustannuksiltaan noin 120 Mmk. Työryhmä ehdottaa, että edellä esitetty rakennusohjelma toteutetaan vuosina 1993–2003.

Tämän jälkeen tulee harkita myös *Helsingin yliopiston eläin- ja kasvitieteen laitosten* sijoittamista Viikkiin, mikä merkitsee nykyisen Kumpulän suunnitelman muuttamista. Tällöin voitaisiin Viikissä toteuttaa merkittävä, kaikki biotieteet käsittävä tiedekeskittymä, jolla olisi *vetovoima bioteknologisten yritysten sijoittumiselle alueelle*. Kaavoituksella tulee turvata myös pitkän aikavälin kasvuedellytykset sekä valtion että yritysten rakentamista varten.

Työryhmän mielestä syntyneet teknologiakeskukset ja siihen mennessä tehdyt ratkaisut tulevista toimenpiteistä olivat riittäviä, eikä uusia teknologiakeskuksia ja muita vastaavia valtion varoilla rahoitettavia hankkeita tulisi käynnistää. Olemassa olevien *keskusten toimintaa olisi arvioitava määräjain*. Pyrkimyksenä tulisi olla julkisten määrärahojen suunnautaminen ensisijaisesti korkeatasoisille tutkimus- ja kehitystyöyksiköille ja keskuksille.

Maatalous-, metsätalous- sekä elintarvikealalla toimivien tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyötä tulee tiivistä, jotta vältetään päällekkäisyydeltä. Näiden alojen perustutkimus tulisi suorittaa yliopistojen ja korkeakoulujen yhteydessä, jolloin voidaan varmistaa huippututkimukselle parhaat edellytykset. Yhteistyön tiivistämiseksi suositellaan määrääkäsia projekteja, jolloin seuranta on luontevasti suoritettavissa. Yhteistyön pääpainon tulisi kohdistua soveltavan tutkimuksen perustutkimusvaiheeseen.

19.3.1993

Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupungin *neuvottelukunnan* kokous (4 §):

Tiedepuisto Oy:n ja Viikin hankkeiden tilanne.

Helsingin tiedepuisto Oy:n toimitusjohtaja **Jim Schröder** esitteli kokouksessa tämän hetken tilanteen.

Kaupunginvaltuusto on 10.2.1993 hyväksynyt biokeskus 1A:n ja 1B:n asemakaavan.

Kaupunginhallitus on 1.3.1993 päättänyt tehdä kaupunginvaltuustolle esityksen esisopimuksesta Suomen valtion kanssa alueluovutuksista Viikissä. Kaupunginvaltuusto käsitteli asiaa 17.3.1993, mutta jätti asian ajanpuutteen vuoksi vielä pöydälle.

Esisopimusehdotuksen mukaan *kaupunki luovuttaa* aluevaihdossa *valtiolle* ne alueet, joiden tulevaisuudelle rakennusoikeudeksi on arvioitu n. 24 000 kem². *Valtio luovuttaa kaupungille* maata n. 163 hehtaaria ja pidättää asuntorakennusoikeutta 100 000 kem². *Kaupunki saa asuinalueet*, joiden tulevaisuudelle rakennusoikeudeksi on arvioitu n. 162 000 kem², yleisten rakennusten kerrosalaksi n. 20 000 kem² ja viheralueiksi n. 110 ha. *Kaupunki maksaa välirahaa 154 Mmk neljässä tasasuussa erässä* asemakaavojen saatua lainvoiman. Välirahalle maksetaan 6 %:n vuotuista korkoa 1.1.1996 alkaen. Väliraha korkoineen on maksettava viimeistään 3 1.12.1999 mennessä. *Valtio pyrkii käyttämään saamansa alueen ja välirahan yliopiston rakennushankkeisiin alueella.*

31.3.1993

Sopimus ja esisopimus valtion kanssa alueluovutuksista viikissä

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 17.3.1993 pöydällä oli kaupungin ja valtion välillä tehtäviä alueluovutuksia koskeva sopimus. Se otettiin uudelleen esille Helsingin kaupungin valtuuston kokouksessa 31.3.1993. Useita muutosesityksiä koskevien äänestysten jälkeen hyväksyttiin seuraava sopimusteksti:

Esisopimus

Suomen valtion ja Helsingin kaupungin välillä sovitaan Viikin alueelle Helsingissä suunnitellun asuntoalueen toteuttamiseksi tarpeellisten alueluovutusten johdosta seuraavaa:

1. Kaupungille luovutettavat alueet

Valtio sitoutuu luovuttamaan kohdassa 3 sanotuin poikkeuksin kaupungille Viikin Lato-kartanon kyliin tilasta Wiks RNro 1:27 alueen, joka tullaan kaavoittamaan asuntoalueeksi ja siihen liittyviin tarkoituksiin sekä virkistysalueiksi. Osayleiskaavaluonnoksen (Kslk 31.1.1991) mukaisin merkinnöin luovutettavalla alueella on asuntoalueita (A), yleisten rakennusten aluetta (Y) julkisten lähipalvelujen alueita (YL), puistoja (VP), lähivirkistysalueita (VL) ja luonnonmukaisia retkeily- ja ulkoilualueita (VR). Lisäksi luovutettavalla alueella voi myöhemmästä kaavoituksesta riippuen olla muita asuntoalueisiin liittyviä tai niitä palvelevia alueita.

Luovutettavat alueet on osayleiskaavaluonnoksen mukaisina merkitty liitteeseen 1tunnuksella A. Valtiolle pääasiassa tiedepuiston ja yliopiston tarkoituksiin jäävät alueet on merkitty tunnuksella B.

2. Valtiolle luovutettavat alueet

Kaupunki sitoutuu luovuttamaan valtiolle Viikin Latokartanon kylän tiloista Viikinmäki RN:o 2:21, Maantiealue RN:o 1:6 ja Pihlajisto RN:o 9 sekä yleisistä alueista ne alueet, jotka on tarkoitettu tiedepuistoa ja yliopistoa varten. Kaupungin omistamat puheena olevat alueet ovat liitteessä 1 tunnuksella C merkityllä alueella.

Lisäksi kaupunki sitoutuu luovuttamaan A ja B merkityillä alueilla omistamistaan katu tms. alueista ne tontinosat, jotka tulevat asemakaavamuutosten mukaan mahdollisesti kuulumaan valtion kohdan 3 mukaisesti omistukseensa pidättämiin asuntotontti- ja sitä palvelemaan viin pysäköintialueisiin siten kuin pysäköinti alueella järjestetään.

3. Valtiolle jäävät asuntotontit

Valtiolle jäävät tunnuksella B merkitylle alueelle kaavoitettavien asuntotonttien lisäksi tunnuksella A merkityt alueen tulevista asuntokohteista

- opiskelija- tms. asumiseen käytettäväksi rakennusoikeudeltaan noin 20 000 kem²:n tontit,
  - vapaarahoitteiseen tuotantoon käytettäväksi rakennusoikeudeltaan noin 80 000 kem²:n tontit
- sekä
- em. asuntotontteja palvelevat pysäköintialueet siten kuin pysäköinti alueella järjestetään.

Tunnuksella A merkittyyn alueeseen liittyvät opiskelija-asuntolatontit kortteleissa 36200, 36201, 36203 ja 36204 jäävät valtion omistukseen eivätkä ne sisälly edellä sanottuihin kerrosalamääriin.

4. Väliraha

Kaupunki maksaa edellä kohdissa 1 ja 2 sanottujen luovutusten johdosta välirahana 154 000 000 mk neljässä tasasuudessa erässä. Kukin erä korkoineen eräännyy kolmen kuukauden kuluessa asemakaava-alueen kaavan saatua lainvoiman. Väliraha korkoineen on kokonaisuudessaan kuitenkin maksettava viimeistään 31.12.1999. Välirahan erille suoritetaan maksupäivään saakka 6 %:n vuotuinen korko alkaen 1.1.1996.

Viivästyskorko on 16 %. Kaupungilla on oikeus haluamallaan tavalla varhentaa maksuerien suorittamista.

Tunnuksella A merkitty alue pyritään kaavoittamaan likimain samansuuruisina neljänä asemakaava-alueena, joissa kussakin rakentamisalueiden ja viheralueiden keskinäinen suhde on samaa suuruusluokkaa. Viimeistään ensimmäisen asemakaava-alueen yhteydessä tulee hyväksyä tunnuksilla A, B ja C merkittyjen alueiden kaavoitusperiaatteet.

5. Asuntotonttien valinta

Valtio valitsee tunnuksella A merkitylle alueelle kaavoitettavista asuntotonteista omistukseensa jäävät tontit kolmen kuukauden kuluessa kunkin asemakaavan lainvoimaisen vahvistumisen jälkeen. Valinta suoritetaan siten, että tasapuolinen asukasrakenne säilyy ja siten, että sijainnissa otetaan huomioon tonttien kuuluminen vapaarahoitteeseen tuotantoon ja että tonttien keskimääräiset perustamisolosuhteet vastaavat alueen tonttien keskimääräisiä perustamisolosuhteita.

6. Valtiolle jäävien asuntotonttien luovutus

Valtiolla on oikeus luovuttaa omistukseensa jäävät asuntotontit harkitsemallaan tavalla. Valtiolla on samaten oikeus luovuttaa edelleen oikeutensa kohdassa 3 sanottuihin asuntotontteihin jo ennen niiden asemakaavoitusta. Valtio pyrkii käyttämään näin saamansa vastikkeen sekä kohdassa 4 mainitun välirahan yliopiston rakennushankkeisiin alueella. Valtion omistukseen jäävien tonttien osallistumisesta Viikin alueen rakentamiseen liittyviin yleisiin järjestelyihin sovitaan erikseen valtion ja kaupungin välillä, vaikka valtio luovuttaisikin tontit tai osan niistä kolmannelle osapuolelle.

7. Kaupungille luovutettavien asuntotonttien rakentaminen.

Kaupunki pyrkii käyttämään kohdan 1 perusteella saamansa asuntotontit valtion lainoittamaan asuntotuotantoon tai muuten hintasäänneltyyn tuotantoon.

8. Omistus- ja hallintaoikeuden siirtyminen

Kohdassa 1 tarkoitetut alueet luovutetaan kaupungin omistukseen ja hallintaan erikseen tehtävillä luovutuskirjoilla asemakaava-alueittain kolmen kuukauden kuluessa kunkin asemakaavan tultua lainvoimaisesti vahvistetuksi. Omistus- ja hallintaoikeus ei kuitenkaan siirry ennen kuin kaupunki on maksanut kunkin maksuerän korkoineen.

Kohdassa 2 tarkoitetut alueet luovutetaan valtion omistukseen ja hallintaan erikseen tehtävillä luovutuskirjoilla asemakaava-alueittain kolmen kuukauden kuluessa kunkin asemakaavan tultua lainvoimaisesti vahvistetuksi.

9. Esisopimuksen irtisanominen

Mikäli kaavoitus poikkeaa valtiolle jäävien alueiden (tunnus B) osalta olennaisesti osayleiskaavaluonnoksesta 31.1.1991, sopijapuolilla on oikeus irtisanoa esisopimus päättymään kuuden kuukauden irtisanomisajalla.

Mikäli tunnuksella A merkitylle alueelle ei ole valtuustossa hyväksytty 31.12.1995 mennessä yhtään em. osayleiskaavaan perustuvaa asemakaavaa, sopijapuolilla on oikeus irtisanoa esisopimus päättymään välittömästi.

Esisopimuksen rautessa irtisanomisen johdosta ei sopijapuolilla ole puolin eikä toisin oiketta minkäänlaisiin korvauksiin.

10. Eduskuntaehto

Tämä esisopimus raukeaa, jos eduskunta ei hyväksy alueiden luovuttamisen vaatimia lakeja. Mikäli raukeaminen tapahtuu myöhemmin kuin ensimmäistä asemakaava-alueita luovutettaessa, sovitaan raukeamisesta mahdollisesti aiheutuvat sopijapuolten vahingot eri sopimuksella.

Samalla kaupunginvaltuusto päätti kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti oikeuttaa kiinteistölautakunnan tekemään esisopimuksen kiinteistöviraston kaupunki-mittausosaston kartta-piirroksen NA/51/92006 mukaisesti.

Lisäksi kaupunginvaltuusto oikeuttaa kiinteistölautakunnan tekemään esisopimuksen perusteella tehtävät erilliset luovutukset ja luovutuskirjoihin täsmennyksiä sekä vähäisiä tarkistuksia luovutettavien alueiden rajoihin ja kiinteistöjen yksilöintiin.

Samalla kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt seuraavat toivomusponnet:

1. Kaupunginvaltuusto edellyttää, että Viikin alueen suunnittelussa ja rakentamisessa pitää erityisesti vaalia alueen kulttuurimaiseman säilymistä ja muita ympäristöarvoja ja että rakentaminen ei saa vaarantaa luonnonsuojelualueen luonnetta. (Hentilä)
2. Kaupunginvaltuusto edellyttää, että Viikin osayleiskaavaan liitetään perusteellinen kaavataloudellinen selvitys. (Halonen)
3. Kaupunginvaltuusto edellyttää, että Viikki-Latokartanon osayleiskaava perustetaan tehokkaalle raideliikenteelle. (Hautala)

15.4.1993

Yliopiston ja kaupungin Neuvottelukunnan kokous (5 §):

Keskusteltiin Helsingin yliopiston Haagan normaalikoulun siirtämisestä Viikin tiedelaitosten läheisyyteen.

Näin voitaisiin kokeilla uudentyypistä yhteistyötä yliopiston ja koulun välillä. Ala-asteen opetuksessa voitaisiin hyödyntää Viikin opetus- ja tutkimustilan suomia opetus- ja elämysmahdollisuuksia. Yläasteen opetusohjelmissa on runsaasti aineita, joiden tietopohjaa voitaisiin laajentaa ja havainnollistaa tiedelaitosyhteistyön avulla. *Normaalikoulun lukio pitäisi alun perin suunnitella tiedelukioksi, jossa voisi olla biotieteisiin erikoistuneita ohjelmia ja joka käyttäisi hyväkseen läheisten tiedelaitosten asiantuntemusta ja laitteistoja.*

Biokeskus 1

Biokeskus 1A:n ja 1B:n rakentamisvaihe 1994

Biotekniikan instituutin vuosikertomuksessa 1993 todettiin:

Opetusministeriö hyväksyi Biokeskus 1A:n hankesuunnitelman 7.7.1993. Perustamisurakka käynnistyi lokakuun puolessa välin ja varsinainen rakentaminen alkoi vuoden vaihteessa. Viikin Biokeskus 1 A:n suunnittelutyöhön osallistuivat **Mart Saarma**, **Heikki Rauvala**, **Hannu Sariola** (eläintallit) ja **Nisse Kalkkinen**

Rakentamisvaiheen aikana perustettiin *Biokeskus 1A- ja 1B-koordinaatioryhmä*, jonka puheenjohtaja oli **Toivo Vainiotalo** ja sihteerinä **Anna-Maija Lukkari** teknisestä osastosta. Biotekniikan instituuttia edusti johtaja **Mart Saarma**, EM-laitosta **Jorma Wartiovaara**, yleisen mikrobiologian laitosta **Timo Korhonen**, soveltavan mikrobiologian laitosta **Mirja Salkinoja-Salonen**, farmasian laitosta **Martti Marvola**, biokemian laitosta **Pekka Nortamo**, perinnöllisyystieteen laitosta **Dennis Bamford** ja kirjastonhoitaja **Maria Kovero**, MM-tiedekunnan laitekeskusta **Antti Uusi-Rauva** sekä koe-eläinlaboratorioita **Tarja Kohila**.

Koordinaatioryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 1.2.1994. Ryhmän tehtävänä oli koordinoita yhteisiä tiloja, -laitteita ja -palveluita koskevia päätöksiä, jotka tuli tehdä jo rakennusvaiheen aikana.

Rakennusvaiheen aikana kumpaakin rakennusta varten oli *rakennustoimikunta*. Biokeskus 1A:n rakennustoimikuntaan kuuluivat **Toivo Vainiotalo** pj., **Mart Saarma**, **Jorma Wartiovaara**, **Mirja Salkinoja-Salonen**, **Timo Korhonen**, arkkitehti **Kaarina Löfström**, **Jim Schröder** (Tiedepuisto Oy), yli-insinööri **Hannu Viipuri** ja yli-arkkitehti **Simo Sankari** (Rakennushallitus).

3.5.1994

Viikin Biokeskus 1A:n peruskivi muurattiin.

2.3.1995

Yliopiston ja kaupungin *Neuvottelukunnan kokous* (3 §)

Alueen rakentamisen nykyvaihe:

Biokeskus 1A

Rakennusurakka valmistuu syyskuussa 1995. Hankkeen laajuus on. n. 15 000 m² ja kustannusarvio 125 Mmk. Valtion osuus 80 % ja yliopiston 20 %.

Biokeskus 1B

Rakennusurakka valmistuu maaliskuussa 1995. Hankkeen laajuus n. 15 000 m² ja kustannusarvio 120 Mmk. Rahoituksesta valtion osuus on n. puolet ja yliopiston puolet.

Biokeskus 1C

Suunnittelu vireillä.

Infokeskus

Hankesuunnitelma valmistuu keväällä 1995. Suunnittelukilpailu julistetaan syksyllä 1995 ja rakennustyö on tarkoitus alkaa 1997 alussa. Hankkeen laajuus n. 10 000 m².

26.3.1996

Yliopiston ja kaupungin *Neuvottelukunnan kokous* (2 §)

Viikin tiedepuiston kehittäminen

Tiedepuisto Oy:n uusi toimitusjohtaja *Kai Falck* kertoi ajatuksista *yrittäjäshautomon* perustamiseksi mm. seuraavaa:

Hautomoidea on syntynyt täydennyskoulutustoiminnan yhteydessä. Yliopisto on järjestänyt paljon *yrittäjäkoulutusta* ja muita pk-yritysten kehittämiseen tähtäviä ohjelmia korkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöille. *Hautomon tavoitteena on* saada aikaan jatkuvuutta näiden koulutusohjelmien yhteydessä käynnistettäviin kehittämisprosesseihin ja *tarjota yrityksille noin yhden vuoden ajaksi puitteet ja tukipalvelut toimintansa käynnistämiseen*. Erityisesti kiinnitetään huomiota palveluyritysten verkostoitumiseen ja yritystoiminnan uusien muotojen, esim. yhteisyrittäjyyden, kehittämiseen.

Ilta-Sanomien 16.11.1996:

Viikin puukerrostalot ovat harjakorkeudessa

Viikissä juhlittiin eilen seitsemän puukerrostalon harjannostajaisia. Kahden- neljän kerroksen korkuiset puutalot rakennetaan Helsingin yliopiston henkilökunnan asunnoiksi Viikin tiedepuiston alueelle, lähelle opetus- ja tutkimustiloja. Paloturvallisuuden varmistamiseksi kussakin asunnossa on verkkovirtaan kytketty palovaroitin ja sprinklerit ovat takuuvarmoja. Palosuojan varmistamiseksi mm. rakennuksia pystyssä pitävät puurungot suojataan mineraalivillalla ja kipsilevyillä.

19.11.1996

Valtion kiinteistölaitoksen lehdistötiedote

Viikin aluejärjestelyt

Valtion ja Helsingin kaupungin välille allekirjoitettiin 3.6.1993 esisopimus Viikin alueelle Helsingissä suunnitellun asuntoalueen toteuttamiseksi tarpeellisista alueluovutuksista. Esisopimuksen mukainen kauppahinta kaupungille luovutettavista asunto-, puisto- ja virkistysalueista on yhteensä **154 000 000 markkaa**. Kaupunki luovuttaa lisäksi valtiolle noin 5 hehtaarin suuruiset yliopistotoimintoja varten kaavoitettavat alueet. Kaavoitus ja alueluovutukset kaupungille toteutetaan neljänä likimain samansuuruisena osana siten, että kauppahinta tulee maksetuksi kokonaisuudessaan 31.12.1999 mennessä.

Eduskunta on 13.6.1996 hyväksynyt alueelle asemakaavoitettujen ensimmäisten asuntoalueiden luovutusta Helsingin kaupungille koskevan lain, jolla Valtion kiinteistölaitos oikeutettiin luovuttamaan Helsingin kaupungille noin 645.900 m²:n suuruiset alueet 38.500.000 markan kauppahinnasta. Luovutuskirjan allekirjoittivat 19.11.1996 Valtion kiinteistölaitoksen puolesta pääjohtaja **Pertti Tuominen** ja kiinteistöjohtaja **Jorma Heinonen** sekä Helsingin kaupungin puolesta kaupunginjohtaja **Eva-Riitta Siitonen** ja virastopäällikkö **Olavi Louko**.

Viikin alueen kaavoitusperiaatteena on integroitu yliopistokaupunginosa, jossa asuntorakentaminen ja tiedepuistotoiminnot lomittuvat keskenään. Valtion omistaman alueen tulevaisuuden **asukasmääräksi on arvioitu 9000 - 10.000 asukasta**. Pääosa valtion omistuksessa olevista asuntoalueista luovutetaan kaupungille. Asuntoalueiden rakentaminen on jo alkanut puukerrostalojen koerakentamiskohteena valtion vuokraamalla tontilla Viikintien eteläpuolella. Kaupungille nyt luovutettavilla alueilla asuntorakentaminen on tarkoitus aloittaa vielä tämän vuoden aikana.

Asuntoalueisiin liittyvän valtion omistukseen jäävän tiedepuistoalueen toteuttamista varten on perustettu **Helsingin Tiedepuisto Oy**, jonka osakekannasta kolmannes on valtiolla, kolmannes Helsingin kaupungilla ja kolmannes elinkeinoelämän järjestöillä yhdessä Sitran kanssa. Biotieteisiin painottuvaan tiedepuistoon liittyen **valtio on** jo toteuttanut alueella **Biokeskuksen**

kaksi ensimmäistä rakennusvaihetta. Seuraavaksi tiedepuiston toteuttamisessa käynnistyy pääasiassa kirjastotiloja sisältävä *Infotalohanke*, johon valtion lisäksi **osakkaaksi tulee Helsingin kaupunki.** Esisopimuksen mukaisista alueluovutuksista saatavilla kauppahinnoilla on tarkoitus osaltaan tukea yliopiston toimintaan liittyvien rakennushankkeiden rahoitusta alueella.

Kaupunginjohtaja **Eva-Riitta Siitonen** piti luovutuskirjan allekirjoitustilaisuudessa puheen, jossa hän totesi mm. seuraavaa:

Valtio ja kaupunki kävivät 1990-luvun alussa pitkäjänteisiä neuvotteluja valtion Viikissä omistamien maa-alueiden tulevasta käytöstä ja aluejärjestelyistä. Neuvottelut olivat tiukkoja, kaupunki uhkasi valtiota eräässä vaiheessa jopa asutuskäyttöön tulevien maiden pakkolunastuksella.

Esisopimukseen päästiin kesäkuussa 1993. Silloin allekirjoitettu sopimus on antanut hyvän pohjan Viikin yliopisto- ja tiedepuistoalueen sekä näihin kiinteästi liittyvien asuinalueiden suunnitteluun ja rakentamiseen käynnistämiseen.

Yliopistoon liittyvistä asuinalueista suunnitellaan 2000-luvun puutarhakaupunginosaa, johon tulee noin 13.000 asukasta. Viikin vihreän laakson maisematilan avarat näkymät säilyvät ja yliopiston tutkimus- ja koetila jatkavat peltojen viljelyä asukkaiden naapurina.

Asuinalueiden suunnittelussa painotetaan ekologisia ratkaisuja ja suositaan puun käyttöä rakennusmateriaalina. Hyviä ratkaisuja etsitään suunnittelu- ja toteutuskilpailujen kautta. Esimerkkinä äskettäin käyty ”*Ekologiset asuinkorttelit*”-suunnittelukilpailu, jonka voittaneita ehdotuksia aletaan toteuttaa kahden vuoden kuluessa. Puukerrostalojen koerakentamiskohteen harjannostajaisia vietettiin viime viikolla.

Viikin osayleiskaavan laadinnan yhteydessä keskusteltiin paljon julkisuudessa rakentamisen määrästä ja siitä uhkaako se alueen luontoarvoja, erityisesti Vanhankaupunginlahden rannassa olevaa kansainvälisestikin arvokasta linnustonsuojelualuetta. Asiasta huolestuneet kansalaispiirit tekivät asiasta myös kantelun EU:lle.

Uutena merkittävänä asiana mainittakoon, että **Euroopan Komissio** on pyydettyään Suomen viranomaisilta asiasta selvityksen, ilmoittanut **EU-kantelun** tehneille (*Aurejärvi*, Suomen Luonnonsuojeluliitto, **BirdLife Finland**), että se antaa kantelun raueta.

Komissio katsoo saamiensa tietojen perusteella, että Viikin-Vanhankaupunginlahden maankäyttösuunnitelmat *eivät huononna lintu- ja luontodirektiivissä suojeltujen lajien elinympäristöjä tai suojeltuja luontotyyppisiä direktiivien säännösten vastaisesti.* Hankkeiden vaikutukset ympäristöön ja luontoon on selvitetty. Vaikutusarviointitulokset on otettu huomioon maankäyttösuunnitelmissa ja alueen luonnonsuojeluarvot säilytetään.

Nyt allekirjoitettava ensimmäinen Viikin esisopimuksen mukainen luovutuskirja koskee Latokartanon asuinalueen rakentamisen aloitusta ja Myllypuron pientaloalueen laajennusta länteen. Kaupungin omistukseen siirtyy tällä kauppakirjalla noin 65 ha asutontontteja, puistoja ja muita yleisiä alueita. Valtion omistukseen jäävät tontit mukaan lukien aluejärjestelyt mahdollistavat noin 2000 asukkaan asutorakentamisen.

Kauppahintana kaupunki suorittaa valtiolle 38,5 Mmk. Miellyttävää on todeta, että valtio toimii esisopimuksen mukaan ja käyttää maakaupasta saamansa tulot Viikin yliopistoalueen rakennushankkeiden tukemiseen.

Kansan uutiset 20.11.1996:

Viikin tiedepuiston rakentaminen vauhtiin

Ensimmäinen alueluovutuskirja allekirjoitettiin

Helsingin yliopiston kansleri **Risto Ihamuotila** totesi eilen mm., että tiedepuiston toteuttamista varten on perustettu Helsingin Tiedepuisto Oy, jonka omistus jakaantuu kolmanneksiin valtion, Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän kesken.

Tiedepuiston ideana on saada yliopistollisen tutkimuksen yhteyteen keskitetyksi laajasti yritysten tutkimus- ja kehitystoimintaa, kuten yrityshautomaita,

Helsingin Sanomat 20.11.1996:

Euroopan komissio: Viikin rakentaminen ei riko luontodirektiivejä

Helsingin Sanomat otsikoi 21.11.1996:

Bioalan yritykset aloittelevat Helsingin Tiedepuistossa

Viikissä lähivuodet vipinää, kun alueelle nousee moderni tiedekaupunginosa

Artikkelissa Tiedepuisto Oy:n toimitusjohtaja **Kai Falck** kuvailee nykytilannetta ja tulevaisuuden suunnitelmia mm. seuraavasti:

Yritystoiminta on vasta idullaan Tiedepuistossa. Toistaiseksi Biokeskuksen suojissa toimii neljä yritystä: *Orion-yhtymän* täsmälääkeryhmä, Alkon *Alcomohr Biotech Ltd*, hiivalla tuotettaviin hyötyproteiineihin keskittynyt *Yestech Oy* ja elektronimikroskopian palveluyksikkö *Microfocus*. Jo nyt Viikin tutkimusryhmät ovat tehneet kiinnostavia löytöjä jotka koskevat mm. kasvien viruskestävyyttä ja sokeriyhdisteiden mahdollista käyttöä lääkkeinä. ”Menossa on koulutus, jonka aikana tutkijat perehtyvät yritystoimintaan. Hautomoyritykset saavat edulliset toimitilat”.

Helsingin Sanomat 29.11.1997

Food Centre aloittaa tammikuussa 1997

Elintarvikealan yritysten palveluyksikkö *Food Centre* tarjoaa apua tuotekehitykseen, koulutukseen sekä jalostusprosessien ja markkinoinnin suunnitteluun. Food Centre on osa Viikin yrityshautomoa. Helsingin yliopiston elintarviketeknologian laitos antaa keskuksen asiakkaille alan asiantuntijoiden tiedot sekä tilat ja laitteet tuotteiden kehittelyyn. Koulutuksesta vastaa Helsingin yliopiston Mikkelin maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Samalla yrittäjät palvelevat yliopistoa tuomalla sinne kehityskelpoisia tutkimusaiheita.

28.2.1998

Helsingin Sanomat julkaisee kahden sivun artikkelin

Helsingin tiedepuisto valtaa Viikin

Tiedepuisto keskittyy biotieteisiin ja -teknologiaan

Toimitusjohtaja *Kai Falck* kertoi mm.:

Tiedepuisto suunniteltiin 80-luvun lopussa. Yhdeksänkymmentäluvulle tultaessa iski lama ja toteuttaminen siirtyi. Se ei ollut huono asia, saimme lisää suunnittelu-aikaa. Tiedepuisto perustettiin virallisesti 1992 ja sen toiminta alkoi aktiivisesti 1996 kun kaksi Biokeskus-rakennusta 1A ja 1B aloittivat toimintansa.

Falckin mukaan tiedepuiston alueella toimii 1998 jo 18 eri yritystä, Tiedepuisto Oy, yrityspalvelut ja keksintösäätiö mukaan lukien.

Elo- syyskuu 1999

Info-rakennus Korona ja yrityshautomo *Cultivator 1* valmistuvat

Elokuussa 1999 valmistui Biokeskus 1A:n viereen Viikinkaaren vastakkaiselle puolelle ensimmäinen yrityshautomorakennus, *Cultivator I*, jonka pinta-ala oli 4000 m². Rakennuksen omistaa Tiedepuisto Oy, jonka osakkaina ovat valtio, Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, Sitra ja joukko elinkeinoelämän järjestöjä. Cultivator I:n viralliset vihkiäiset pidettiin 2.11.1999.

Marraskuun 2. pidettiin myös Viikin kampuksen uuden päärakennuksen *Infokeskus Koronan* vihkiäiset.

Kauppalehti julkaisi tapahtumasta artikkelin otsakkeella:

Infokeskus Korona tuo valoa Viikkiin

Artikkelissa kerrotaan mm., että viidelle arkkitehtitoimistolle järjestetyn kutsukilpailun voittivat ARK-House arkkitehdit Oy:n kolmen arkkitehdin ryhmä: *Hannu Huttunen*, *Markku Erholtz* ja *Pentti Kareoja*. Pyöreän infokeskus-rakennuksen kokonaispinta-ala on 11.000 m² ja sen hin-

Infokeskus Korona.
Kuva Mika Junninen.

naksi tuli 80 Mmk (16 M€ 2008 rahanarvon mukaan). Toimistotilojen lisäksi siinä oli yliopiston ja kaupungin kirjastot, kaksi luentosalia yhteensä 500 hengelle, seminaarihuoneita ja ravintola. ”Koronaan oli lisäksi rakennettu kolme viherhuonetta sisämuurin ja ulkokehän väliin: *Niilin puutarha*, *Roomalainen puutarha*, sekä *Japanilainen bambupuutarha*.” Molemmat kirjastot toimivat yhdessä ja niihin mahtuu yhteensä 9000 m kirjahyllyjä.

17.10.2001

Viikin tiedepuiston tilanne (Heikki Rinne, kaupunginkanslia)

Yhteenveto

Viikin tiedepuiston ja Latokartanon asuinalueiden rakentaminen on vahvasti käynnissä. Gardenia avattiin yleisölle viime keväänä. Biokeskus 3 valmistuu vuodenvaihteessa. Yrityshautomo 2:n ja elintarviketieteiden laitoksen rakentaminen on aloitettu. Tiedepuistoalueen uudet pääkatujärjestelyt Viikintie - Pihlajamäentie avataan liikenteelle vaiheittain syksyn aikana. Lahdenväylän bussipysäkit otetaan käyttöön syksyllä 2002 ja bussijokeri vuonna 2003. Latokartanossa on osa-alueiden 1-2 valmiusaste noin 80 % ja Latokartano 3:n rakentaminen on aloitettu. Eko- viikissä on otettu käyttöön Suomen suurin aurinkolämpöpaneelihanke käyttöveden lämmityksessä. Viikin asukasluku on noin 3 000 ja kasvaa täyteen määräänsä (13 000) vuoden 2010 jälkeen. Kaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa painopistealueita ovat Viikin paikalliskeskus, eläinlääketieteellisen tiedekunnan uudet tilat, Latokartanon lähipalvelukeskus ja asuinalueen pohjoisosat Latokartano 3-4-5.

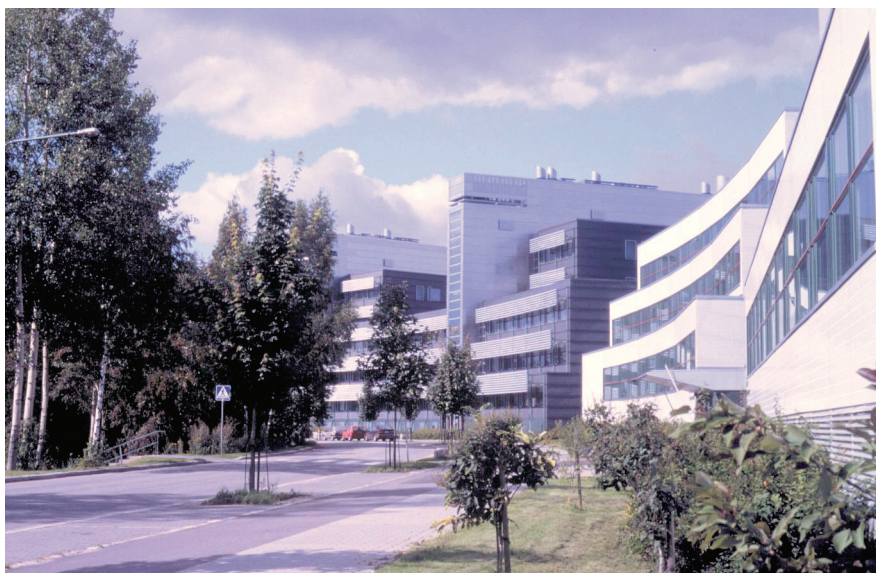
Tiedepuiston rakennushankkeet

Biokeskus

Biokeskuksen kaksi ensimmäistä rakennusta (yhteensä 29.600 kem²) valmistuivat vuonna 1995. Biokeskus 3(15.000 kem²) valmistuu vuodenvaihteessa 2001/2002. Rakennukseen sijoittuu yliopiston laitoksia (ekologia ja systematiikka eläinfysiologia, limnologia ja ympäristönsuojelu) sekä Biotekniikan instituutin rakennusbiologian ja biofysiikan yksikkö, joka on Helsingin yliopiston ja VTT:n yhteishanke.

Infokeskus Korona

Tiedepuiston päärakennus, Infokeskus otettiin käyttöön syksyllä 1999. Hanke toteutettiin kiinteistöyhtiönä, jonka osakkaina ovat Helsingin yliopisto (85 %) ja Helsingin kaupunki (15 %). Rakennuksen pinta-ala on noin 11.000 kem² ja siinä sijaitsevat yliopiston kampuskirjasto (noin

5000 kem²), kaupunginkirjasto (noin 1000 kem²), kampuksen hallintotilat, auditorio- ja luentosalililaa sekä pieniä palveluyritystiloja.

Yrityshautomot

Helsingin tiedepuiston ensimmäinen yrityshautomo *Cultivator* (4000 kem²) valmistui kesällä 1999. Rakennuksen kaikki tilat on vuokrattu ja siinä toimii tällä hetkellä 27 yritystä. Yrityshautomo 2:n (13.000 kem²) rakentaminen alkoi viime kesänä ja rakennus valmistuu keväällä 2003. Yrityshautomot toteuttaa ja niitä hallitsee kiinteistöyhtiö Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy, jonka osakkaina ovat kaupunki (50 %) sekä yliopisto ja Helsingin Tiedepuisto Oy (yhteensä 50 %).

EU:n elintarvikevirasto

Hallituksen EU-ministerivaliokunta on esittänyt EU:n elintarvikeviraston (*European Food Authority*) sijoittamista Helsinkiin. Virasto sijoittuisi Viikin tiedepuistoon mahdollisesti yrityshautomo 2 rakennushankkeen yhteyteen. Alustavasti on hankkeen kooksi arvioitu noin 5000 m² toimistotilaa, jonka lisäksi rakennettaisiin asunnot 200–250 viraston työntekijälle. EU päättäneen viraston sijainnista vuoden 2001 lopulla.

Gardenia-Helsinki:

Gardenia on viher- ja ympäristöalojen monipuolinen toimintakeskus ja kohtauspaikka kaupunkilaisille. Hankkeeseen sisältyy talvipuutarha, viher- ja ympäristötietokeskus, luontokoulu ja viheralan liiketiloja, yhteensä 3877 brm². Talvipuutarha avattiin yleisölle keväällä 2001 ja liiketilat ovat myös jo valmistuneet. Gardenian tontille on rakenteilla myös japanilainen puutarha. Kiinteistöä hoitaa Oy Viikin viher- ja ympäristötietokeskus *Fastighets Ab*, ja toiminnasta vastaa *Oy Gardenia-Helsinki Ab*. Molempien yhtiöiden osakkaina ovat Helsingin kaupunki ja Helsingin yliopisto.

Eläinlääketieteellinen tiedekunta

Valtion kiinteistölaitos, Helsingin yliopisto ja Helsingin kaupunki ovat neuvotelleet periaateratkaisun eläinlääketieteellisen tiedekunnan siirtymisestä Viikin yliopistoalueelle siten, että uudisrakennushankkeen rahoitukseen käytetään tiedekunnan nykyistä tonttia (Hämeentie 57). Se siirtyi kaupungin omistukseen 25.9.2001 allekirjoitetulla kauppakirjalla. Tavoitteena on, että tiedekunnan uudet tilat ovat käytössä vuonna 2005.

Eläinlääketieteelliselle tiedekunnalle suunnitellaan uusia tiloja Viikkiin. Osa tiedekunnan tiloista (peruseläinlääketiede, elintarvike- ja ympäristöhygieniat, tiedekunnan hallinto) sijoittuu *Eläinlääketiede- ja elintarviketieteiden* uudisrakennukseen, johon lisäksi tulee uudet tilat maatalousmetsätieteellisen tiedekunnan elintarvike- ja ravitsemustieteille. Tämä uudisrakennus valmistuu kahdessa vaiheessa 2003 ja 2004 ja rakennus sijoittuu tiedepuiston itäreunalle ylioppilaskylän mäen juurelle. Muut tiedekunnan tilat (kliininen laitos ja eläinsairaala) sijoittuvat Viikintien eteläpuolelle, tontille, jolle aikaisemmin suunniteltiin puualan toimintakeskusta. *Eläinsairaalan* tilat valmistuvat 2005. Tiede puiston itäreunaan suunnitellaan lisäksi tilat mm. *valtion eläinlääkintä- ja elintarvikevirastolle* (EELA) ja kasvitutannon tarkastuskeskukselle. Hankesuunnitelma on tekeillä ja asemakaava laaditaan vuonna 2002.

6.6.2006

Viikin tiedepuiston tilanne (Heikki Rinne, kaupunginkanslia)

Viikin kampus

Helsingin yliopiston Viikin kampuksen mittava uudisrakentamisohjelma valmistuu pääosin, kun kesäkuussa otetaan käyttöön *yliopiston eläinsairaala*. Myös valtion elintarviketurvallisuusvirasto *Eviran* uusi toimitalo valmistuu ja otetaan käyttöön kesän aikana. Viikissä toimivat yliopiston *biotieteellinen, eläinlääketieteellinen, farmasian* ja *maatalous-metsätieteellinen tiedekunta* sekä useita näihin liittyviä tutkimuskeskuksia. Kampuksella on nykyisin noin 6000 opiskelijaa ja 3500 yliopiston, Eviran, Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskuksen ja yritysten henkilökuntaan kuuluvaa.

Helsingin kaupungin, yliopiston ja valtion yhdessä perustama tiedepuistoyhtiö, *Helsinki Business and Science Park Ltd* (HBSP) on toteuttanut biokeskusten viereen kaksi yrityshautomoa, *Cultivator I* ja *II*. Biotekniikan nousubuumin laannuttua Suomessa ei yritystilojen rakentaminen ole kuitenkaan edennyt alun perin toivotulla tavalla. Vapaita toimitilatontteja on Viikin tiedepuiston alueella yhteensä 138.000 kem². Kaupunki on varannut Viikin Yrityspuistosta NCC:lle 30.000 kem² korttelin Business Parkin kehittelyä varten. Muut tontit ovat Senaatti-kiinteistöjen omistuksessa.

Paikalliskeskus ja kauppakeskus

HOK - Elanto on ostanut valtiolta kauppakeskuksen tontin, jossa on 14.000 kem² tilaa hypermarketille, erikoisliikkeille ja muille palveluille. Kauppakeskuksella on rakennuslupa ja sen rakentaminen käynnistyy alkusyksystä, kun vireillä oleva asemakaavan muutos saa lainvoiman. Paikalliskeskuksen hotellitontille ei ole vielä toteuttajaa.

Paikalliskeskuksen toteutusta ovat hidastaneet nykyisestä asemakaavasta aikanaan tehty valitus ja maanomistusolosuhteet. Kaupunki ja valtio ovat nyt päässeet yksimielisyyteen Viikin sopimuksen tulkinnasta alueella olevien vanhojen yleisten teiden maapohjan osalta. Kaupunginhalitus hyväksyi sopimuksen 22.5. ja valtioneuvoston käsittelyyn se menee lähiaikoina.

Asuntorakentaminen

Vapaita asuntotontteja tiedepuistossa on yhteensä 33.100 kem² (= rakennusoikeus). Kauppakeskuksen vieressä oleva kortteli 12.000 kem² tulee kaupungin omistukseen. Se toteutetaan vapaarahoitteisena tuotantona, koska autopaiikat sijoittuvat kauppakeskukseen rakennettavaan pysäköintitaloon. Yrityshautomokorttelissa on kolme asuntotonttia valtion maalla, yhteensä 15.000 kem². Alustavasti on suunniteltu, että yksi niistä varataan opiskelija-asunnoille ja kaksi tonttia yliopistoon ja tiedepuistoon tukeutuvaan asuntotuotantoon. Neuvottelut ovat tältä osin vielä kesken.

Liikenneyhteydet ja puistot

Tiedepuiston bussiyhteydet muihin tiedekeskuksiin parantuivat viime vuonna, kun uusi Tiedelinja aloitti liikenteen. Seutuliikenne tehostuu elokuussa, kun poikittaislinja Jokeri aloittaa varsinaisen liikenteensä uudella kalustolla, vuoroväli lyhenee ja liikennöinti alkaa myös viikonloppuisin. Bussiyhteydet keskustan nopeutuvat ensi vuoden syksyllä, kun liikennelaitos aloittaa uuden linjan 68X suoraan moottoritien kautta.

Lahdenväylän pohjoisten ramppien toteuttaminen olisi erittäin tärkeätä tiedepuiston yhteyksien kannalta. Kaupunki ja yliopisto lähettivät viime vuoden toukokuussa liikenneministeriölle yhteisen kirjeen, jossa esitettiin ramppien pikaista toteutusta. Valtion puolella asia ei ole kuiten-

kaan edennyt ja tielaitos on lausunnoissaan halunnut siirtää niiden rakentamisen pitkälle tulevaisuuteen. Tiedealueen yhteydet Kehä I:lle ja pohjoiseen paranevat, kun Latokartanonkaarta jatketaan vuonna 2009 valmistuvaan Kivikon eritasoliittymään Kehä I:lle.

Kunnallistekniikan rakentaminen on edennyt hankkeiden vaatimalla aikataululla ja vapaat tontit ovat sen puolesta rakentamiskelpoisia. Kauppakeskuksen toteutuksen vaatimat johtosiirrot on tehty, katurakentaminen aloitettiin viime vuonna ja sitä on tarkoitus jatkaa heti, kun asemakaavamuutos on hyväksytty.

Kaupungin ja yliopiston yhteishankkeen, Maaherranpuiston, toteutus Viikin latokartanon historiallisen päärakennuksen yhteyteen on aloitettu. Kaupunki rakentaa päärakennuksen eteläpuolisen osan puistosta pääosin tänä vuonna.

Rakennustoiminnan yhteenveto vuosilta 1994–2007

Helsingin Tiedepuisto Oy (Helsinki Business and Science Park Ltd.)

Perustaminen	11.11.1999
Perustava yhtiökokous ja perustamiskirja	28.11.1991
Toimitusjohtajaksi prof. <i>Jim Schröder</i>	01.01.1993
Toimitusjohtajaksi FT <i>Kai Falck</i>	01.02.1996
Toimitusjohtajaksi dos. <i>Saara Lampelo</i>	01.09.2003
Yrityshautomon toimitusjohtajaksi <i>Juhani Ruskeepää</i>	01.09.2003
Yrityshautomoyhtiön toimitusjohtajaksi <i>Saara Lampelo</i>	01.12.2003
Vt. toimitusjohtajaksi TTM <i>Tuomo Ropponen</i>	18.06.2003
Yrityshautomoyhtiön toimitusjohtajaksi <i>Juhani Ruskeepää</i>	18.06.2003
Toimitusjohtajaksi FL <i>Pia Ylhä</i>	01.04.2004
vs. toimitusjohtajaksi <i>Jaakko Helenius</i>	17.10.2007

Rakentaminen alkaa

Tiedepuiston hankkeet

Biokeskus peruskiven muuraus	03.05.1994
Biokeskus 1 A (14 600 m ²)	
Harjannostajaiset	19.01.1995
Biokeskus 1 B (15 000 m ²)	
Harjannostajaiset	29.08.1994
Biokeskus 1 & 2 avajaiset	10.06.1996
Biokeskus 1 C (15 000 m ²)	
Arkkitehtikilpailun tulokset	30.10.1998
Avajaiset	19.09.2002
Infokeskus Korona (11 000 m ²)	
Arkkitehtikilpailun tulokset	30.05.1996
Avajaiset	02.11.1999
Gardenia-Helsinki (4 200 m ²)	
Suunnittelukilpailu	09.04.1997
Peruskiven muuraus	13.06.2000
Avajaiset	26.04.2001

Gardenia-Helsinki

Yrityshautomot

Cultivator I (4 000 m²)

Hankesuunnitelma

18.10.1995

Avajaiset

02.11.1999

Cultivator II (13 000 m²)

Avajaiset

huhtik.2003

Vasemmalla Cultivator 1, oikealla Viikin normaalikoulu. Kuvat Jussi Tiainen.

Viikin norssi

Hankesuunnitelma Haagan normaalikoulun siirtämisestä

Viikkiin

6.1999

Harjannostajaiset

06.11.2002

Vihkiminen käyttöön ja 135-vuotisjuhla

08.03.2003

Eläinlääketieteellinen tiedekunta Viikkiin

Valtioneuvoston päätös (9-7) jää Helsinkiin

24.02.2000

Kaupunki ostaa Hämeentie 57 tontin ja kiinteistön (110 Mmk)

21.06.2000

Eläinlääketieteen ja elintarviketieteiden talo (24 700 m²)

Arkkitehtikilpailu

22.03.2000

Avajaiset

02.09.2005

Eläinsairaala (15 000 m²)

Arkkitehtikilpailun tulokset

19.01.2005

Avajaiset

28.06.2006

Eläinsairaala

Elintarviketurvallisuusvirasto *Evira* (Kaari-talo) (26 530 m²)

Arkkitehtikilpailun tulokset

26.05.2003

Avajaiset

toukokuu 2006

Viikin Prisma (14 000 m²)

Harjannostajaiset

10.05.2007

Avajaiset

08.11.2008

Evira (Kaari-talo, kuva Jussi Tiainen)

Aikajana

1985

Syksyllä Elintarvikekemian ja -teknologian laitoksen 20-vuotistilaisuuden avauspuheessa vararehtori *Risto Ihamuotila* esittelee käsitteen *Viikin vihreän ravintolaakso*.

25.11.1985

Helsingin kaupunkammarin toimitusjohtaja *Heikki Heliö* lähettää kirjeen kaupungin elinkeino-neuvottelukunnalle, jossa hän ehdottaa valtakunnallisen *Biotekniikkakeskuksen* perustamista kaupungin alueelle

1986

13.1.1986

Rehtori *Olli Lehdon* johtamassa kokouksessa, joka koski Viikin- Kivikon- vanhankaupungin-lahti alueen osayleiskaava, tuotiin esille professori *Pekka Koivistoisen* ja *Ihamuotila* kehitteillä oleva idea *Viikin vihreästä piilaaksosta*.

21.1.1986

Ajatus esitettiin varakaupunginjohtaja *Erkki Tuomiojalle* hänen vieraillessaan Viikissä yliopiston johdon kutsumana.

23.1.1986

Lauri Saxén ja *Leevi Kääriäinen* tapaavat KTM ministeri *Seppo Lindblomin* ja esittävät hänelle *molekyylibiologian tutkimuslaitoksen* perustamista

24.1.1986

Leevi Kääriäinen informoi rehtori *Olli Lehtoa* ministeri *Seppo Lindblomin* tapaamisesta

31.1.1986

Kansanterveyslaitoksen johtaja *Jussi Huttunen* järjestää tapaamisen prof. *Pekka Koivistoisen* ja prof. *Risto Ihamuotilan* kanssa

7.2.1986

Kääriäinen informoi kansleri *Nils Oker-Blomia*

14.2.1986

Lauri Saxén, *Pekka Koivistoinen*, *Risto Ihamuotila* ja *Leevi Kääriäinen* tapaavat uudelleen, jolloin päätettiin yhdistää suunnitelma

26.3.1986

Kääriäinen tapa rehtori *Olli Lehdon* ja vararehtori *Risto Ihamuotilan*. Asia solututkimuskeskushanke.

9.4.1986 Kokoonnuttiin Kansanterveyslaitoksella, jolloin mukana olivat prof. *Pirjo Mäkelä*, *Lauri Saxén*, *Jussi Huttunen* ja *Leevi Kääriäinen*. Huttunen ehdotti, että esittelisimme ajatuksemme Sitran yliasiamiehelle *Jorma Routille*, jonka *Saxén* ja *Huttunen* tunsivat ennestään.

14.4.1986

Tapaaminen Vaakunassa, jolloin mukana myös *Jorma Routti* ja *DI Juha Jutila* Sitrasta. Sitra tarjoutui suorittamaan analyysin alan tutkimuksen tarpeista ja edellytyksistä Suomessa.

17.4.1986

Sitra antoi tehtävän Rinteknon varatoimitusjohtajalle *Ralf Lundellille*, joka otti avukseen TT *Andrea Holmbergin*. Toimeksiannon nimeksi tulee *Solututkimuskeskushanke* jonka akronyyminä toimi yksinkertaisesti *Solut*.

11.5.1986

Kansleri *Nils Oker-Blom* mainitsee *Viikin vihreän laakson* ja molekyylibiologisen instituutin Helsingin Sanomien haastattelussa.

26.5.1986

Kehittämispäällikkö *Reijo Korhosen* (Helsingin kaupunginkanslia) ja professori *Pekka Koivistoinen* (Helsingin yliopisto) muistio ”*Tiedepuistohankkeiden kehittäminen Helsingissä*”. Muistiossa esitetään Helsingin yliopistolle ja Helsingin kaupungille yhteistä toimintasuunnitelmaa Viikin ja Kumpulan yliopistoalueiden kehittämiseksi tiedepuistoksi.

12.5.-10.06.1986

Lundell ja Holmberg haastattelivat noin 40 geeniteknologian ja molekyylibiologian alalla toimivaa teollisuuden sekä opetus- ja tutkimuslaitoksen johtajaa, koskien suunnitteilla olevan Solututkimuskeskuksen tarpeellisuutta.

3.6.1986

Suomen Akatemian *tieteen keskustoimikunta* päätti asettaa *biotekniikan jaoston* 31.12.1988 saakka. Tehtävänä oli valmistella Akatemian biotekniikkaohjelma.

12.8.1986

Sitra järjestää asiantuntijakokouksen hahmottelemaan *Solututkimuskeskuksen* organisaation, tutkimusalueet, henkilöstön-, laite-, ja rahoitustarpeen.

11.9.1986

Helsingin yliopiston neuvottelukunnan kokous. Professori Koivistoinen piti alustuksen ”*Tiedepuisto yliopiston ja elinkeinoelämän uutena yhteistyömuotona - Ylipormestari Raimo Ilaskivi käytti puheenvuoron, jossa hän ilmoitti kaupungin olevan valmis tukemaan yliopiston pyrkimyksiä vahvistaa yhteyksiä yliopiston ulkopuolelle esitetyllä tavalla. Tätä tilaisuutta voidaan pitää Viikin tiedepuiston syntyhetkenä, jossa kaupunki ja Helsingin yliopisto aloittavat yhteistyön kehittämisen.*”

13.10.1986

Helsingin kaupunginhallituksen suunnittelujaosto merkitsi tiedoksi tiedepuiston perustamisen Viikkiin 1. käsittely.

16.10.1986

Tiedepuistohankkeet työryhmän (HK & HY) 1. kokous.

26.11.1986

Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupungin työryhmän ehdotus Viikki - Kivikon alueen kehittämisen päälinjoista 19.12.1986.

31.10.1986

Suomen Akatemian biotekniikkaryhmän raportti luovutettiin opetusministeriölle.

20.12.1986

Suomen Akatemian Biotekniikan jaoston mietintö esitettiin opetusministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle.

1987

5.1.1987

Suomen Akatemian Biotekniikan jaoston mietintö esitettiin kauppa- ja teollisuusministeriölle.

12.1.1987

Yliopiston laatima selvitys *maa- ja metsätieteellisen tiedekunnan kehittämismallista* luovutettiin opetusministeriölle. Selvityksen laati rehtori Olli Lehdon toimeksiannosta prof. Pekka Koivistoinen. Siinä esitettiin mm. Helsingin yliopiston aluekeskusten perustamista Seinäjoelle ja Mikkeliin sekä Viikin alueen tulevaisuutta koskevia ehdotuksia. ***Tämä oli ratkaiseva dokumentti, jonka perusteella luovuttiin ajatuksesta siirtää MMT- tiedekunta pois Helsingistä ja samalla tuettiin Viikin tiedepuiston perustamista.***

13.1.1987

Tiedepuistohankkeen työryhmän 4. kokous.

14.1.1987

Sitran teettämä selvitys *Solututkimuskeskuksesta* julkistettiin.

16.1.1987

Opetusministeriö otti myönteisen kannan Helsingin yliopiston selvityksessä sisältyviin ehdotuksiin Viikin alueen kehittämiseksi alan monipuoliseksi tutkimuskeskukseksi.

27.1.1987

Suomen Akatemian tieteen keskustoimikunta hyväksyi biotekniikan jaoston esittämän biotekniikan ja molekyylibiologian kehittämisohjelman.

30.1.1987

Suomen Akatemian Biotekniikan jaoston mietintö luovutettiin pääministeri Kalevi Sorsalle.

4.2.1987

Opetusministeriö asetti *Biotekniikan rahoitustyöryhmän*, jonka tehtäväksi määrättiin esityksen tekeminen *solututkimuskeskuksen* perustamiseksi Helsingin yliopiston yhteyteen sekä esityksen tekeminen *biotekniikan ja molekyylibiologian kehittämisohjelman* vaatiman rahoituksen jakautumisesta eri rahoittajatahojen kesken.

4.2.1987

Helsingin yliopisto pyysi Sitraa teettämään selvityksen Viikin tiedepuiston toteuttamisvaihtoehtoista.

19.2.1987

Helsingin yliopisto esittää, että *Sitra* osallistuisi Viikin tiedepuiston suunnitteluun ja teettäisi selvityksen tiedepuiston toteuttamisvaihtoehtoista, joka liittyy Sitran teettämään suunnitelmaan solututkimuskeskuksesta.

19.2.1987

Valtioneuvosto hyväksyi *korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelman vuosille 1987–1992*, jossa muun muassa todetaan, että *Viikissä sijaitsevia laitoksia kehitetään alan monipuoliseksi tutkimuskeskukseksi*. Helsingin yliopisto perustaa *alueelliset keskuks*et maatalousalan tutkimus- ja täydennyskoulutuspalveluja varten *Seinäjoelle ja Mikkeliin* (Juva).

20.2.1987

Kansleri *Nils Oker-Blom* kertoo Helsingin Sanomien haastattelussa *Viikin vihreän laakson* suunnitelmasta.

24.2.1987

Pankkivaltuusmiehet päättivät myöntää varoja Sitralle Viikin tiedepuiston runkosuunnitelman laatimiseksi.

24.2.1987

Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto päätti hyväksyä työohjelman Helsingin tiedepuiston runkosuunnitelman laatimiseksi.

12.3.1987

Kirjeessään Helsingin yliopiston *farmasian laitoksen* neljä professoria ehdottaa, että tutkittaisiin mahdollisuutta laitoksen siirtymisestä Viikin Tiedepuiston yhteyteen.

13.3.1987

SITRA solmi sopimuksen Provivo Oy:n kanssa *Viikin tiedepuiston runkosuunnitelman* laatimiseksi.

16.3.1987

Helsingin yliopisto anoi opetusministeriöltä rahaa Seinäjoen ja Mikkelin maaseudun kehittämiskeskusten suunnittelua varten.

8.4.1987

Biotekniikan rahoitusryhmän välimuistio, jossa esitettiin rahoitusta vuodelle 1988, luovutettiin OPM:lle.

27.11.1987

Biotekniikan rahoitustyöryhmän muistio luovutettiin opetusministerille. Siinä oli hahmoteltu Biotekniikan instituutin toimintaperiaatteet ja rahoitus vuosiksi 1989–92.

1988

30.3.1988

Tiedepuistoprojektin taustaryhmä hyväksyi **Sitran rahoittaman ja teettämän Tiedepuiston runkosuunnitelman**. Viikin alue on sopiva sijoituspaikka. Hallinnointia varten perustetaan *Tiedekiinteistö Oy*, jossa ovat osallisina, Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto ja valtio. Ensimmäinen rakennushanke on Biokeskus, johon sijoitetaan Biotekniikan instituutti sekä tutkimus ja kehitysyksiköitä.

18.4.1988

Opetusministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella Viikkiin suunnitellun tiedepuiston perustamisen ja toiminnan aloittamiseen liittyvät toimenpiteet.

Toukokuu 1988

Sitra julkaisi *Helsingin tiedepuiston runkosuunnitelman*.

20.6.1988

Runkosuunnitelma tiedoksi *kaupungin suunnittelujaostossa*.

13.11.1988

Tiedepuistotoimiston avajaiset Viikissä.

1989

25.1.1989

Biokeskus 1B-vaihe, Farmasian laitos, tilaohjelma.

20.2.1989

Biokeskus 1A-vaihe, Mikrobiologia, Yleinen mikrobiologia, Biotekniikan instituutti ja Elektronimikroskopian laitos.

1990

1.10.1990

Helsingin Tiedepuisto Oy:n osakassopimus.

7.3.1990

OPM:n työryhmän (18.4.1988) raportti *Helsingin Tiedepuiston toiminnalliset tavoitteet ja toteutusmalli*.

1991

31.5.1991

Tiedepuisto työryhmän selvitys: *Helsingin kaupungin tilantarpeet ja yhteistyö Helsingin yliopiston kanssa Viikin Tiedepuistossa*.

16.10.1991

Biokeskus 1A projektiryhmä nimettiin (pj. *Toivo Vainiotalo*).

28.11.1991

Helsingin Tiedepuisto Oy:n perustamisasiakirja.

16.12.1991

Helsingin Tiedepuiston valmistelutyöryhmän raportti.

1992

27.2.1992

Toivo Vainiotalon tilannekatsaus Biotekniikan instituutin neuvottelukunnan kokouksessa.

17.12.1992

Biotekniikan instituutin ja yliopiston hallintoviraston välinen Viikin Biokeskusta koskeva neuvottelu.

1993

1.1.1993

Helsingin Tiedepuisto Oy:n toimitusjohtajaksi prof. *Jim Schröder*.

11.2.1993

Viikin tiedepuisto työryhmän muistio *Maa- ja metsätalouteen sekä biotekniikkaan liittyvät tiedepuisto -teknologiakeskus- ja korkeakouluhankkeet sekä Viikin tiedepuistosuunnitelma*”(OPM 1993:10).

19.3.1993

Helsingin yliopiston ja kaupungin *neuvottelukunnan kokous* Viikin tilannekatsaus.

22.3.1993

Viikin tiedepuistoa suunnitellut työryhmä luovutti selvityksensä opetusministeri *Riitta Uosukaiselle*.

31.3.1993

Sopimus ja esisopimus valtion kanssa koskien alueluovutuksia Viikissä.

15.4.1993

Helsingin yliopiston ja kaupungin *neuvottelukunnan kokous*, jossa esillä Helsingin yliopiston Haagan normaalikoulun siirto Viikkiin.

7.7.1993

Opetusministeriö on hyväksynyt Biokeskus 1 A:n hankesuunnitelman.

15.10.1993

Biokeskus 1 A:n perustamisurakka alkoi.

1994

3.5.1994

Biokeskuksen peruskiven muuraus.

29.8.1994

Biokeskus 1 B harjannostajaiset.

1995

19.1.1995

Biokeskus 1 A harjannostajaiset.

18.10.1995

Yrityshautomon hankesuunnitelma valmistuu.

1996

1.2.1996

Tiedepuisto Oy:n toimitusjohtajaksi FT Kai Falck.

10.5.1996

Biokeskuksen avajaiset.

30.5.1996

Infotalon suunnittelukilpailun tulokset julkistettiin.

15.11.1996

Helsingin yliopiston henkilökunnalle tarkoitettujen 7 puutalon harjannostajaiset.

19.11.1996

Valtion kiinteistölaitos julkaisee tiedotteen valtion ja Helsingin kaupungin sopimista maanluovutusjärjestelyistä Viikin alueella.

1997

Tammikuu 1997

Food Center aloitti toimintansa yhteistyössä yliopiston elintarvikekemian ja teknologian laitoksen kanssa.

9.4.1997

Gardenian suunnittelukilpailun tulokset.

1998

30.10.1998

Biokeskus 1 C:n arkkitehtikilpailun tulokset.

1999

2.11.1999

Infokeskus Koronan ja yrityshautomo *Cultivator I:n* avajaiset.

2000

24.2.2000

Valtioneuvosto päätti, että eläinlääketieteellinen tiedekunta jää Helsinkiin.

22.3.2000

Eläinlääketieteen ja elintarviketieteiden talon arkkitehtikilpailun tulokset.

13.6.2000

Gardenian peruskiven muuraus.

21.6.2000

Helsingin kaupunki ostaa Hämeentie 57 tontin ja kiinteistön, joka ollut eläinlääketieteen käytössä.

2001

4.1.2001

Gardenian harjannostajaiset.

26.4.2001

Gardenian avajaiset.

2002

19.9.2002

Biokeskus 1 C avajaiset & Cultivator II harjannostajaiset.

Huhtikuu 2002

Cultivator II avajaiset.

2003

9.4.2003

Eläinlääketieteen ja elintarviketieteiden talon peruskiven muuraus.

26.5.2003

Elintarvikeeturvallisuusvirasto Evira arkkitehtikilpailun tulokset.

1.9.2003

Helsingin Tiedepuisto Oy:n toimitusjohtajaksi dos. *Saara Lampelo*.
Yrityshautomoyhtiön toimitusjohtajaksi *Juhan Ruskeepää*.

1.12.2003

Yrityshautomoyhtiön toimitusjohtajaksi *Saara Lampelo*.

18.6.2003

vt. toimitusjohtajaksi TTM Tuomo Ropponen.

2004

1.4.2004

Helsingin Tiedepuisto Oy:n toimitusjohtajaksi FL *Pia Ylhä*.

2005

19.1.2005

Eläinsairaalan arkkitehtikilpailun tulokset.

15.4.2005

Eläinsairaalan peruskiven muuraus.

2.9.2005

Eläinlääketieteen ja elintarviketieteiden talon avajaiset.

29.10.2005

Elintarvikeeturvallisuusvirasto Eviran harjannostajaiset.

3.11.2005

Eläinsairaalan harjannostajaiset.

19.12.2006

Viikin Prisman peruskiven muuraus.

2006

Toukokuu 2006

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira (Kaari-talo) avajaiset.

2007

10.5.2007

Viikin Prisman avajaiset.

Avainhenkilöitä Viikin Tiedepuiston syntymisessä 7.4.2015

Lauri Saxén (1927–2005)

Saxén valmistui 23-vuotiaana filosofian maisteriksi (1950) pääaineenaan biologia. Hän opiskeli myös lääketiedettä ja valmistui lääketieteen lisensiaatiksi 1954. Samana vuonna hän väitteli lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi aiheenaan sammakon näkösolut. Väitöskirjan jälkeen hän liittyi eläintieteen professori *Sulo Toivosen* kehitysbiologian tutkimusryhmään ja toimi samalla anatomian laitoksen assistenttina 1955–56. Yhteistyön tuloksena syntyi mm. kehitysbiologian perusteisiin lukeutuva monografia *Primary embryonic induction*, joka ilmestyi 1962. *Lauri Saxén* nimitettiin kokeellisen patologian henkilökohtaiseksi ylimääräiseksi professoriksi vuoden 1967 alusta. *Lauri Saxén* toimi *geeniteknologian laitoksen* johtokunnan puheenjohtajana vuosina 1986–1988 ja sen jälkeen *Biotekniikan instituutin* johtokunnan puheenjohtajana vuoteen 1993 saakka, jolloin hänet nimitettiin Helsingin yliopiston kansleriksi. Hänen osuutensa Biotekniikan instituutin syntymisessä ja sen alkuaian kehittämisessä on ollut ratkaiseva. Hänen osuutensa Viikin Tiedepuiston syntymisen alkuvaiheissa on ollut korvaamaton.

Pirjo Mäkelä (1930–2011)

Pirjo Mäkelä valmistui lääketieteen lisensiaatiksi 1955 ja tohtoriksi neljä vuotta myöhemmin. Opinmatkaltaan Stanfordin yliopistoon hän toi mukanaan uuden tutkimusalueen, *bakteerigenetiikan*. Hän toimi 1964–1995 Kansanterveyslaitoksen (ent. Valtion seerumilaitos) bakteeriosaston johtajana. Hänet nimitettiin ensimmäisenä naisena Suomen Akatemian akateemikoksi vuonna 2003 suurista ansioistaan kansanterveyden, erityisesti bakteerirokotteiden kehittämisen alalla.

Pirjon Mäkelällä on ollut merkittävä osuus Biotekniikan instituuttia edeltäneen *geeniteknologian* laitoksen syntymisessä 1980-luvun alussa. Vuosina 1986–1988 hän toimi *geeniteknologian* laitoksen johtokunnassa. Toimiessaan *Suomen Akatemian* lääketieteellisen toimikunnan puheenjohtajana (1986–1991) hän osallistui aktiivisesti Biotekniikan instituutin syntymiseen ja samanaikaisesti koko Suomen biotekniikan rahoituksen kehittämiseen yhdessä opetusministeriön kanssa. Vuodesta 1979 lähtien *Pirjo Mäkelä* toimi puheenjohtajana lääkintöhallituksen alaisessa yhdistelmä-DNA-tutkimuksen turvallisuutta valvovassa asiantuntijaryhmässä. Vuonna 1995 perustettiin EU-direktiiviin perustuva *geeniteknologian* turvallisuutta valvova *geeniteknikkalautakunta*, jonka puheenjohtajana *Pirjo Mäkelä* toimi vuoteen 2005 saakka.

Jorma Routti (s. 1938)

Routti valmistui diplomi-insinööriksi Helsingin Teknillisestä Korkeakoulusta 1964. Hän suoritti MSc-tutkinnon 1966 ja PhD-tutkinnon 1969 Kalifornian yliopistossa (Berkley) aiheenaan hiukkasfysiikka. Hän toimi Sitran yliasiamiehenä 1986–95 ja EU:n komission tutkimuspääosaston pääjohtajana 1996–2000.

Jorma Routti jatkoi Sitran aloittamaa biotekniikan tukemista merkittäväällä tavalla. Hänen toimestaan organisoitiin vuonna 1986 arvovaltainen työryhmä, joka hahmotteli tulevan *Biotekniikan instituutin* organisaatioita ja tehtäviä. Samassa yhteydessä versoi ajatus Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan läheisyyteen perustettavasta, laajasta *Viikin Tiedepuistosta*.

Sitra kustansi perusteellisen selvityksen asiasta, johon osallistui suuri joukko tutkijoita ja ennen kaikkea Helsingin kaupungin johto. Ilman Sitran nauttimaa arvostusta ja vaikutusvaltaa tiedepuisto olisi jäänyt haaveeksi.

Markku Linna (s. 1942)

Linna valmistui oikeustieteen kandidaatiksi Helsingin yliopistosta 1965 ja varatuomariksi 1972. Hän toimi opetusministeriössä eri tehtävissä 1966–2001 ja kansliapäällikkönä 2001–06. Linna osallistui aktiivisesti Viikin Tiedepuiston syntymiseen 1986–95. Linnan ja Jäppisen toiminnan kautta tapahtunut opetusministeriön usko ja tuki biotekniikan tutkimukselle Suomessa on ollut korvaamaton.

Jussi Huttunen (s. 1941)

Huttunen valmistui Helsingin yliopistosta lääketieteen lisensiaatiksi 1966 ja lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi samana vuonna. Hän toimi assistenttina Helsingin yliopiston lääkekemian laitoksella 1964-71 ja dosenttina samassa laitoksessa 1971-78. Lisäksi hän toimi Kuopion korkeakoulun sisätautiopin apulaisprofessorina 1975-78. Hänet nimitettiin Kansanterveyslaitoksen johtajaksi 1978, ylijohantajaksi 1982-96 ja pääjohtajaksi 1996-2003.

Hän osallistui geeniteknologian laitoksen syntymiseen opetusministeriön työryhmän jäsenenä 1982. *Jussi Huttunen* oli avainasemassa myös Biotekniikan instituutin ja Viikin Biokeskuksen perustamisessa.

Arvo Jäppinen (s. 1941)

Jäppinen valmistui Helsingin yliopistosta valtiotieteen kandidaatiksi 1968. Hän tuli opetusministeriöön tutkijaksi 1969, jossa hän suoritti elämäntyönsä palvellen apulaistoimistopäällikkönä, korkeakouluneuvoksena (1973-89), apulaisosastopäällikkönä (1989-96), yliopistoyksikön päällikkönä (1996-2000) ja tiedepolitiikan yksikön päällikkönä (2000-05).

Arvo Jäppinen organisoivat opetusministeriön nimissä geeniteknologian laitoksen perustamisen Helsingin yliopistoon 1983. Hänen uskonsa biotekniikan mahdollisuuksiin realisoitui seuraavan kerran, kun toteutettiin valtakunnallinen biotekniikan ohjelma vuosille 1989-92. Samassa yhteydessä luotiin Biotekniikan instituutti, joka aloitti toimintansa 1989.

Arvo Jäppisen osuus suomalaisen biotekniikan tukijana jatkui opetusministeriön asettamien työryhmien antamien lausuntojen perusteella. Näiden ansiosta opetusministeriö suuntasi erityisrahoituksen *Helsingin, Kuopion, Oulun, Tampereen* ja *Turun yliopistoissa* toimiville biokeskuksille vuosina 1994-07. Samalla suomalaisen biotekniikan laatu nousi korkealle kansainväliselle tasolle. Olen vakuuttunut siitä, ettei vastaava kehitys biotekniikan alalla olisi ollut mahdollista ilman Jäppisen aktiivista tukea tälle kehittyvälle tieteenalalle.

Pekka Koivistoinen (s. 1932)

Koivistoinen valmistui Helsingin yliopisto maa- ja metsätieteellisestä tiedekunnasta kandidaatiksi 1956, lisensiaatiksi 1960 ja tohtoriksi 1961 ja ravintokemian dosentiksi 1963. Hän palveli Helsingin yliopiston ravintokemian laitoksella eri tehtävissä 1957-1973 ja *elintarvikekemian* ja *-teknologian* professorina 1985-1995. Hän toimi elintarvikekemian ja -teknologian laitoksen esimiehenä 1969-1987, kemian osaston johtajana 1969-1991, soveltavan kemian ja mikrobiologian laitoksen elintarvikekemian osaston johtajana 1992-1995, maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan varadekaanina 1985-1987 ja dekaanina 1987-1991.

Dekaanikautenaan *Pekka Koivistoinen* toimi geeniteknologian laitoksen (-88) ja Biotekniikan instituutin johtokuntien johtokunnan jäsenenä (1989-95). Hänen avullaan geeniteknologian laitoksella aloitettiin kasvien molekyylibiologian tutkimus, joka jatkui Biotekniikan instituutissa. Hänen osuutensa Viikin Tiedepuiston syntymisessä oli erittäin merkittävä.

Risto Ihamuotila (s. 1938)

Ihamuotila valmistui yloppilaaksi 1956, agronomiksi Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisestä tiedekunnasta 1965 ja tohtoriksi 1968. Hän toimi Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen, tutkimusassistenttina 1962-1968, Valtion maatalous-metsätieteellisen toimikunnan, nuorempana tutkijana 1968-1972 ja Helsingin yliopiston maatalouspolitiikan professorina 1973-1997. Hän oli maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan dekaani 1979-1985, yliopiston, 1. vararehtori 1985-1992, rehtori 1992-

1996 ja kansleri 1996-2003. Vararehtorikautenaan *Risto Ihamuotila* yhdessä *Pekka Koivistoinen* kanssa käynnistivät prosessin, joka johti *Viikin Tiedepuiston* syntymisen.

Olli Lehto (s. 1925)

Lehto valmistui ylioppilaaksi 1943, filosofian kandidaatiksi Helsingin yliopistosta 1947, lisensiaatiksi 1949 ja väitteli tohtoriksi 1949. Hän toimi Suomen Kaapelitehdas OY:n matemaatikkona 1947-1962 sekä Helsingin yliopiston assistenttina 1951-1952, matematiikan dosenttina 1951-1956, apulaisprofessorina 1956-1961 ja professorina 1961-1988. Akateemikon arvo *Olli Lehdolle* myönnettiin vuonna 1975. *Lehto* oli Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen osaston dekaani 1978-1983, yliopiston rehtori 1983-1988 ja kansleri 1988-1993.

Rehtorina *Olli Lehto* käynnisti neuvottelut Viikin maa-alueiden luovuttamisesta Helsingin kaupungille tammikuussa 1986. Rehtorikautenaan hän osallistui Helsingin yliopiston virallisena johtajana Viikin Tiedepuiston kehittämiseen.

Henkilöhakemisto

Aaltonen, Kirsti	s. 37	Koivistoinen, Pekka	s. 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 22, 30, 32, 37, 39
Aho, Esko	s. 31	Kohila, Tarja	s. 44
Ahtee, Liisa	s. 21, 28, 31	Koivumäki, Martti	s. 30, 32
Alitalo, Ilkka	s. 29	Koivurinta, Juha	s. 28
Aniluoto, Arto	s. 13	Korhonen, Reijo	s. 6, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 22, 30
Anttila, Sirkka	s. 31	Korhonen, Timo	s. 31, 44
Bamford, Dennis	s. 44	Kovero, Maria	s. 44
Björkstrand, Gustav	s. 5, 13, 17	Kristoffersson, Eeva	s. 21, 31
Ekengren, Bertil	s. 36	Kuismanen, Esa	s. 37
Enari, Tor-Magnus	s. 11	Kuuskoski-Vikatmaa, Eeva	s. 23, 31
Erholtz, Markku	s. 49	Kääriäinen, Leevi	s. 5, 7, 9, 10, 11, 18, 19, 22, 26, 28, 37
Esko, Timo	s. 30, 32	Kääriäinen, Seppo	s. 31
Falck, Kai	s. 45, 48, 49, 54	Lamberg, Matti	s. 18
Gahmberg, Carl	s. 28	Lampelo, Saara	s. 54
Gyllernberg, Helge	s. 28, 31	Latvus, Jorma	s. 32
Haachtela, Kielo	s. 37	Lehto, Olli	s. 6, 8, 9, 10, 14, 19, 21
Haarla, Risto	s. 29	Lindblom, Seppo	s. 5, 7, 9
Halkka, Olli	s. 37	Linna, Markku	s. 30, 32
Halmekoski, Jaakko	s. 21, 28, 31	Louko, Olavi	s. 46
Hapuoja, Pekka	s. 35	Lundell, Ralf	s. 10, 22, 23, 28, 29, 33
Helander, Elisabeth	s. 18, 19, 22,	Lukkari, Anna-Maija	s. 6, 31, 33, 35, 37, 38
Helenius, Ari	s. 11	Lähdeoja, Matti	s. 18
Heinonen, Jorma	s. 46	Löfström, Kaarina	s. 35, 37, 44
Helenius, Jaakko	s. 54	Marvola, Martti	s. 28, 31, 44
Heliö, Heikki	s. 7	Mikola, Juhani	s. 11
Hermonen, Jorma	s. 28	Moilanen, Kari	s. 22,
Hiltunen, Raimo	s. 28, 31	Murtomäki, Aimo	s. 30, 32
Holmberg, Andrea	s. 10, 23, 28	Mäenpää, Pekka	s. 11
Huttunen, Hannu	s. 49	Mäenpää, Martti	s. 39
Huttunen, Jussi	s. 5, 9, 10, 26, 28	Mäkelä, Pirjo	s. 5, 7, 10, 11, 18, 26
Hämäläinen, Jorma	s. 29	Nevala, Markku	s. 29
Ihamuotila, Risto	s. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 19, 22, 30, 48	Niemelä, Seppo	s. 31
Ikonen, Eeva	s. 39	Niemi, Mikko	s. 11
Ilaskivi, Raimo	s. 12, 16, 18, 19	Niemimaa, Outi	s. 35
Jaakkola, Antti	s. 29	Nikula, Jukka	s. 35
Jokelainen, Aili	s. 28	Nortamo, Pekka	s. 44
Jutila, Juha	s. 10, 11, 18	Nybergh, Paula	s. 11, 18
Jäppinen, Arvo	s. 6, 18, 19, 22, 27	Näsi, Matti	s. 29
Jääteenmäki, Anneli	s. 31	Oker-Blom, Nils	s. 9, 10, 11
Kaarlehto, Tiina	s. 6	Paasio, Pertti	s. 23
Kaila, Kai	s. 37	Paasikivi, Riikka	s. 6,
Kalkkinen, Nisse	s. 35, 37, 44	Paasivirta, Olli	s. 30
Kallianen, Aira	s. 6	Paulamäki, Erkki	s. 18
Kanerva, Ilkka	s. 23	Perhu Tuula	s. 31
Kareoja, Pentti	s. 49	Pessi, Yrjö	s. 37
Kiiskinen, Seppo	s. 17		
Kivi, Antero	s. 30, 32, 39		
Klinge, Erik	s. 31		

Pettersson, Ralf	s. 5, 7	Simons, Kai	s. 11
Pietola, Liisa	s. 29	Sorsa, Kalevi	s. 18
Poutiainen, Esko	s. 29	Stauffer, Jaakko	s. 33
Prihti, Aatto	s. 14, 30, 32	Tapio, Eeva	s. 11
Pulkkinen, Marja	s. 18	Taxell, Christoffer	s. 13, 23, 24
Puska, Pekka	s. 31	Tigerstedt, Peter	s. 28
Päivärinta, Timo	s. 6	Tommila, Päiviö	s. 6
Rajajärvi, Tuomas	s. 33, 36	Tryggvason, Karl	s. 39
Rauvala, Heikki	s. 37,	Tuominen, Pertti	s. 30, 32, 46
Rinne, Heikki	s. 6, 35, 50, 52	Tuomioja, Erkki	s. 6, 8, 9, 13
Ropponen, Tuomo	s. 54	Työläjärvi, Pirkko	s. 23
Routti, Jorma	s. 10, 11, 16, 19, 21, 23, 30	Uotila, Jaakko	s. 28
Rouvinen, Kari	s. 37	Uusi-Rauva, Antti	s. 35, 44
Ruskeepää, Juhani	s. 54	Vainio-Mattila, Ilkka	s. 39
Saarma, Mart	s. 37, 44	Vainiotalo, Toivo	s. 6, 8, 16, 31, 32, 35, 36, 37, 44
Salkinoja-Salonen, Mirja	s. 44	Vennamo, Pekka	s. 23.
Salovaara, Hannu	s. 22	Vikman-Roslin, Pia	s. 6
Salovaara, Liisa	s. 32	Virolainen, Johannes	s. 31
Sanakri, Simo	s.44	von Hertzen, Gustav	s. 32, 36
Saris, Nils.Erik	s. 28	von Schantz, Max	s. 21
Saxén, Lauri	s. 5, 7, 9, 10, 26, 37	Väyrynen, Paavo	s. 31
Schröder, Jim	s. 39, 40, 44, 54	Wahlroos, Bror	s. 23
Sibakov, Mervi	s. 11.	Wartiovaara, Jorma	s. 31, 44
Siitonen, Eva-Riitta	s. 46, 47	Ylhä. Pia	s. 54
		Äijö, Jorma	s. 35

Liite I

Tutkijoiden ajatuksia Viikin Biokeskuksen mahdollisuuksista ja organisaatiosta

Ollessani opetusministeriön työryhmässä, jonka tehtävän oli hahmottaa Sitran ”*Solututkimuskeskuksen*” toteuttaminen, keskustelimme *Juhani Mikolan* kanssa suunnitellusta *Viikin Tiedepuistosta*. Olimme molemmat mukana myös Suomen Akatemian biotekniikkajaoston työryhmässä, joka laati professori *Pirjo Mäkelän* johdolla esityksen biotekniikan tutkimuksen ja opetuksen organisoimisesta ja rahoituksesta. Marraskuun 5. 1987 Mikolan kanssa käymämme keskustelun päätteeksi kiteytin ajatuksemme seuraavaan muotoon.

Biotekniikan tutkimuskeskuksen ja biokeskuksen sulauttaminen yhteen

Mikäli *Viikin Tiedepuistoon* perustetaan suunniteltu *Viikin Biokeskus*, tähän tulisivat *biotekniikan tutkimuskeskuksen* (nykyisin *Biotekniikan instituutti*) lisäksi myös Viikkiin muuttavat matemaattis-luonnontieteellisen osaston laitokset (*biokemia, perinnöllisyystiede ja yleinen mikrobiologia*) sekä konsistorin alainen *elektronimikroskopian laitos*. Viikin maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan laitoksista Biokeskukseen sijoitettaisiin myös *mikrobiologian laitos, kasvinjalostustieteen laitos ja kasvipatologian laitos* sekä mahdollisesti muita laitoksia.

Yhdessä *maataloustieteellisen tiedekunnan* laitosten kanssa *Viikin Biokeskus* muodostaisi *Viikin Tiedepuiston* ytimen. Mikäli kaikki laitokset, jotka muuttaisivat *Viikin Biokeskukseen*, olisivat tilojensa suhteen integroituvia, voisivat ne samalla kuulua biotekniikan tutkimuskeskukseen (= *Biotekniikan instituuttiin*), jolloin niiden voimavarat, ts. opetuslaboratorio-henkilökunta, mahdollinen tutkimushenkilökunta olisivat soveltuvin osin instituutin henkilökuntaa. Asianomaisten alojen professorit kuuluisivat tiedekuntiinsa kuten ennenkin ja täten edustaisivat laitostensa opetus ym. intressejä ko. tiedekunnassa. *Tutkimusohjelmat* voitaisiin organisoida samaan tapaan kuin on suunniteltu *Biotekniikan instituutin* osalta. *Viikin Biokeskuksella* olisi tutkimusohjelmia, kuten *eläinsoluihin, bakteerisoluihin ja hiivasoluihin* kohdistuva tutkimus, *molekyylien rakennetutkimus, kasvien molekyylibiologia, kasvipatologia* jne. Tällainen yhteisö tarvitsisi lisää työsopimussuhteisia toimia ja virkoja, mutta ennen kaikkea se tarvitsisi käyttövaroja. Käyttövarat tulisi saada *Viikin Biokeskuksen* budjettirahoituksen kautta, jonka pitäisi olla ehkä 5-kertainen verrattuna *Biotekniikan instituutille* alun perin suunniteltuihin käyttövaroihin. Muuton yhteydessä tulisi laitteet uusia ajanmukaisiksi. Tästä aiheutuvat kustannukset olisivat osa rakennuskustannuksista. Noin puolet *Viikin Biokeskuksen* käyttömäärärahasta voisi olla peräisin julkisista projektivaroista (Suomen Akatemia, Sitra, Tekes, maa- ja metsätalousministeriö). Lisäksi rahoitusta voitaisiin saada teollisuudelta, säätiöiltä jne. *Viikin Biokeskuksen* taloudesta vastaisi *talousjohtaja* (hallintojohtaja), mutta varsinainen rahaliikenne kulkisi yliopiston kvestuurin kautta. *Talousjohtaja* laatisi suunnitelman *Viikin Biokeskuksen* rahoituksesta vuosittain huomioiden budjetin kautta tulevat määrärahat sekä eri tutkimusryhmien tekemät tutkimus- ym. sopimukset. *Viikin Biokeskus* voisi suorittaa erilaisia palvelututkimuksia. Samalla se voisi koordinoita erilaisia tilaustutkimushankkeita. *Viikin Biokeskuksella* voisi myös olla oikeus osallistua esim. osakeyhtiön

osakkaana laajempaan kokonaisuuteen, jossa rahoittajina voisivat olla teollisuus, pankit ja muut yhteisöt. Biokeskuksella tulisi olla *neuvottelukunta*, joka koostuisi rahoittajista, (eri ministeriöiden, Suomen Akatemian, Tekesin, Sitran ja teollisuuden edustajista). Mukana olisi Helsingin kaupunki sekä mahdollisesti suunnitellun tukiosakeyhtiön edustaja. *Viikin Biokeskuksella* tulisi myös olla pysyvä *tieteellinen asiantuntijaelin* kuten on esitetty *Biotekniikan instituutille*. Tämän asiantuntijaelimen tulisi olla laajempi, siten, että se kattaisi koko *Viikin Biokeskuksen* tutkimuksen. Biokeskuksen sisäisessä rahoituksessa pyrittäisiin noudattamaan periaatetta, jonka mukaan *vain hyvää tutkimusta tuetaan*. Heikkoa tutkimusta ei kuitenkaan pitäisi estää voimakkein vaan olisi pyrittävä luomaan kilpailutilanne, jossa kaikki pyrkivät hyvään tutkimukseen.

Viikin Biokeskuksen opetus

Biokeskuksessa tulisi antaa opetusta maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan biotieteen alojen opiskelijoille sekä matemaattis-luonnontieteellisen osaston *biokemian*, *perinnöllisyystieteen* ja *mikrobiologian* opiskelijoille. Opetus tulisi voida järjestää siten, että parhaat mahdolliset taidot ja tiedot saavutettaisiin kullakin oppialalla ja kullakin opintosuunnalla. Tämä voidaan saavuttaa parhaiten *integroimalla opetus* mahdollisimman täydellisesti. Esim. mikrobiologian opiskelijoille molemmista tiedekunnista annetaan mahdollisimman paljon yhteistä opetusta. Samoin pitäisi pyrkiä yhdistämään järkevällä tavalla biokemian ja perinnöllisyystieteen opetus. Opettajat voisivat suorittaa opetuksensa sen mukaan mitä he parhaiten taitavat. Opetusvelvollisuus pitäisi poistaa. Sen sijaan pitäisi nähdä, että opetus on uusien oppilaiden houkuttelemista tutkimustyöhön, heidän motivoimistaan ja sillä tavalla opetuksen taso pitäisi pyrkiä saamaan mahdollisimman korkeaksi. Erityisesti pitäisi huolehtia molekyylibiologian opetuksen opetuskokonaisuuden aikaansaamisesta siten, että se palvelisi eri oppialoja parhaimmalla tavalla. Suuri osa opetuksesta voisi olla yhteistä. Luonnos tällaisesta opintokokonaisuudesta on esitetty *Suomen Akatemian biotekniikan jaoston* tekemässä mietinnössä (1987). Biokeskuksella tulisi olla erityinen jatkokoulutusohjelma. Tämä edellyttäisi systemaattista luento-opetusta ja määriteltyjen taitojen saamista. Nämä taidot voitaisiin omaksua suurimmaksi osaksi tutkimusryhmissä eikä niiden saamiseen tällöin tarvita lisää opettajia. Näin välttyttäisiin suurilta ja hankalilta harjoitustyökurseilta ja niiden joskus kuivahtavalta opetukselta. Jatkokoulutusohjelma voisi molekyylibiologian lisäksi sisältää myös Biokeskuksessa edustettujen alojen erillisiä luentoja ym. kursseja. Mahdollisimman *suuri osa Viikin Biokeskuksen jatko-opetuksesta tulisi olla yhteistä*. Tätä opetusta olisivat tervetulleita nauttimaan myös muiden Helsingin yliopiston laitosten jatko-opiskelijat sekä myös Helsingin seudun alueella olevien muiden korkeakoulujen opiskelijat.

Biokeskuksen hallinto

Biokeskuksen hallinnosta vastaisi *johtokunta*, johon kuuluisi 5-10 biokeskuksessa toimivien laitosten ja yhteisöjen keskuudestaan valitsemaa edustajaa sekä konsistorin nimeämä edustaja. Tämän lisäksi Biokeskuksessa toimivat koordinaattorit (eri alojen professorit ja henkilökohtaiset professorit) voisivat muodostaa organisaation, jolle johtokunta esittäisi tekemänsä päätökset. Tämä voisi olla nimeltään vaikkapa *”professorikollegio”*. Biokeskuksen operatiivisesta johtamisesta vastaisi *johtaja*, joka valittaisiin *viideksi vuodeksi* kerrallaan ja voisi toimia tässä tehtävässä korkeintaan kaksi viisivuotiskautta. Hänen rinnallaan toimisi *talousjohtaja*, joka vastaisi taloudellisista asioista sekä suuresta osasta henkilökuntaa. Näiden alaisina olisivat sitten eri ohjelmien *koordinaattorit*, jollaisina voisivat toimia halutessaan myös eri oppialojen varsinaiset ja henkilökohtaiset professorit sekä erikseen valitut määräaikaiset 5-vuotiset koordinaattorit. Suomen Akatemian tutkijaprofessorit voisivat myös toimia koordinaattoreina. Koordinaattoreilla ja professoreilla tulisi olla vapaus suorittaa tutkimustaan haluamallaan tavalla. Niiltä osin, mikä koskee biokeskuksen kautta tulevaa erityis-rahoitusta, *heidän tutkimuksensa tulisi alistaa*

tieteellisen asiantuntijaelimen arvioitavaksi. Koordinaattoreiden alaiset tutkimusryhmät voisivat hakea projekti- ym. rahoitusta, tehdä sopimuksia jne. kuten yliopiston laitoksissa on ollut tapana. Biokeskuksen johdon tulisi kuitenkin olla tietoinen eri tahoilta saatavasta rahoituksesta.

Kehittelin ajatusta eteenpäin 31.12.1993, kun *Viikin Tiedepuiston* syntyminen ja sinne muuttavien laitosten määrä alkoi hahmottua. Alla olevassa muistiossa kertosin aikaisempia ajatuksia Biokeskuksen hallinnosta, rahoituksesta ja siellä annettavasta opetuksesta.

Biocenter Viikki -visio

Nykyisen suunnitelman mukaan *Viikin Biokeskuksen* tulisivat muodostamaan seuraavat laitokset vuoden 1996 aikana:

1.	Biokemian laitos (mat.luont.)	n. 50 henkeä
2.	Biotekniikan instituutti	n. 80 ”
3.	Elektronimikroskopian laitos	n. 12 ”
4.	Farmasian laitos (mat.luont.)	n. 70 ”
5.	Mikrobiologian laitos (maat.metst.)	n. 40 ”
6.	Perinnöllisyystieteen laitos (mat.luont.)	n. 60 ”
7.	Yleisen mikrobiologian laitos (mat.luont)	n. 40 ”
	Yhteensä	n. 350 henkeä

Biokeskuksen perustamisen tarkoituksena on luoda voimakas biotieteiden keskittymä Viikin Tiedepuiston yhteyteen. Biokeskuksessa tullaan antamaan korkeatasoista perus- ja jatko-opetusta biotekniikan perustana olevilla aloilla (biokemia, mikrobiologia, genetiikka ja molekyylibiologia). Keskittäminen tekee mahdolliseksi opetuksen rationalisoinnin ja siten mm. voimavarojen tehokkaamman hyödyntämisen tutkimustyöhön. Parisataa tutkijaa muodostaa riittävän kokonaisuuden korkeatasoisen tieteellisen kulttuurin syntymiseksi. Tutkijoiden välisten yhteyksien aikaansaamiseksi yhteiset seminaari-, kirjasto- ja ateriointitilat ovat olennaisia.

Korkeatasoisen opetuksen ohella syntyy myös kansainvälisesti kilpailukykyistä tutkimusta. Siitä on takeena yllämainituissa laitoksissa jo nykyisin suoritettava tutkimus. Biokeskuksen tarjoaman ympäristön, laitteiden ja yhteisön ansiosta on odotettavissa tutkimuksen tason olennainen kohoaminen. Hyvä tutkimus luo myös edellytykset uusille sovelluksille ja tuotteille. *Biokeskuksen rakentamisen tärkeänä perustana on ollut käsitys, jonka mukaan vain korkeatasoisen tutkimuksen kautta syntyy hyödyllisiä sovelluksia.*

Tutkimus ja palvelut

Tutkimusprojektien ohella Biokeskuksella olisi lisääntyvässä määrin eri laitoksissa työskentelevien ryhmien välisiä yhteisiä tutkimusohjelmia. Tällaisia voisivat olla esim. metsän puihin ja niiden hyödyntämiseen kohdistuvat projektit sekä makromolekyylien rakennetutkimus NMR:n ja röntgenkristallografian avulla. Biokeskuksella tulee olemaan sisäistä palvelua kuten proteiinien ja DNA:n sekvensointi, peptidien ja oligonukleotidien synteesi, lipidien ja hiilihydraattien analytiikka sekä NMR avulla tapahtuvat rakenneanalyysit. Lisäksi konfokaalimikroskoopi sekä EM-laitoksen myötä elektronimikroskopian asiantuntemus, apu ja laitteisto. Edellä mainittuja palveluita annetaan myös *Viikin Biokeskuksen* ulkopuolisille maksullisena palveluna. Lisäksi Biokeskus tulee suorittamaan palvelututkimuksia ja tutkimusprojekteja teollisuudelle ja muille tahoille.

Teollisuuden ja Viikin Biokeskuksen välinen yhteistyö

Biokeskus tarjoaa teollisuudelle mahdollisuuden yhteistyöhön monella tasolla.

i) Opiskelijat voivat suorittaa opinnäytteitään teollisuuden tutkimuslaboratorioissa ja ansaita jonkin verran jo ennen valmistumistaan. Lisäksi molemmat osapuolet tutustuvat toisiinsa ajatellen mahdollista tulevaisuuden työpaikkaa. ii) Teollisuus voi käyttää Biokeskuksen laitteita ja asiantuntemusta sopivaa korvausta vastaan. iii) Teollisuus ja Biokeskuksen tutkimusryhmät voivat solmia yhteistyösopimuksia tiettyjen ongelmien selvittämiseksi. iv) Teollisuuden tutkijat voivat hyödyntää *Viikin Biokeskuksessa* annettavaa opetusta.

Viikin Biokeskuksen organisaatio tulee laatia sellaiseksi, että se soveltuu nimenomaan projektiluonteiseen työskentelyyn. Uusien tuoteideoiden nopea siirtyminen tutkijoilta tuotekehittelyyn tulee mahdolliseksi fyysisen läheisyyden ansiosta. Kiinteä yhteys akateemiseen korkeatasoiseen tutkimukseen ja opetukseen takaa ja kilpailukykyisten tuotteiden kehittämisen, joita tarvitaan Suomen selviämiseksi yhä kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa.

Viikin Biokeskus ja Helsingin kaupunki

Biokeskus tarjoaa asiantuntemusta biotekniikan eri osa-alueilla. mm. ympäristöongelmien ratkaisemiseen sekä jätteiden käsittelyyn liittyvien kysymysten selvittämiseen. Tärkein merkitys biokeskuksella tulee kuitenkin olemaan *uusien tuotteiden ja tuoteideoiden* aikaansaaminen elinkeinoelämälle. Tätä kautta syntyy uusia työpaikkoja helsinkiläisille. Kaupungin odotetaan omalta osaltaan tekevän tämän kehityksen mahdolliseksi rakentamalla alueella riittävä määrä asuntoja ja suorittamalla tarvittavat liikennejärjestelyt.

Leevi Kääriäinen (31.12.1993)

Professori Dennis Bamford valmisteli muistion Biokeskus 1A ja 1B koordinaatioryhmä kokoukseen, joka *pidettiin* 30.11.1994 Tiedepuistotoimistossa.

Viikin Biokeskuksen hallinto

Taustaa

Koordinaatioryhmän erääksi tehtäväksi on asetettu valmistella uuden Biokeskuksen yhteistä hallintoa. Asiasta on keskusteltu useassa eri koordinaatioryhmän kokouksessa. Tämän lisäksi 10.11.1994 järjestettiin Biotekniikan instituutissa biokeskus 1A:han ja 1B:hen muuttavien tutkimusryhmien johtajien kokous. Kaikissa esitetyissä puheenvuoroissa on katsottu tarpeelliseksi luoda yhteisten asioiden hoitoa varten hallintoelin. Tämän elimen tehtävänä olisi 1) kiinteistön hallinnointi, 2) yhteisten tutkimuksen tukitoimintojen hallinnointi, ”*core facilities*” ja 3) yhteisten, tutkimusryhmiin perustuvien tutkimusohjelmien luominen ja hallinnointi. Tämä järjestely ei vaikuta laitosten vaaleilla valittujen johtoryhmien tehtäviin tai vastuisiin. Vuoden 1995 aikana saatetaan loppuun laitosjakoja koskevat järjestelyt ja uuden hallintoelimen toiminta alkaisi 1.1.1996. Uudessa biokeskuksessa tulevat toimimaan seuraavat yksiköt: *biologian laitos* ja *farmasian laitos* matemaattisluonnontieteellisestä tiedekunnasta, konsistorin alainen nykyisestä *Biotekniikan instituutista ja elektronimikroskopian laitoksesta* muodostettava yksikkö ja *mikrobiologian osasto* maatalous- metsätieteellisestä tiedekunnasta

Hallintoelinten kokoonpano

1) Johtokunta

Jokaisella hyväksytyllä tutkimusohjelmalla olisi koordinaattori, joka pääsääntöisesti olisi ohjelman tieteellisesti menestyksekkäin ryhmänjohtaja. Johtokunta koostuisi uudessa kiinteistössä toimivien laitosten edustajista, jotka laitokset valitsisivat kolmivuotiskaudeksi, ja tutkimusohjelmien koordinaattoreista (jotka vaihtuisivat ohjelmien ja evaluaatioiden perusteella). Johtokunta valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kolmivuotiskaudeksi. Sama henkilö voisi toimia puheenjohtajana korkeintaan kaksi peräkkäistä kolmivuotiskautta. Johtokunnalla olisi tutkimusvaliokunta, joka vastaisi tutkimusohjelmien ja tutkimusryhmien evaluointi toiminnasta. Johtokunnan jäsenistä valittaisiin myös kiinteistön esimies. Johtokunnassa olisi esimerkiksi 12 paikkaa.

2) Neuvottelukunta

Neuvottelukunta vastaisi Biotekniikan instituutin valtakunnallisesta toiminnasta, josta tällä hetkellä vastaa BI:n johtokunta. Neuvottelukuntaan kuuluisi myös vahva edustus elinkeinoelämästä ja paikallishallinnosta (kaupunki, lääni) ja ehkä myös edustus tärkeimmistä alan tutkimuslaitoksista. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi biokeskuksen ja muun yhteiskunnan vuorovaikutuksen lisääminen ja bioteknisen tutkimuksen ja alan kaupallisen kehitystoiminnan rahoitus pohjan vahvistaminen. Neuvottelukunta tekisi ehdotuksia johtokunnalle.

Ennen muuttoa *Viikin tiedepuistoon* pohdimme Biotekniikan instituutin johtaja **Mart Saarman** kanssa tulevaa yhteistyötä. Kuinka toteuttaa Tiedepuiston perusidea, jonka mukaan korkeatasoisen tutkimuksen tulisi johtaa myös hyödyllisiin sovellutuksiin? Kirjasin keskustelumme 14.11.1995, vähän ennen muuttoamme Pitäjänmäeltä Viikkiin.

Tiedepuisto Oy – Viikin Tiedepuisto – Biokeskus

A. Tausta

Biotekniikan ja erityisesti geeniteknologian alalla tapahtunut kehitys 15 viimeisen vuoden aikana on luonut odotuksia uusien tuotantomenetelmien ja tuotteiden kehittämiseksi. Tilannetta voidaan verrata elektroniikan alalla tapahtuneeseen kehitykseen 1950-60 luvuilla. Suomessa valtiovalta on tiedostanut biotekniikan mahdollisuudet kiitettävällä tavalla. Alan tutkimusrahoitus on kasvanut voimakkaasti yliopistoissa ja valtion tutkimuslaitoksissa. Hyvänä esimerkkinä on uusien biokeskusten syntyminen eri puolilla Suomea (*Biocenter Oulu, Turun BioCity, Kuopion A. I. Virtanen Instituutti, HY Biotekniikan instituutti*). Viimeisin hanke on Viikin Tiedepuistoon perustettu Helsingin yliopiston Biokeskus, joka on aloittanut toimintansa 1995 aikana. Näiden avulla valtiovalta toivoo syntyvän uusia oivalluksia, jotka johtaisivat teollisiin sovelluksiin ja sitä kautta maamme yksipuolisen elinkeinorakenteen monipuolistumiseen sekä kansainvälisen kilpailukyvyyn parantumiseen. Onko oletettavissa, että näin todella tapahtuu automaattisesti?

B. Sovelluusten edellytykset

1. Korkeatasoinen tutkimus ja ammattitaito

Ilman ammattitaitoa ja kansainvälistä tasoa olevaa perustutkimusta syntyy harvoin keksintöjä, joilla on taloudellista kantavuutta. Tämä koskee nimenomaan biotekniikkaa, jonka alalla kansainvälinen kilpailu on erityisen kovaa. Suomessa biotekniikan tutkimuksen taso on noussut nopeasti ja kilpailu rahoituksesta on kiristynyt. Samalla tutkimuksen arviointi on parantunut ja se on luomassa edellytykset tason jatkuvalle nousulle.

2. Sovellusmahdollisuuksien oivaltaminen

Korkeatasoinen perustutkimus ei takaa automaattisesti sovellusten syntymistä. Tutkimuksen kohteen valinta saattaa olla sovellusten kannalta virheellinen. Useimmat tutkijat eivät myöskään uhraa aikaa työnsä mahdollisten sovellusten miettimiseen. ”Tiedettä puhtaasti tieteen vuoksi” on klassinen käsitys tutkimuksen luonteesta. Varsinkin jos työ on kansainvälisesti korkeatasoista, sen katsotaan riittävän maksuksi rahoittajille. Tästä syystä innovaatioiden houkuttelemineen on olennainen osa tutkimuspolitiikkaa. Tutkijalla saattaa olla kaikki edellytykset uuteen keksintöön, hän ei vain tule ajatelleeksi sitä.

3. Innovaation arviointi ja idean suojaaminen

Tutkijoilla ei ole edellytyksiä arvioida omien keksintöjensä uutuusarvoa. Tämä voisi tapahtua esim. oman patenttihakemuksen muodossa tai teollisen kumppanin välityksellä.

Patenttihakemuksen laatiminen edellyttää asiantuntemusta ja henkilökohtaista taloudellista investointia. Yleisiä varoja tähän ei anneta, koska patentin katsotaan hyödyttävän yksipuolisesti keksijää. Mikäli patenttihakemuksen esitutkinta osoittaa, että keksintö on uusi, sillä saattaa olla taloudellista potentiaalia. Mikään ei vielä tässä vaiheessa todista että näin olisi. Keksinnön suojaaminen edellyttää kuitenkin patentointiprosessin jatkamista ja uusia investointeja..

Teollisen partnerin toimesta suoritettu keksinnön arviointi ja patentointi voi olla helppo ratkaisu, mutta useimmiten keksijälle taloudellinen hyöty jää lähes olemattomaksi. Yleensä kumppani lunastaa kaikki oikeudet jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin keksinnön lopullinen arvo on selvillä. Samalla se kuitenkin ottaa vastuun keksinnön kehittämisestä ja siihen liittyvät riskit. Suomalaisen biotekniikan- ja lääketieteellisuuden sovelluskapasiteetti on rajallista eikä uusia lupaaviakaan keksintöjä voida hyödyntää. Tästä syystä teollisen kumppanin löytäminen saattaa olla vaikeata.

4. Keksinnön kehittäminen ja rahoitus

Harva innovaatio sellaisenaan kelpaa teollisen tuotannon pohjaksi tai lisenssisopimusten solmimiseen. Mitä varhemmin oikeudet myydään tai siirretään, sitä pienempi on taloudellinen hyöty keksijälle. Keksinnön kehittäminen saattaa olla välttämätöntä sen kaupallisen arvon varmistamiseksi. Tähän tarvitaan rahoitusta ja suorituspaikka. Rahoittajan löytäminen voi olla vaikeata. Uusteollistamisrahan tarkoituksena lienee ollut juuri keksintöjen edelleen kehittäminen tuotannoksi. Se on kuitenkin kulunut lähinnä esikeksinnöllisen vaiheen tutkimusten rahoittamiseen, joiden keksinnöllisyydestä ei ole ollut tietoa.

Eräänä ratkaisuna jatkotutkimuksille on keksintöön perustuvan yrityksen perustaminen. Tämä edellyttää kuitenkin huimaa rahoituksen lisäystä, uusia tiloja ja ammattitaitoisen henkilökunnan palkkausta (= ”yrityshautomon”). Samalla keksijä luopuu ehkä omasta akateemisesta tutkimus- ja opetustyöstään. Ryhtyessään yrittäjäksi hän joutuu ottamaan henkilökohtaisen riskin vaikka muualta saataisiinkin riskirahoitusta. Tuotteen täytyy olla likipitään valmis teolliseen tuotantoon. Lisäksi uudelta yrittäjältä edellytetään liikealan taitoja, joita hänen opintonsa eivät ole voineet antaa. Yhden tuotteen varassa ei yritys voi menestyä. Tarvitaan uusia keksintöjä ja tuotteita, joiden kustannukset on nyt yrityksen maksettava. Motivaationa voi olla taloudellinen hyöty, joka on kaiken yksityisen yritystoiminnan perusta.

C. Viikin Tiedepuisto ja innovaatiot

1. Innovaatioiden houkuttelu

Paras tapa saada esille esikeksinnöllisen vaiheen innovaatioita on järjestää kilpailu ideoista. Kilpailun parhaat ehdotukset palkittaisiin (esim. 100 000 €, 50 000,- ja 25 000,- mk). Ideoita

arvioitaessa tarvitaan asiantuntemusta ja uutuustutkimusta. Tämä soveltuisi *Tiedepuisto Oy:n* toimintaan.

2. Idean suojaaminen ja kehittäminen

Parhaat innovaatiot tulisi suojata patentoimalla. Tämä edellyttää patenttiasiantuntemusta, jota biotekniikan alalla on Suomessa varsin rajoitetusti. Virheellinen suojausyritys voi mitätöidä hyvinkin idean taloudelliset sovellukset. Idean julkaiseminen tai sen julkinen esittäminen ennen patenttihakemuksen jättämistä on uutuudeneste patentoinnille. Tämän sisäistävät vain harvat tutkijat. Suojaaminen tapahtuu vaiheittain. Ensimmäinen vaihe on usein kotimainen patenttiansomus, jonka kustannukset ovat alle 15 000 mk. Tutkijoiden tulisi saada opastusta suojaamisen eri vaiheista ja kustannusten muodostumisesta. On ilmeistä, etteivät tutkijat itse voi hoitaa suojaamisen aiheuttamia kustannuksia. Tiedepuisto Oy voisi olla rahoittajana ja siten osallistua keksinnön omistukseen.

Mahdolliset jatkotutkimukset ja parannukset voitaisiin suorittaa yhteistyössä Tiedepuisto Oy:n ja tutkijoiden kanssa. Tärkeätä olisi tällöin voida käyttää olemassa olevia laboratoriotiloja (esim. Biokeskus 1A ja B taloissa). Nämä voisivat toimia ”yrityshautomon” laboratorioina, jolloin erityisiä laboratoriotiloja ei tarvitsisi rakentaa.

3. Keksinnön kaupallistaminen

Periaatteessa keksintö voisi johtaa lisenssisopimusten solmimiseen, joilla käyttöoikeudet myytäisiin ulkopuoliselle teollisuudelle. Tällöin Tiedepuisto Oy voisi saada sijoituksensa takaisin ja tuottoa sijoitetulle pääomalle. Ei kuitenkaan pidä unohtaa varsinaista keksijää, jonka tulisi saada kohtuullinen korvaus. Toinen vaihtoehto olisi tuotantoon tähtäävän yrityksen perustaminen. Tiedepuisto Oy voisi olla osakkaana uudessa yrityksessä ja irtautua siitä myöhemmin saatuaan omat investointinsa takaisin korkojen kanssa. Keksijän osuus muodostuisi keksinnön arvon perusteella. Riskipääoman sijoittajat olisivat tervetulleita osallistumaan yrityksen rahoitukseen. Tiedepuisto Oy voisi tarjota kaupallista asiantuntemusta yrityksen perustamisessa ja hoidossa ainakin aluksi.

D. Tiedepuisto Oy:n kehittäminen

Edellä esitettyjen toimintojen suorittamiseen tarvitaan rahan lisäksi myös tietoa. Kaupallisen osaamisen lisäksi tarvitaan asiantuntemusta biotekniikan alan keksintöjen patentoinnissa. Keksintöjen arvioinnissa tarvitaan myös tieteellistä asiantuntemusta. Eräs ratkaisu olisi palkata kaupallisesti koulutettu toimitusjohtaja ja osaava patenttiasiamies sekä nimetä huippututkijoista koostuva tieteellinen asiantuntijaelin. Yhteistyössä tieteellisen asiantuntijaelimen kanssa *Tiedepuisto Oy* voisi suunnitella laajoja projekteja toteuttavaksi *Viikin Tiedepuistossa*. Mahdollisina projektien rahoittajina voisivat olla teollisuus (esim. puunjalostusteollisuus), valtion elimet (esim. maa- ja metsätalous-, ympäristö-, kauppa ja teollisuus- ja ulkoministeriö sekä EU).

Edellytyksenä ym. toiminnoille on *Tiedepuisto Oy:n* rahoituksen varmistaminen. Siihen voisivat osallistua myös *Helsingin kaupunki* ja *Uudenmaan lääni*, joiden alueella uusteollinen toiminta tulevaisuudessa tapahtuu. Mahdollisesti ne voisivat osallistua myös yritystoiminnan rahoitukseen. *Helsingin yliopiston* rahastot voisivat myös osallistua yritystoiminnan rahoitukseen.

Onnistumisen edellytyksenä on oikeiden innovaatioiden löytäminen, niiden nopea suojaaminen ja kaupallistaminen. Tähän tarvitaan kaupallista väittoa, tieteellistä osaamista ja patenttiasiantuntemusta sekä rohkeutta.

E. Biokeskuksen hallinto

Biokeskus 1A:n ja 1B:n tiloissa työskentelee useita eri yksiköitä, jotka hallinnollisesti kuuluvat *matemaattis-luonnontieteelliseen* tiedekuntaan. Näitä ovat *farmasian* ja *biotieteiden* laitokset, joista jälkimmäinen koostuu biokemian, perinnöllisyystieteen ja *yleisen mikrobiologian* osastoista. *Soveltavan kemian* ja *mikrobiologian laitoksen mikrobiologian osasto* edustaa *maatalous-metsätieteellistä* tiedekuntaa ja Biotekniikkaan instituutti tiedekuntiin kuulumatonta laitosta. Monet asiat ja toiminnot (kirjasto, yhteiset tilat, luentosalit, yhteiset laitteet ja palvelut) edellyttäisivät yhteisiä, joskus vaikeita päätöksiä. Uusien tutkimusprojektien syntyminen sekä yhteisen koordinoitun opetuksen suunnittelu helpottuisivat myös, mikäli Biokeskuksella olisi yhteisiä päätöksiä varten hallintoelin.

Kahteen eri tiedekuntaan kuuluvien laitosten sekä tiedekuntiin kuulumattoman *Biotekniikan instituutin* yhteinen hallintoelin voisi olla suoraan rehtorin alainen ja sen kautta kanavoitaisiin varat yhteisiä laitteita ja toimintoja varten. Samalla hallintoelin voisi luoda palveluita koko Tiedepuistoa varten. Se voisi kehittää ja rationalisoida Biokeskuksessa annettavaa opetusta ja edistää yhteistyötä maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan kanssa.

Hallintoelimessä voisi olla edustaja *biotieteiden* ja *farmasian* laitoksista sekä *Biotekniikan instituutista*. Siihen voisi kuulua myös *maatalous-metsätieteellisen* tiedekunnan ja opetusministeriön nimeämä edustaja. Kokouksiin voisi tarvittaessa osallistua myös *Tiedepuisto Oy:n* edustaja (toimitusjohtaja?). Rehtori (tai rehtorin nimeämä edustaja; hallintojohtaja, kvestori?) olisi hallintoelimen puheenjohtaja. Sihteerinä voisi toimia BI:n hallintopäällikkö. Elin kokoontuisi tarvittaessa. Käytännön toimia varten elin voisi kokoontua varapuheenjohtajan johdolla.

EPILOGI

Tutkijoiden visiot *Viikin Tiedepuiston* kehityksestä eivät monelta osin toteutuneet. *Helsingin kaupungin* osalta rakentamishankkeet toteutuivat suunnitellulla tavalla. Viikkiin siirtyi myös useita valtion tutkimuslaitoksia.

Viikin Biokeskuksen eri tiedekuntien ja *Biotekniikan instituutin* hallinnollinen yhteistyö osoitautui haaveeksi, samoin yhteishankintojen rationalisointi. Huolimatta useista yrityksistä yhteistyö tiedekuntien ja *Biotekniikan instituutin* kesken ei myöskään onnistunut.

Viikin Tiedepuiston perustamisen eräänä tavoitteena oli tehdä mahdolliseksi tutkimustulosten hyödyntäminen. Tätä varten perustettiin *Helsingin kaupungin* ja *Helsingin yliopiston* yhteinen *Tiedepuisto Oy (Viikki Business Park Ltd)*. Odotettujen sovellusten kaupallistamiseen rakennettiin yrityshautomot *Cultivator I* ja *Cultivator II*. Tässä suhteessa oli vallinnut ylioptimismi tutkimuskohteiden aihepiirien valinnassa. *Yrityshautomoiden* korkeat vuokrat estivät muutamien tutkijoiden perustamien yritysten menestymisen keksintöjensä kaupallistamisessa. Alun perin *Yrityshautomoiden* vuokrattiin ulkopuolisille yrityksille, jotka eivät olleet kiinnostuneita *Viikin Tiedepuiston* laitoksissa suoritetusta tutkimuksesta. Tiedepuiston laitoksissa tehdyt keksinnöt, jotka ovat johtaneet uusien yritysten syntymiseen, onkin toteutettu alueen ulkopuolella.

Opiskelijoiden kannalta *Helsingin yliopiston* biotieteiden laitosten sijoittuminen samalle *Viikin kampukselle* on avannut opiskelijoille ja tutkijoille mahdollisuuden täydentää tietojään muissa oppiaineissa. Yhteiset tieteelliset seminaarit ja esitelmätilaisuudet ovat olleet hyödyllisiä kaikille *Viikin Tiedepuiston* tutkijoille, jotka ovat kiinnostuneet täydentämään tietojään oman alansa ulkopuolelta.

Viikin Tiedepuiston tieteellinen tutkimus on saanut paljon kiitosta ulkomaisilta arvioitsijoilta. *Suomen Akatemia* on tukenut merkittävästi siellä suoritettua tutkimusta. Perustamisen jälkeen *Viikin Tiedepuiston* tutkijoista on nimitetty *Suomen Akatemian* tutkimusprofessoreiksi (nyk. *akatemiaprofessori*) 14 tutkijaa, monet kahdeksi 5-vuotiskaudeksi. *Viikin Tiedepuistossa* suoritettulla tutkimuksella on ollut merkittävä vaikutus *Helsingin yliopiston* kansainvälisen arvioinnin menestykseen.

